

KONTROLLUTVALGET I VÅLER KOMMUNE

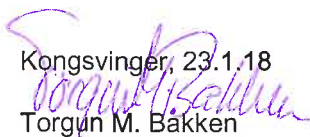
Kontrollutvalgets medlemmer	Hans Johan Finne - leder Åse Synnøve Svendsen – nestleder Marita Kalfoss Sollien John Christian Wold May Britt Nordhagen
Ordfører	Ordfører Lise Berger Svenkerud
Revisor	Hedmark Revisjon IKS v./oppdr.ansv. regnsk.rev. Reidun Vie/ oppdr.ansv.forv.rev. Lina Høgås-Olsen/Laila Irene Stenseth/Jo Erik Skjeggstad
Kopi av innkallingen sendes	Daglig leder i Hedmark Revisjon IKS, Morten Alm Birkelid Rådmann Eyvind Alnæs
Kopi av sakslisten uten vedlegg sendes på e-post til:	Varamedlemmene (til orientering). Varamedlemmene møter ikke uten nærmere innkalling.
Hele sakslisten med vedlegg legges på	www.gs-iks.no

Sted	Våler kommune, møterommet ved kantina.
Tid	Mandag 12.2.18, kl. 08.30
	Sekretariatsleder Torgun M. Bakken <i>Forfall må meldes så snart som mulig til tlf. 977 36 379, torgunm.bakken@gs-iks.no</i>
Invitert til sak	Ordfører Lise Berger Svenkerud til sak 2/18
Innkalt til sak	Rådmann Eyvind Alnæs til sakene 3/18-4/18 IKT-leder Finn David Nilsen til sak 5/18. Konst. daglig leder i SOR IKS, Ivar Arnesen, til sak 6/18.

SAKSLISTE

Sak nr.	Sak	Ca tid for behandl.	Hvem deltar:
1/18	Referater, orienteringer og diskusjoner.	08.30	
2/18	Samtale med ordføreren.	09.15	Ordfører
3/18	Samtale med rådmannen.	10.00	Rådmann
4/18	Oppfølging av FR Offentlige anskaffelser	10.45	Rådmann
5/18	Informasjon om IKT-sikkerhet i kommunen.	11.00	IKT-leder
	lunsj	11.45	
6/18	Rapport selskapskontroll (FR) i SOR IKS.	12.15	DL/ Revisjon
7/18	Prosjektplan forvaltningsrevisjon skole.	13.00	Revisjon
8/18	Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisors vurdering av uavhengighet.	13.15	Revisjon
9/18	Statusrapport 2. halvår 2017 (31.12.17).	13.15	Revisjon
10/18	Oppdragsavtalen for 2018.	13.45	Revisjon
11/18	Revisjonsrapport interim 2017 – regnskapsrevisjon.	14.15	Revisjon
12/18	Kontrollutvalgets årsrapport for 2017.	14.30	
13/18	Eventuelt.	15.00	
14/18	Evaluerings av kontrollutvalgets møte	15.15	

Hans Johan Finne (sign.)
kontrollutvalgets leder

Kongsvinger, 23.1.18

Torgun M. Bakken
sekretariatsleder

Glåmdal sekretariat IKS

Kontrollutvalgssekretariat for kommunene Eidskog, Grue, Kongsvinger, Nord-Odal, Sør-Odal, Våler, Åsnes

Sak nr.	Sak
1/2018	Referater, orienteringer og diskusjoner.

Saksbehandler

- Torgun M. Bakken.

Saksdokumenter**Referater/vedlegg**

1. Oversikt over KS-saker.
2. Oversikt over FSK-saker 23.11.17.
3. Skatteinngangen pr. desember 2017.
4. Oversikt over tilsynssaker/rapporter.
5. Kontrollutvalgets tiltaksplan for 2018.

Fagstoff:

- A. Kommunal Rapport (nett) 19.12.17 – Tilliten må bevares (*om valg av revisjonsordning og sekretariatsordning*).
- B. Regjeringen 28.12.17 – Lovendringer skal styrke lokaldemokratiet og kommunalt selvstyre.
- C. Kommunal Rapport (nett) 8.1.18 – Ordfører kan ikke avlyse fastsatte politiske møter.
- D. Difi 11.1.18 – Stat og kommune har blitt bedre på krav til lønns- og arbeidsvilkår (*offentlige anskaffelser*).
- E. Kommunerevisoren 1/2018: Styrelederen har ordet: Et nytt år i den kommunale egenkontrollens tegn.
- F. Kommunerevisoren 1/2018: Kronikk fra Ole Petter Pedersen: Hva har du gjort for varslere det siste året?
- G. Kommunal Rapport 18.1.18 – Ny «mobbelov» må endre handlinger og holdninger.
- H. Kommunal Rapport 18.1.18 – Saklige ytringer mot en varsler er ikke gjengjeldelse.
- I. NHO 18.1.18 – NHOs seks tiltak mot arbeidslivskriminalitet.

Saksopplysninger**Orienteringer/diskusjoner**

- Gjensidig orientering fra kontrollutvalgsmedlemmene (**hvert enkelt medlem forbereder en orientering til de øvrige**).
 - Saker fra formannskapet - Hans Johan Finne
 - Saker fra kultur og oppvekst – May Britt Nordhagen
 - Saker fra næring og miljø – Marita Kalfoss Sollien
 - Saker fra helse og omsorg – John Christian Wold.
 - Regnskapssaker – Åse S. Svendsen.
- Kommunestyrets saker og vedtak.
- Referat fra kommunestyremøte. Kontrollutvalgets medlem i KS ev. kontrollutvalgets leder oppfordres til å orientere om sakene i møtet, spesielt kontrollutvalgets saker.
- Oversikt over oppfølging av KU-saker, hva er mottatt og hva er restansene? En oppdatert oversikt over oppfølging av KU-saker ligger på www.gs-iks.no.
- Eventuelle mediesaker.
- Innspill fra kontrollutvalgsmedlemmene, tiltaksplanen og temaer (jf. OA og plan for FR).
- Tilsynssaker. Sekretariatet tar fortløpende med tilsynsrapporter i møtene, hvert halvår får kontrollutvalget en oversikt over alle rapporter og oppfølginger. (Sakene med spørsmålsteget)

under «tilsyn lukket» har ikke sekretariatet etterspurt (åpnede tilsynssaker, UO-saker), og vi vet derfor ikke om de er lukket).

- Budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet.
- Prosessen med eventuell sammenslåing av Sekretariatet for kontrollutvalgene i Sør-Østerdal med Glåmdal sekretariat IKS, styrets behandling av saken. Kontrollutvalget får saken til høring etter representantskapets behandling.
- Rapporten fra gjennomgangen i Midt-Hedmark Brann og redning IKS er dessverre fortsatt ikke ferdig. Alm Birkelid vil orientere om saken i møtet.

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar referatene og informasjonen til orientering.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalgets vedtak	
Sign.	Utskrift

Innkalling til Formannskapet

Møtedato: 23.11.2017
Møtested: Møterom Sentralgården
Møtetid: 09:00

Dagrun Gundersen orienterer om "Tilskuddssats til private barnehager 2018".

Den som har lovlig forfall, eller er inhabil i noen av sakene, må melde fra så snart som mulig.
Varamedlemmer møter kun etter nærmere innkalling.

Saksliste

Saksnr	Arkivsak	Tittel
057/17	17/1152	Våler kommunes bruk av støtteordning for kommuner som huser ulverevir
058/17	15/1293	Suppleringvalg i KO
059/17	15/1293	Søknad om fritak fra politiske verv
060/17	08/313	Vedtak om endring av vedtekter og revisjonsbemerkning - Våler kommunes legat org.nr. 985 564 493
061/17	16/1131	Revidering av investeringsbudsjett 2-2017
062/17	17/1134	Årsbudsjett 2018 og økonomiplan 2018-2021

SKATTEINNGANGEN

Avvik skatteinng./budsj.														
Budsjett 2017						Inngang 2017			I %		AVIK FRA		AVIK FRA	
MÅNED	INNGANG 2015	INNGANG 2016	BUDSJETT 2017	Akkum. Hittil	INNGANG 17	Akkum. Hittil	Hittil i år	Hittil i år	BUDSJETT 17	I %	INNGANG 16	I %		
									Pr. mnd		Pr. mnd.			
JAN	8 160 029	8 965 873	9 000 000	9 000 000	9 395 165	9 395 165	395 165	4,39 %	395 165	4,39 %	429 292	4,79 %		
FEB	730 854	637 308	700 000	9 700 000	943 131	10 338 296	638 296	6,58 %	243 131	34,73 %	305 823	47,99 %		
MARS	11 674 376	12 934 368	12 800 000	22 500 000	12 926 134	23 264 430	764 430	3,40 %	126 134	0,99 %	-8 234	-0,06 %		
SUM	20 565 259	22 537 549		22 500 000	23 264 430	23 264 430								
APRIL	907 973	1 076 377	1 200 000	23 700 000	809 061	24 073 491	373 491	1,58 %	-390 939	-32,58 %	-267 316	-24,83 %		
MAI	12 269 841	14 315 972	14 400 000	38 100 000	14 598 443	38 671 934	571 934	1,50 %	198 443	1,38 %	282 471	1,97 %		
JUNI	698 824	598 311	600 000	38 700 000	584 373	39 256 307	556 307	1,44 %	-15 627	-2,60 %	-13 938	-2,33 %		
SUM	34 441 897	38 528 209		38 700 000	39 256 307	39 256 307								
JULI	8 622 774	9 273 185	9 100 000	47 800 000	9 444 030	48 700 337	900 337	1,88 %	344 030	3,78 %	170 845	1,84 %		
AUG	1 309 318	1 226 700	1 200 000	49 000 000	1 145 617	49 845 954	845 954	1,73 %	-54 383	-4,53 %	-81 083	-6,61 %		
SEPT	12 510 152	13 698 559	13 700 000	62 700 000	14 085 192	63 931 146	1 231 146	1,96 %	385 192	2,81 %	386 633	2,82 %		
SUM	56 884 141	62 726 653		62 700 000	63 931 146	63 931 146								
OKT	382 963	388 847	400 000	63 100 000	1 037 223	64 968 369	1 868 369	2,96 %	637 223	159,31 %	648 376	166,74 %		
NOV	14 627 603	16 192 574	15 500 000	78 600 000	15 223 760	80 192 129	1 592 129	2,03 %	-276 240	-1,78 %	-968 814	-5,98 %		
DES	890 634	463 327	422 000	79 022 000	430 245	80 622 374	1 600 374	2,03 %	8 245	1,95 %	-33 082	-7,14 %		
TOT	72 785 341	79 771 401	79 022 000	79 022 000	80 622 374	80 622 374								

Kommentar fra skatteoppkrever:

I desember 2017 fikk Våler inn kr. 8 245,- mer enn budsjettert. Dvs. en + på 1,95%
 Samtidig fikk vi inn kr. 33 082,- mindre enn i desember 2016. Dvs. en - på 7,14%
 Akkumulert hittil i år har vi fått inn kr. 1 600 374,- mer en budsjettert. Dvs. en + på 2,03%

Våler 3.januar 2018.

Odd Nybo
 Skatteoppkrever

VEDLEGG 3
 tilsak 1/18

TILTAKSPLAN 2018

KONTROLLUTVALGET I VÅLER KOMMUNE

Oppdatert 23.1.18

Tilsyn med forvaltningen

Møte	Oppgaver knyttet til tilsyn med forvaltningen
Fortløpende rapportering	- Samme økonomiske rapportering som formannskapet får. - Kontrollutvalgsmedlemmene skal ha tilgang til dokumenter fra alle politiske utvalg. - Kontrollutvalget har valgt å fordele følgende utvalg mellom seg (oppfølging) - Saker fra formannskapet - Hans Johan Finne - Saker fra kultur og oppvekst – May Britt Nordhagen - Saker fra næring og miljø – Marita Kalfoss Sollien - Saker fra helse og omsorg – John Christian Wold. - Regnskapssaker – Åse S. Svendsen. - John Cristian Wold er kontrollutvalgets representant i kommunestyret.
I hvert møte eller når kontrollutvalget bestemmer det	- Samtale med ordfører og rådmann. - Rapporteringer fra rådmannen: - Økonomisk situasjon – inkludert byggeregnskap. - Anmeldelser og varsling (rutiner for varsling). - Oppfølging av kommunestyrevedtak. - Sykefravær. - Sekretariatsleders oversikt over kontrollutvalgets saker med vedtak og oppfølgingen av disse. - Rapporter fra andre tilsynsorganer og kommunens svar/oppfølging (sekretariatet utarbeider oversikt).
Aktuell informasjon	I den grad følgende temaer/områder ikke blir undersøkt gjennom bestilling av forvaltningsrevisjon, kan det være aktuelt å be om tilbakemeldinger fra administrasjonen på ulike områder, bl.a. ut fra overordnet analyse for forvaltningsrevisjon. Slik informasjon blir spesifisert under hvert enkelt møte.
Mandag 12.2.18	Informasjon om IKT-sikkerheten i kommunen.
Mandag 12.3.18	- Behandle skatteoppkrevers årsrapport for 2017 og kontrollrapport fra Skatteetaten. - Statusrapportering intern kontroll (jf. KU-sak 50/17).
Mandag 14.5.18	Informasjon om næringsutvikling, ny informasjon.
Mandag 3.9.18	- Oppfølging av intern kontroll i det første møtet etter sommerferien 2018, med statusrapportering underveis, jf. KU-sak 50/17. - Informasjonen om avvikssystemet.
Mandag 15.10.18	
Mandag 3.12.18	Oppfølging av KS-saker, ikke oppfulgte saker.
2019	

Kontrollutvalgets oppgaver i forbindelse med regnskapsrevisjon.

Møte	Oppgaver knyttet til regnskapsrevisjon
	Utgangspunktet for oppgavene er i all hovedsak relatert til bestemmelsene i kap. 4 i forskrift om kontrollutvalg.
Mandag 12.2.18	Interimrapport regnskapsrevisjon, regnskapsår 2017, med foreløpig informasjon om oppfølging av årsavslutningsbrevet.
Mandag 12.3.18	
Mandag 14.5.18	- Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet for 2017. - Årsavslutningsbrev for revisjonsåret 2017.
Mandag 3.9.18	
Mandag 15.10.18	Orientering om revisjonsstrategien for revisjonsåret 2018.
Mandag 3.12.18	Interimrapport regnskapsrevisjon, regnskapsår 2018, med foreløpig informasjon om oppfølging av årsavslutningsbrevet for 2017 (eventuelt i det første møtet i 2019).
2019	Interimrapport regnskapsrevisjon, regnskapsår 2018, med foreløpig informasjon om oppfølging av årsavslutningsbrevet for 2017.

Kontrollutvalgets oppgaver i forbindelse med forvaltningsrevisjon.

Møte	Oppgaver knyttet til forvaltningsrevisjon
	Utgangspunktet for oppgavene er plan for forvaltningsrevisjon og bestemmelsene i kap. 5 i forskrift om kontrollutvalg
Mandag 12.2.18	• Prosjektplan forvaltningsrevisjon, skole. • Oppfølging av FR om Innkjøp/offentlige anskaffelser.
Mandag 12.3.18	• Oppfølging, jf. KU-sak 51/17 i løpet av våren 2018 (Drift og rutiner eiendomsforv.)
Mandag 14.5.18	• Rapport FR vann/avløp (innen 1.4.18).
Mandag 3.9.18	• Oppfølging av FR-Samhandlingsreformen innen 1.8.18.
Mandag 15.10.18	•
Mandag 3.12.18	• Revidert plan for forvaltningsrevisjon for 2019-2020.
2019	•

Kontrollutvalgets oppgaver i forbindelse med selskapskontroll.

Møte	Oppgaver knyttet til selskapskontroll
	Utgangspunktet for oppgavene er plan for selskapskontroll og bestemmelsene i kap. 6 i forskrift om kontrollutvalg.
Mandag 12.2.18	• Rapport selskapskontroll /forvaltningsrevisjon i SOR IKS. • Rapport selskapskontroll i Midt-Hedmark Brann og redning IKS (utsettes til nest møte).
Mandag 12.3.18	• Vurdering av bestilling av selskapskontroll i tråd med plan for 2016-2019. • Rapport selskapskontroll i Midt-Hedmark Brann og redning IKS.
Mandag 14.5.18	• Revidert plan for selskapskontroll for 2018-2019.
Mandag 3.9.18	•
Mandag 15.10.18	• Ytterligere oppfølging av overordnet selskapskontroll, jf. KU-sak 61/17.
Mandag 3.12.18	•
2019	•

Tilsyn med revisjonen

Møte	Oppgaver knyttet til tilsyn med revisjonen
	Revisjonen rapporterer om sin virksomhet ved behov. Revisjonens plan for Våler kommune og er til enhver tid tilgjengelig for kontrollutvalget. Utgangspunktet for oppgavene er bl.a. relatert til bestemmelsene i koml. § 77 nr. 4.
Mandag 12.2.18	• Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisors habilitetserklæring for Våler kommune for 2018. • Oppdragsavtale for Våler kommune 2018. • Statusrapport oppdragsavtale for 2017, andre halvår (31.12.17).
Mandag 12.3.18	•
Mandag 14.5.18	•
Mandag 3.9.18	• Statusrapport oppdragsavtale 1. halvår 2018 (30.6.18) • Oppdragsansvarlig regnskapsrevisors habilitetserklæring for Våler kommune for revisjonsåret 2018.
Mandag 15.10.18	•
Mandag 3.12.18	• Vurdering av kontrollutvalgets tilsynsansvar for regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon, jf. NKRFs veiledere.

Budsjettbehandlingen

Møte	Oppgaver knyttet til budsjettbehandlingen
	Utgangspunktet for oppgavene er bl.a. relatert til bestemmelsen i forskrift om kontrollutvalg § 18.
Mandag 12.2.18	•
Mandag 12.3.18	•
Mandag 14.5.18	•
Mandag 3.9.18	• Forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet for 2019 behandles kontrollutvalget.
Mandag 15.10.18	•
Mandag 3.12.18	• Kontrollutvalget følger opp at kontrollutvalgets forslag følger med til kommunestyrets behandling av budsjettet (jif. reglement for kontrollutvalget § 4).

Kontrollutvalgets rapportering

Møte	Oppgaver knyttet til kontrollutvalgets rapportering
	Utgangspunktet for oppgavene er bl.a. relatert til bestemmelsen i koml. § 77 nr. 6.
Mandag 12.2.18	• Kontrollutvalgets årsrapport for 2017 behandles og oversendes deretter kommunestyret til behandling. • Kontrollutvalgets rapportering til kommunestyret av resultatet av gjennomført forvaltningsrevisjon og selskapskontroll (rådmannens oppfølging av eventuelle anbefalinger), skal gå fram av kontrollutvalgets årsrapport. • Eventuelle omprioriteringer av prosjekter skal også framgå av årsrapporten.
Mandag 12.3.18	•
Mandag 14.5.18	•
Mandag 3.9.18	•
Mandag 15.10.18	•
Mandag 3.12.18	• Kontrollutvalgets årsplan for 2019 vedtas og oversendes deretter til kommunestyret til orientering.

Sak nr.	Sak
2/2018	Samtale med ordføreren.

Saksbehandler

- Torgun M. Bakken.

Saksdokumenter

Ingen.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget inviterer ordfører Lise Berger Svenkerud til en samtale hvor det kan diskuteres generelle problemstillinger i Våler kommune.

Som et fast punkt tar vi med spørsmålet om det er noe som ordfører ønsker å bringe videre til kontrollutvalget fra kommunestyret, eller om det er andre forhold som kontrollutvalget bør gjøres oppmerksom på?

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar samtalen med ordføreren til orientering.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalgets vedtak	
Sign.	Utskrift

Sak nr.	Sak
3/2018	Samtale med rådmannen.

Saksbehandler

- Torgun M. Bakken.

Saksdokumenter

Ingen.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget innkaller rådmann Eyvind Alnes til en samtale hvor vi kan diskutere generelle problemstillinger i Våler kommune. Kontrollutvalget ber om at rådmannen orienterer om saker som han anser som relevante for kontrollutvalgets arbeid.

Det er visse faste punkter som gjennomgås i samtalen med rådmannen.

- *Kontrollutvalget vil i hvert møte ha en rapportering fra rådmannen om den økonomiske situasjonen i kommunen, inkludert viktige forhold i investeringsregnskapet.*
- *Eventuelle anmeldelser og varslinger siden forrige møte.*
- *Registrerte åpnede tilsynssaker (ikke ordinære varslede tilsyn) siden forrige møte (enhet, sak/tema (ikke navn)).*
- *Oppfølging av KS-saker.*
- *Sykefraværet i kommunen.*

Kontrollutvalget ber rådmannen orientere om den siste tidens oppslag i media om kostnader til brakkerigg utover det som forutsatt.

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar samtalen med og redegjørelsene fra rådmannen til orientering.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalgets vedtak	
Sign.	Utskrift

Sak nr.	Sak
4/2018	Oppfølging av FR – Offentlige anskaffelser.

Saksbehandler

- Torgun M. Bakken.

Saksdokumenter

1. Tilbakemelding fra rådmannen, datert..

Saksopplysninger

Hedmark Revisjon IKS la i mai 2017 fram en forvaltningsrevisjon knyttet til **Offentlige anskaffelser i Våler kommune**, etter bestilling fra kontrollutvalget. Rapporten ble behandlet i kontrollutvalget 24.5.17 og deretter i kommunestyret 19.6.17, sak 028/17, med følgende vedtak:

- a. Kommunestyret tar rapport om **Innkjøp i Våler kommune** til orientering.
- b. Kommunestyret ber administrasjonen følge opp rapportens anbefalinger.
- c. Kontrollutvalget innhenter tilbakemelding fra administrasjonen om hvordan anbefalingene er fulgt opp, innen 1.11.17.

Bestillingen hadde følgende problemstillinger:

1. *Har kommunen etablert en betryggende intern kontroll slik at regelverket for offentlige anskaffelser følges?*
2. *Har anskaffelser større enn kr 100 000 eks mva. vært gjenstand for konkurranse og er kravet til dokumentasjon av konkurransen oppfylt?*
3. *Benytter kommunen rammeavtalene som er inngått i ulike innkjøpssamarbeid?*
4. *Det foretas en gjennomgang av kommunens innkjøp med fokus på gjentatte kjøp fra samme leverandør hvor det foretas en vurdering i forhold terskelverdier i henhold til regelverket for offentlige anskaffelser*

Revisjonen har gitt følgende anbefalinger (jf. kap. 10):

- Kommunen bør se om det er hensiktsmessig å oppdatere kommunens rutinedokumenter, som for eksempel anskaffelsesveilederen, til å omfatte internkontroll. I tillegg bør kommunen fortsette arbeidet med å integrere «Risk Manager» som internkontrollverktøy.
- Kommunen bør utforme en formell rutine for oppfølging av leveranser for å undersøke om pris og leveranser korresponderer, slik at budsjettoverskridelser holdes på et minimum. Dette bør inngå i veileder for anskaffelser.
- Det bør utarbeides rutiner for lagring av anskaffelsesdokumentasjon. Kommunen bør sørge for at denne dokumentasjonen lagres på en plattform, slik at informasjonen enkelt vil kunne konsulteres i læringsøyemed, og for fremtidige tilsyn.
- Kommunen bør i samarbeid med RIIG forbedre arbeidet med evalueringer og tilbakemeldinger angående rammeavtaler. En arena for erfaringsdeling på avdelingsledernivå ble også etterlyst.
- Kommunen bør se på muligheten for å inngå rammeavtale med Østlandske kjøleservice dersom dette er nødvendig. I tillegg bør rammeavtalen på VA/ VVS, reforhandles med RIIG, da nåværende leverandør ikke leverer det kommunen har behov for.
- Kommunen bør fortsette arbeidet med å lagre all nødvendig anskaffelsesinformasjon i det nye systemet «Basecamp».
- Kommunen bør reforhandle rammeavtalene for drivstoff for å møte Våler kommunes vektlegging av pris og nærhet til leverandøren. Det samme gjelder VA-/ VVS tjenester.

- Kommunen bør vurdere om det er fordelaktig å inngå rammeavtale med følgende leverandører: Arneberg & Lund Elektro, Østlandske kjøleservice, Nordermoens transport AS, Empakk AS og Schjærin Radio AS.

Kontrollutvalget har bedt om en skriftlig tilbakemelding fra rådmannen på hvordan anbefalingene er fulgt opp. Han fikk en frist til 24.1.18 med å sende tilbakemeldingen. Ettersom fristen ikke har gått ut, vil tilbakemeldingen bli ettersendt.

Rådmannen innkalles også til å delta under behandlingen av saken.

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar redegjørelsene fra rådmannen til orientering.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalgets vedtak	
Sign.	Utskrift

Sak nr.	Sak
5/2018	Informasjon om IKT-sikkerhet i kommunen.

Saksbehandler

- Torgun M. Bakken.

Saksdokumenter

Ingen.

Saksopplysninger

Kommunenes kontrollutvalg skal på vegne av kommunestyret ha tilsyn med hele den kommunale forvaltningen. For å kunne utøve sitt tilsyn, er det viktig at kontrollutvalget har god kjennskap til kommunens virksomhet, og i den forbindelsen ønsker de bl.a. en orientering om de forskjellige enhetene og de ulike oppgavene i kommunen.

Kontrollutvalget har sagt at de ønsker kontrollutvalget en generell informasjon om **IKT-sikkerheten i kommunen**.

Vi tenker oss at følgende stikkord kan være aktuelt å si noe om:

- rutiner for tilganger/avganger i IT-systemer
- fysisk sikkerhet av servere, pc-er, skrivere osv. (brann, vann, innbrudd, strømbrudd, taushetsplikt),
- brannmurer/hacking (informasjonssikkerhet),
- sårbarhet i forhold til ressurspersoner.

Vi har bedt om at IKT-leder David Nilsen komme og orientere.

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget takker for informasjonen og tar saken til orientering.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalgets vedtak	
Sign.	Utskrift

Sak nr.	Sak
6/2018	Rapport selskapskontroll (forvaltningsrevisjon) i SOR IKS.

Saksbehandler

- Torgun M. Bakken.

Saksdokumenter

1. Rapport forvaltningsrevisjon – Offentlige anskaffelser i Solør Renovasjon IKS, datert 8.1.18.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget behandlet i møtet 13.2.17 en prosjektplan i forhold til **Lov om offentlige anskaffelser i SOR IKS** med følgende problemstillinger:

1. **Har Solør Renovasjon IKS etablert en betryggende intern kontroll slik at regelverket for offentlige anskaffelser følges?**
2. **Har anskaffelser større enn kr. 100 000 eks mva. vært gjenstand for konkurranse og er kravet til dokumentasjon oppfylt?**
3. **I hvilken grad foretar SOR IKS innkjøp som tilsier at selskapet bør vurdere å inngå rammeavtaler?**

Gjennomgangen er et samarbeidsprosjekt mellom kontrollutvalgene i Våler, Åsnes og Grue. Nå foreligger rapporten, jf. vedlegg 1.

I forhold til problemstillingene, så sier revisjonen følgende (jf. kap. 5.4) i forhold til konklusjon og anbefalinger:

Med bakgrunn i vurderingene som er foretatt i relasjon til hvert av hovedspørsmålene, er revisors samlede konklusjon at Solør Renovasjon IKS praksis innen det reviderte området i hovedsak synes å fungere tilfredsstillende. Revisor fremmer samtidig, som nevnt, enkelte anbefalinger:

- I undersøkelsen går det frem at Solør Renovasjon IKS ikke har gjennomført den beskrevne internkontrollen som fremgår av selskapets innkjøpsinstruks. Med bakgrunn i dette vil revisor anbefale at det for fremtiden igangsettes nødvendige tiltak knyttet til å følge opp og etterleve internkontrollbestemmelsene i innkjøpsinstruksen.
- Når det gjelder de kontrollerte anskaffelsene, er revisors vurdering at Solør Renovasjon IKS i hovedsak har etterlevd revisjonskriteriene. I langt de fleste tilfeller synes det å være gjennomført nødvendig konkurranse og dokumentasjon. Til tross for at Solør Renovasjon i hovedsak vurderes å ha etterlevd kriteriene, forekommer det enkelte mangler. Med bakgrunn i dette anbefaler revisor at Solør Renovasjon IKS sikrer økt etterlevelse innen området for fremtiden.
- Revisor vil anbefale at Solør Renovasjon IKS innarbeider rutiner som sikrer at selskapet inngår rammeavtaler hvor det foretas regelmessige innkjøp. Dette for å sikre at selskapet foretar innkjøp som er i henhold til FOA § 5-4 niende ledd.

NKRF har utarbeidet anbefalinger i forhold til kontrollutvalgets påseansvar for forvaltningsrevisjon og anbefaling nr. 10 sier følgende om framlegging av rapport:

Revisor bør presentere det ferdige prosjektet for kontrollutvalget og svare på spørsmål i et møte. Kontrollutvalget må kontrollere at rapporten er i henhold til bestillingen, og at alle problemstillingene er besvart. Men rapportens utforming, herunder dens innhold, vurderinger og konklusjoner faller inn under revisors selvstendige, faglige ansvar. Kontrollutvalget kan ikke selv endre en forvaltningsrevisjonsrapport. Dersom kontrollutvalget mener at revisors rapport ikke er god nok eller ikke svarer på bestillingen, bør dette avklares gjennom en dialog med revisor.

Ut fra sekretariatets bedømming gir rapporten svar på de problemstillingene som er gitt, og rapporten er i henhold til bestillingen. Forvaltningsrevisjonen er gjennomført iht. RSK 001, Standard for forvaltningsrevisjon.

Det som likevel kan bemerkes, er at kontrollutvalget sa i sin bestilling (under kontrollutvalgets behandling) at de ønsket at revisjonen i sin gjennomgang, også vurderte temaet «sosial dumping» i underleverandørleddet. Dette er ikke direkte omtalt i rapporten. På spørsmål fra sekretariatet svarer revisor at dette var et tema i intervjuet med selskapet, men ble ikke tatt med i selve rapporten. Følgende er sagt i et intervju:

«SOR nedfeller krav til miljø og lønns- og arbeidsvilkår i konkurransegrunnlag der dette vurderes som relevant, sier daglig leder. SOR har også foretatt en kontroll av lønns- og arbeidsvilkår i avtalen med Reno Norden. Avdelingsleder fra Reno Norden var inne hos SOR og orienterte om fremla relevant dokumentasjon».

Hvis kontrollutvalget ønsker en ytterligere utredning, tas dette opp i møtet.

Rapporten har vært sendt på høring til konstituert daglig leder. Denne tilbakemeldingen ligger som pkt. 6 i rapporten. Konst. daglig leder har ingen anmerkninger til rapporten og vil innrette seg etter de anbefalingene som er gitt.

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget tar rapport om **Offentlige anskaffelser i Solør Renovasjon IKS** til orientering.
2. Saken oversendes kommunestyret med følgende forslag til vedtak:
 - a. Kommunestyret tar rapport om **Offentlige anskaffelser i Solør Renovasjon IKS** til orientering.
 - b. Kommunestyret ber selskapet følge opp rapportens anbefalinger.
 - c. Kontrollutvalget innhenter tilbakemelding fra selskapet om hvordan anbefalingene er fulgt opp, innen 1.11.18.

Kontrollutvalgets behandling

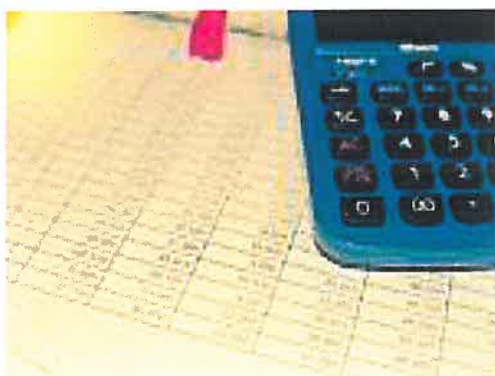
Kontrollutvalgets vedtak	
Sign.	Utskrift

VEDLEGG 1
til sak 6/18

Forvaltningsrevisjon 2017/2018

Utarbeidet av Hedmark Revisjon IKS
på oppdrag fra kontrollutvalgene i
Grue, Våler og Åsnes.

-Offentlige anskaffelser i Solør Renovasjon IKS-

Forord

Denne rapporten er et resultat av forvaltningsrevisjonsprosjektet: *Offentlige anskaffelser i Solør Renovasjon IKS*. Rapportutkastet har vært sendt daglig leder til uttalelse, og daglig leders uttalelse fremkommer av rapporten. Rapporten, som utgjør prosjektets sluttprodukt, avleveres herved til revisjonens oppdragsgiver; kontrollutvalgene i Grue, Våler og Åsnes.

Forvaltningsrevisor Kjetil Kalager har vært utøvende revisor for prosjektet og har ført rapporten i pennen. Laila Irene Stenseth har vært oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor for prosjektet og har vært tillagt oppgaven med å kvalitetssikre arbeidet.

Revisjonen ønsker å takke administrasjonen i Solør Renovasjon IKS for god tilrettelegging og bistand i prosjektforløpet.

Hedmark Revisjon IKS takker kontrollutvalgene for oppdraget.

Løten, den 8. januar 2018

Laila Irene Stenseth
Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor

Kjetil Kalager
Utvøvende forvaltningsrevisor

Forsidebilde: Freedigitalphotos.net

Innholdsfortegnelse

FORORD	2
SAMMENDRAG	5
1 INNLEDNING	7
1.1 BESTILLING OG HJEMMEL FOR FORVALTNINGSREVISJON	7
1.2 KOMMUNIKASJON MED REVIDERT ENHET	7
1.3 RAPPORTENS VIDERE STRUKTURELLE OPPBYGGING	7
1.4 KORT OM SOLØR RENOVASJON IKS	8
2 FORMÅL OG PROBLEMSTILLING.....	9
2.1 FORMÅL	9
2.2 PROBLEMSTILLING	9
3 REVISJONSKRITERIER	10
3.1 VALG AV REVISJONSKRITERIER	10
3.2 REVISJONSKRITERIENE OG PROBLEMSTILLINGEN	10
3.2.1 Hovedspørsmål I: Vedr. betryggende internkontroll	11
3.2.2 Hovedspørsmål II: Vedr. konkurranse og dokumentasjon.....	12
3.2.3 Hovedspørsmål III: Vedr. rammeavtaler.....	14
4 METODE FOR REVISJONEN.....	16
4.1 OM METODEVALGET	16
4.2 RELIABILITET OG VALIDITET	17
4.2.1 Reliabilitet	17
4.2.2 Validitet	17
5 INNSAMLEDE DATA OG ANALYSE.....	19
5.1 HOVEDSPØRSMÅL I: VEDR. BETRYGGENDE INTERNKONTROLL.....	19
5.1.1 Innsamlede data.....	19
5.1.2 Revisors vurdering og anbefaling	22
5.2 HOVEDSPØRSMÅL II: VEDR. KONKURRANSE OG DOKUMENTASJON.....	23
5.2.1 Innsamlede data.....	24
5.2.2 Revisors vurdering og anbefaling	32
5.3 HOVEDSPØRSMÅL III: VEDR. RAMMEAVTALER	33
5.3.1 Innsamlede data.....	33
5.3.2 Revisors vurdering og anbefaling	34
5.4 REVISORS KONKLUSJON:.....	34

6	DAGLIG LEDERS UTTALELSE TIL RAPPORTEN	36
7	KILDER	37
8	VEDLEGG A: KOBLINGSSKJEMA	I
9	VEDLEGG B: ANSKAFFELSESPROTOKOLL FOR ANSKAFFELSE MELLOM KR. 100.000 ESKL. MVA. OG EØS- TERSKELVERDIENE.....	II
10	VEDLEGG C: ANSKAFFELSESPROTOKOLL FOR ANSKAFFELSE SOM ER LIK ELLER OVERSTIGER EØS- TERSKELVERDI	III

Sammendrag

Kontrollutvalgene i kommunene Grue, Våler og Åsnes fattet i februar 2017 vedtak om at det, med bakgrunn i utarbeidet prosjektplan, skulle gjennomføres et forvaltnings-revisjonsprosjekt knyttet til etterlevelsen av regelverket for offentlige anskaffelser i Solør Renovasjon IKS (SOR).

Problemstilling og metode

Problemstillingen gjør seg gjeldende i følgende hovedspørsmål:

- I. Har Solør Renovasjon IKS etablert en betryggende internkontroll for å sikre at regelverket for offentlige anskaffelser følges?
- II. Har anskaffelser større enn kr. 100 000 ekskl. mva. vært gjenstand for konkurranse og er kravet til dokumentasjon oppfylt?
- III. I hvilken grad har Solør Renovasjon IKS foretatt innkjøp som tilsier at selskapet bør vurdere å inngå rammeavtaler?

I undersøkelsen er det benyttet dokumentanalyse og regnskapsanalyse. For å fortolke og supplere dataene har det også blitt foretatt et intervju/avklaringsmøte med selskapets daglige leder og driftsingeniør.

Forvaltningsrevisjonens innsamlede data er vurdert opp mot utledede revisjonskriterier, herunder kriterier fra blant annet følgende kilder:

- Lov om offentlige anskaffelser (LOA)
- Forskrift om offentlige anskaffelser (FOA)
- COSO-rammeverket

Hovedkonklusjon og anbefalinger

Med bakgrunn i vurderingene som er foretatt i relasjon til hvert av hovedspørsmålene, er revisors samlede konklusjon at Solør Renovasjon IKS praksis innen det reviderte området i hovedsak synes å fungere tilfredsstillende. Revisor fremmer samtidig enkelte anbefalinger:

- I undersøkelsen går det frem at Solør Renovasjon IKS ikke har gjennomført den beskrevne internkontrollen som fremgår av selskapets innkjøpsinstruks. Med bakgrunn i dette vil revisor anbefale at det for fremtiden igangsettes nødvendige tiltak knyttet til å følge opp og etterleve internkontrollbestemmelsene i innkjøpsinstruksen.
- Når det gjelder de kontrollerte anskaffelsene i undersøkelsen, er revisors vurdering at Solør Renovasjon IKS i hovedsak har etterlevd revisjonskriteriene. I langt de fleste tilfeller synes det å være gjennomført nødvendig konkurranse og dokumentasjon. Til tross for at Solør Renovasjon IKS i hovedsak vurderes å ha etterlevd kriteriene, forekommer det enkelte mangler. Med bakgrunn i dette anbefaler revisor at Solør Renovasjon IKS sikrer økt etterlevelse innen området for fremtiden.
- Revisor vil anbefale at Solør Renovasjon IKS innarbeider rutiner som sikrer at selskapet inngår rammeavtaler hvor det foretas regelmessige innkjøp. Dette for å sikre at selskapet foretar innkjøp som er i henhold til FOA § 5-4 niende ledd.

1 Innledning

1.1 Bestilling og hjemmel for forvaltningsrevisjon

I henhold til forskrift om kontrollutvalg av 15. juni 2004, skal kontrollutvalget påse at kommunens virksomhet årlig blir gjenstand for forvaltningsrevisjon. Forvaltningsrevisjon kan også omfatte virksomhet i selskaper som er heleid av en eller flere kommuner, jf. forskriftens § 14 annet ledd. Kontrollutvalgene i kommunene Grue, Våler og Åsnes fattet i februar 2017 vedtak om at det, med bakgrunn i utarbeidet prosjektplan, skulle gjennomføres et forvaltningsrevisjonsprosjekt knyttet til etterlevelsen av regelverket for offentlige anskaffelser i Solør Renovasjon IKS (SOR). I den forbindelse vises det til Grue kommunes kontrollutvalgssak 11/2017, Våler kommunes kontrollutvalgssak 10/2017 og Åsnes kommunes kontrollutvalgssak 10/2017.

1.2 Kommunikasjon med revidert enhet

Den 16. mai 2017 sendte revisjonen oppstartsbrev til Solør Renovasjon IKS hvor det ble informert om igangsettelsen av inneværende forvaltningsrevisjon m.v. Revisjonen mottok svarbrev med oppnevning av selskapets kontaktperson den 29. mai 2017. Det ble avholdt et oppstartsmøte med Solør Renovasjon IKS den 22. august 2017.

Utkastet til forvaltningsrevisjonens revisjonskriterier ble sendt Solør Renovasjon IKS til uttalelse den 9. november 2017. Selskapet tilkjennegav i brev av 21. november 2017 at det ikke hadde vesentlige merknader til revisjonskriteriene.

Forvaltningsrevisjonsrapporten ble sendt daglig leder i Solør Renovasjon til uttalelse den 14. desember 2017. Den 5. januar 2018 mottok revisor daglig leders uttalelse som er inntatt i rapportens kapittel 6.

1.3 Rapportens videre strukturelle oppbygging

I kapittel 2 gis det en beskrivelse av prosjektets formål og av prosjektets problemstilling.

Prosjektets revisjonskriterier presenteres i kapittel 3. Det gis også en fremstilling av sammenhengen mellom revisjonskriteriene og problemstillingen.

Kapittel 4 utgjør rapportens metodekapittel. Her presenteres undersøkelsens metodiske fremgangsmåte.

Data innhentet i forbindelse med undersøkelsen presenteres i kapittel 5 og analyseres med henblikk på revisjonskriteriene. Her fremkommer revisors vurderinger, anbefalinger og konklusjoner knyttet til analysen.

1.4 Kort om Solør Renovasjon IKS

Solør Renovasjon IKS er et interkommunalt selskap (IKS) eid av kommunene Grue, Våler og Åsnes. Eierandelene i selskapet er som følger:

- Grue kommune: 31 %
- Våler kommune: 23 %
- Åsnes kommune: 46 %

Selskapets administrasjon har kontor på Flisa i Åsnes kommune. Antall ansatte i Solør Renovasjon IKS utgjør 11 personer pr. 2017, noe som tilsvarer 10,6 årsverk. De ansatte i selskapet fordeler seg på drift av gjenvinningsstasjoner og komposteringsanlegg, samt på administrative funksjoner og ledelse.

Formålet til Solør Renovasjon IKS er fastsatt i selskapsavtalen. Her heter det blant annet at:

Selskapet skal være en aktør innen avfallssektoren gjennom håndtering av avfall fra så vel husholdninger og institusjoner som forretninger og annen næringsvirksomhet, og kan etablere, drive og eie anlegg for renovasjon i de deltakende kommuner etter de krav myndighetene stiller.

Styret i Solør Renovasjon IKS består av tre medlemmer, foruten at de ansatte velger en representant med møte- og talerett. Representantskapet i selskapet består av syv medlemmer, hvor tre av medlemmene representerer Åsnes kommune, mens kommunene Grue og Våler begge er representert med to medlemmer hver.

2 Formål og problemstilling

Prosjektets formål og problemstilling er basert på risiko- og vesentlighetsvurderinger som er trukket opp i de respektive eierkommunenes overordnede analyser og planer for selskapskontroll (2016-2019).

2.1 Formål

Formålet med forvaltningsrevisjonen er å kartlegge og vurdere om Solør Renovasjon IKS har etablert nødvendig internkontroll innenfor regelverket om offentlige anskaffelser, samt å etterprøve etterlevelsen av kravene til konkurranse og dokumentasjon for anskaffelser overstigende kr. 100 000 ekskl. mva. Det fokuseres videre på om Solør Renovasjon IKS har foretatt innkjøp som tilsier at selskapet bør vurdere å inngå rammeavtaler.

2.2 Problemstilling

Problemstillingen gjør seg gjeldende i følgende hovedspørsmål:

- I. Har Solør Renovasjon IKS etablert en betryggende internkontroll for å sikre at regelverket for offentlige anskaffelser følges?
- II. Har anskaffelser større enn kr. 100 000 ekskl. mva. vært gjenstand for konkurranse og er kravet til dokumentasjon oppfylt?
- III. I hvilken grad har Solør Renovasjon IKS foretatt innkjøp som tilsier at selskapet bør vurdere å inngå rammeavtaler?

3 Revisjonskriterier

3.1 Valg av revisjonskriterier

Revisjonskriterier skal begrunnes i/utledes av autoritative kilder innenfor det reviderte området. Autoritative kilder kan være lover, forskrifter, forarbeider, rettspraksis, politiske vedtak/mål/føringer, administrative retningslinjer/mål/føringer, statlige føringer/veiledere, andre myndigheters praksis, teori og reelle hensyn som vurderinger av hva som er rimelig/formålstjenlig/effektivt¹.

Revisjonskriteriene velges ut med bakgrunn i problemstillingen og danner grunnlaget for hva de innsamlede data vurderes opp mot. I og med at revisjonskriteriene er uttrykk for en norm eller et ideal for hvorledes tilstanden bør være på området, er kriteriene også med på å danne utgangspunktet for revisors anbefalinger.

I dette prosjektet benyttes revisjonskriterier fra følgende kilder:

- Lov om offentlige anskaffelser (LOA)
- Forskrift om offentlige anskaffelser (FOA)
- Fornyings- og administrasjonsdepartementets veileder til reglene om offentlige anskaffelser (2013)
- Utvalgte avgjørelser fra klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA)
- COSO-rammeverket
- Odelstingsproposisjon nr. 70 (2002-2003)

3.2 Revisjonskriteriene og problemstillingen

I det følgende utledes revisors revisjonskriterier² i relasjon til problemstillingen, jf. punkt 2.2.

¹ Norges Kommunerevisorforbund: 2011 - RSK 001: Standard for forvaltningsrevisjon.

3.2.1 Hovedspørsmål I: Vedr. betryggende internkontroll

Hovedspørsmål I fokuserer på om Solør Renovasjon IKS har etablert en betryggende internkontroll for å sikre at regelverket for offentlige anskaffelser følges.

Det er i tråd med allment aksepterte ledelsesprinsipper at en leder av en virksomhet etablerer rutiner og systemer som blant annet skal bidra til å sikre at organisasjonen når de mål som er satt, og at økonomiforvaltningen er ordnet på forsvarlig måte (Odelstingsproposisjon nr. 70 (2002-2003)).

Ifølge anerkjente normer for internkontroll, slik som COSO-rammeverket, medvirker rutiner, kontroll- og kvalitetssikringshandlinger til gjennomføring av virksomhetens mål, og de etableres som en konsekvens av gjennomførte risikovurderinger. Det bør altså gjøres en vurdering av hvilke rutiner og kontroller som er nødvendige for å sikre at virksomheten når sine mål. Rutiner med tilhørende kontroll- og kvalitetssikringshandlinger kan for eksempel være relatert til godkjenninger, anvisninger, stikkprøver, sidemannskontroll, ansvarsfordeling etc.

Revisor legger til grunn at det vil være sentralt med internkontroll knyttet til offentlige anskaffelser, da området ofte er forbundet med betydelige økonomiske verdier. I denne sammenhengen vil fokus på etikk og integritet samtidig stå sentralt. Videre er offentlige anskaffelser underlagt et omfattende regelverk i form av lov og forskrift om offentlige anskaffelser. Dette medfører risiko og trekker i retning av at det bør foreligge et formalisert system med rutiner og kontrollhandlinger knyttet til anskaffelsessaker (COSO: 2005). Omfanget av rutiner og kontrollhandlinger bør samtidig, på generelt grunnlag, avpasses størrelsen på omfanget av innkjøp i organisasjonen. Dette som følge av alminnelige risiko- og vesentlighetsvurderinger.

Ut over ovennevnte bør det tydelig fremgå hva som er den enkelte ansattes avgjørelsesmyndighet. Oppgaver som er forbundet med risiko bør i alminnelighet organiseres på en måte som utelukker at enkeltpersoner kontrollerer alle deler av en hendelse eller av en prosess. Dette innebærer at arbeidsoppgaver og ansvar fordeles mellom ulike ansatte for å redusere risikoen knyttet til feil og eventuelle misligheter (ibid.). Med

bakgrunn i forannevnte vil forvaltningsrevisjonen rette fokus mot hvilken form for arbeidsdeling som er etablert mellom ansatte i innkjøpssaker.

At de ansatte besitter tilstrekkelig kompetanse og tilbys mulighet for oppdatering, vil normalt ha betydning for kvaliteten på arbeidsoppgavene som utføres. Derfor vil det være et ledelsesansvar å veie behovet for kompetanse opp mot kostnad (ibid). I forvaltningsrevisjonen vil det bli satt fokus på om de ansatte besitter tilstrekkelig kompetanse innen anskaffelsesområdet, samt på om det tilbys tilstrekkelig med kurs og opplæringsaktiviteter.

Med bakgrunn i ovennevnte oppsummeres revisors revisjonskriterier nedenfor. Punktene er alle relatert til sikring av god internkontroll og er ikke å anse som gjensidig utelukkende.

- Arbeidsoppgavene og tilhørende arbeidsdeling er organisert slik at internkontroll og kvalitet sikres i saksbehandlingen. Det er tydelig fastsatt hvilken avgjørelsesmyndighet den enkelte saksbehandler har i innkjøpssaker.
- Solør Renovasjon IKS sikrer tilstrekkelig kompetanse innen anskaffelsesområdet, herunder at det er etablert tiltak som skal bidra til læring innen området.
- Det er etablert et sett av formaliserte rutiner som beskriver sentrale krav og handlinger som skal utføres i anskaffelsessaker. I denne sammenhengen vil fokus på etikk og integritet samtidig stå sentralt.

3.2.2 Hovedspørsmål II: Vedr. konkurranse og dokumentasjon

Hovedspørsmål II fokuserer på om anskaffelser større enn kr. 100 000 ekskl. mva. har vært gjenstand for konkurranse, og om kravet til dokumentasjon av konkurransen er oppfylt.

Anskaffelser med en anslått verdi på minst kr. 1 100 000 ekskl. mva. skal som hovedregel kunngjøres i database for offentlige anskaffelser (Doffin), jf. FOA §§ 8-17 første ledd og 5-1 annet ledd. Den 1. januar 2017 økte denne terskelverdien fra kr. 500 000 ekskl. mva. til kr. 1 100 000 ekskl. mva. Anskaffelser under kr. 100 000 ekskl. mva. ble fra samme dato ikke lenger omfattet av forskrift om offentlige anskaffelser.

Når det gjelder anskaffelser under kr. 500 000 ekskl. mva., har klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA) tidligere lagt til grunn at konkurransekravet innebærer at oppdragsgiver som hovedregel må ta kontakt med tre leverandører, jf. KOFA-sak 2009/6 og KOFA-sak 2010/253. Revisor legger til grunn at det er nærliggende at dette kravet nå vil omfatte anskaffelser mellom kr. 100 000 og 1 100 000 ekskl. mva. Dette med bakgrunn i ovennevnte endringer fra 1. januar 2017.

Det foreligger flere unntak fra konkurransekravet, blant annet dersom ytelsen kun kan leveres av en leverandør i markedet, jf. FOA § 5-2 første ledd bokstav a. Et annet unntak er hasteanskaffelser som ikke kan utsettes i påvente av konkurranse, jf. FOA § 5-2 første ledd bokstav c.

I henhold til LOA § 4 skal oppdragsgiver sikre at hensynet til etterprøvbarhet ivaretas gjennom anskaffelsesprosessen. Dette innebærer at oppdragsgiver må kunne dokumentere hva som har foregått i anskaffelsesprosessen (departementets veileder til anskaffelsesregelverket: 2013). Det samme følger av FOA § 7-1 første ledd hvor det er presisert at oppdragsgiver skal oppbevare dokumentasjon som er tilstrekkelig til å begrunne viktige beslutninger i anskaffelsesprosessen. Regelen om protokollplikt som skal behandles nedenfor, må anses som et utslag av kravet til etterprøvbarhet.

Det fremgår av FOA § 10-5 første ledd at det skal føres anskaffelsesprotokoll for gjennomføringen av anskaffelsen. Kravet om protokollplikt gjelder for anskaffelser som er lik eller overstiger kr. 100 000 ekskl. mva. Mens FOA § 10-5 annet ledd angir de innholdsmessige minimumskravene til protokoll for anskaffelse mellom kr 100.000 ekskl. mva. og EØS-terskelverdiene³, inneholder FOA § 25-5 annet ledd de innholdsmessige minimumskravene til protokoll for anskaffelse som er lik eller overstiger EØS-terskelverdi. I vedlegg B og C følger en oversikt med de fastsatte kravene til protokoll.

³ EØS-terskelverdier:

- 1,75 millioner kroner ekskl. mva. for vare- og tjenestekontrakter og plan- og designkonkurranser
- 44 millioner kroner ekskl. mva. for bygge- og anleggskontrakter.

Med bakgrunn i ovennevnte legger revisor til grunn følgende oppsummerte revisjonskriterier:

- Det er innhentet tilbud fra minst tre leverandører for anskaffelser mellom kr. 100 000 og kr. 1 100 000 ekskl. mva. Dersom anskaffelsen er foretatt før 1. januar 2017, er den øvre terskelen i denne sammenhengen kr. 500 000 ekskl. mva.
- Anskaffelser med en anslått verdi på minst kr. 1 100 000 ekskl. mva. har blitt underlagt konkurranse ved kunngjøring i database for offentlige anskaffelser (Doffin). Dersom anskaffelsen er foretatt før 1. januar 2017, stilles det krav om kunngjøring i Doffin for anskaffelser med en anslått verdi på minst kr. 500 000 ekskl. mva.
- Det er ført anskaffelsesprotokoll for gjennomføring av anskaffelse som er lik, eller overstiger kr. 100 000 ekskl. mva. Protokollen tilfredsstiller de innholdsmessige minimumskravene som følger av forskrift om offentlige anskaffelser.

3.2.3 Hovedspørsmål III: Vedr. rammeavtaler

Hovedspørsmål III fokuserer på i hvilken grad Solør Renovasjon IKS har foretatt innkjøp som tilsier at selskapet bør vurdere å inngå rammeavtaler.

Ved innkjøp av varer og tjenester, som oppdragsgiver foretar regelmessig, stiller forskrift om offentlige anskaffelser krav om at en tar hensyn til andre lignende regelmessige anskaffelser når terskelverdiene beregnes, jf. FOA § 5-4 niende ledd og KOFA sak 2007/79. Det er årlig forbruk eller forbruk i løpet av en 12 måneders periode som skal danne grunnlaget for verdiberegningen. I motsatt tilfelle ville oppdragsgiver for eksempel kunne søke å omgå regelverkets krav til konkurranse ved å stadig peke på at anskaffelsene er for små i forhold til terskelverdiene. Det må tas forbehold om at vare- og tjenesteanskaffelser som innkjøpt ifra samme leverandør iblant kan utgjøre så vidt forskjellige ytelser at det ikke er naturlig å se dem i sammenheng. Klageorganet for offentlige anskaffelser åpner imidlertid opp for en vid tolkning av ytelser som kan sees i sammenheng, jf. KOFA sak 2007/79. Dersom Solør Renovasjon IKS foretar mange mindre vare- og tjenesteinnkjøp fra samme leverandør årlig, kan det være hensiktsmessig å utlyse en rammeavtale. Er rammeavtalen inngått i henhold til forskriftens prosedyre, kan oppdragsgiver foreta løpende avrop uten å måtte gjennomføre

konkurranse hver gang. På denne måten innebærer bruk av rammeavtaler en forenkling og reduksjon av arbeidet som må foretas i forbindelse med en anskaffelse.

Med bakgrunn i ovennevnte legger revisor til grunn følgende oppsummerte revisjonskriterier:

- Solør Renovasjon IKS bør ha rammeavtaler for varer og tjenester som selskapet kjøper inn regelmessig, slik at verdiberegningen skal foretas i henhold til FOA § 5-4 niende ledd.

4 Metode for revisjonen

4.1 Om metodevalget

Det er hva problemstillingen ønsker å undersøke som bør avgjøre metodevalget (Holme og Solvang: 1996). Valget av metodetilnærming bør således avgjøres etter en pragmatisk vurdering.

Hovedspørsmål I fokuserer på om Solør Renovasjon IKS har etablert en betryggende internkontroll for å sikre at regelverket for offentlige anskaffelser følges, jf. punkt 2.2. For å innhente data i relasjon til hovedspørsmålet, har det blitt foretatt dokumentanalyse av selskaps- og internkontrolldokumenter i Solør Renovasjon IKS, så som innkjøpsinstruks, instruks for bestilling av varer og tjenester, virksomhetsplan, etiske retningslinjer samt stillingsbeskrivelser.

Hovedspørsmål II relaterer seg til om anskaffelser større enn kr. 100 000 ekskl. mva. har vært gjenstand for nødvendig konkurranse og dokumentasjon, jf. punkt 2.2. For å innhente data har det, med bakgrunn i regnskapet for perioden januar 2016 – oktober 2017, blitt foretatt regnskaps- og dokumentanalyse av drifts- og investeringsanskaffelser overstigende kr. 100 000 ekskl. mva. I denne forbindelse har revisor blant annet foretatt undersøkelse av anskaffelsesprotokoller og kunngjøringer.

I hovedspørsmål III rettes oppmerksomheten mot i hvilken grad Solør Renovasjon IKS har foretatt innkjøp som tilsier at selskapet bør vurdere å inngå rammeavtaler, jf. punkt 2.2. Ved innkjøp av varer og tjenester, som oppdragsgiver foretar regelmessig, stiller forskrift om offentlige anskaffelser krav om at en tar hensyn til andre lignende regelmessige anskaffelser når terskelverdiene beregnes. For å innhente data i relasjon til hovedspørsmål III, har det blitt foretatt regnskapsanalyse og summering av bilag pr. konto.

Dokument- og regnskapsanalyse vurderes som godt egnede metoder til å besvare problemstillingen da det, som nevnt i punkt 3.2.2, stilles strenge lovmessige krav til etterprøvbarehet og dokumentasjon av den enkelte anskaffelse, jf. LOA § 4 og FOA § 7-1 første ledd. Videre legger revisor til grunn at det bør være etablert et sett av formaliserte internkontrollrutiner m.m., jf. punkt 3.2.1. Dette trekker også i retning av nevnte metodebruk.

For å fortolke og supplere ovennevnte dokument- og regnskapsanalyse, har det blitt foretatt et intervju/avklaringsmøte med selskapets daglige leder og driftsingeniør. Dette for å kartlegge rutiner og vurderinger som gjøres i forbindelse med internkontroll og anskaffelser.

4.2 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet og validitet er sentrale begreper i kvalitetssikringen av undersøkelser. I det følgende angis sider ved forvaltningsrevisjonens reliabilitet og validitet.

4.2.1 Reliabilitet

En undersøkelses reliabilitet bestemmes av hvordan målingene er gjort og hvor nøyaktig en er i den videre behandlingen av dataene (Holme og Solvang: 1996). Derfor har forvaltningsrevisjonsrapporten blitt underlagt intern kvalitetssikring i henhold til Hedmark Revisjon IKS sine rutiner for intern kvalitetskontroll av forvaltningsrevisjonsprosjekter. Det har vært fokus på å sikre at rapportens opplysninger stemmer overens med mottatte opplysninger og dokumentasjon. Rapportens grunnlag har i denne forbindelse blitt kontrollert flere ganger.

Ved å være allment kildekritisk kan en styrke dataenes reliabilitet (Ringdal: 2007). Reliabiliteten vil påvirkes av den kvalitetsmessige kontrollen av data: Søking etter feil og retting av disse. En kan for eksempel undersøke om ulike kilder, som søker å beskrive det samme fenomenet, stemmer overens. Når Solør Renovasjon IKS for eksempel har opplyst at det er gjennomført konkurranse om en anskaffelse, har revisor kontrollert om dette faktisk kan dokumenteres skriftlig.

I undersøkelsen er referatet fra intervjuet/avklaringsmøtet verifisert av deltakerne. Dette er med på å styrke undersøkelsens reliabilitet.

4.2.2 Validitet

Validiteten sier noe om hvor gyldige eller relevante dataene er for det en søker å undersøke (Eriksen m.fl.: 2000). Av forskrift om offentlige anskaffelser § 7-1 syvende ledd går det frem at oppdragsgiveren skal oppbevare dokumentasjon som er tilstrekkelig til å begrunne viktige beslutninger i anskaffelsesprosessen. Dette skal sikre at en tredjeperson eller et klageorgan i

ettertid kan få en god forståelse av oppdragsgivers vurderinger og upartiskhet. Det omfattende dokumentasjonskravet kan således styrke forvaltningsrevisjonens validitet.

For å styrke undersøkelsens validitet har det videre blitt trukket inn sentral litteratur som berører hvordan internkontrollområdet og anskaffelsesområdet skal operasjonaliseres og fortolkes. Dette har dannet basis for utledelsen av revisjonskriteriene (jf. kap. 3)

5 Innsamlede data og analyse

I kapittel 3 ble prosjektets revisjonskriterier operasjonalisert i relasjon til problemstillingen. I det inneværende kapittelet fremkommer undersøkelsens innsamlede data, som igjen analyseres med henblikk på revisjonskriteriene og angis i form av revisors vurderinger og anbefalinger. Deretter angis revisors samlede konklusjon for det gjennomførte forvaltningsrevisjonsprosjektet.

5.1 Hovedspørsmål I: Vedr. betryggende internkontroll

Hovedspørsmål I, jf. punkt 2.2, fokuserer på om Solør Renovasjon IKS har etablert en betryggende internkontroll for å sikre at regelverket for offentlige anskaffelser følges. Av punkt 3.2.1 går det frem at revisor legger til grunn følgende oppsummerte revisjonskriterier for hovedspørsmål I:

- Arbeidsoppgavene og tilhørende arbeidsdeling er organisert slik at internkontroll og kvalitet i saksbehandlingen sikres. Det er tydelig fastsatt hvilken avgjørelsesmyndighet den enkelte saksbehandler har i innkjøpssaker.
- Solør Renovasjon IKS sikrer tilstrekkelig kompetanse innen anskaffelsesområdet, herunder at det er etablert tiltak som skal bidra til læring innen området.
- Det er etablert et sett av formaliserte rutiner som beskriver sentrale krav og handlinger som skal utføres i anskaffelsessaker. I denne sammenhengen vil fokus på etikk og integritet samtidig stå sentralt.

5.1.1 Innsamlede data

I undersøkelsen går det frem at det er fem ansatte som, i varierende grad, har fullmakt til å foreta innkjøp i Solør Renovasjon IKS. Det vil si:

- Daglig leder
- Driftsingeniør (daglig leders stedfortreder)
- Driftsleder
- Kundeansvarlig
- Kundebehandler/saksbehandler

Mens daglig leder er gitt fullmakt til å foreta innkjøp for inntil kr. 500 000, er de andre fire gitt myndighet til å foreta innkjøp for inntil kr. 15 000. Dersom et innkjøp overstiger kr. 500 000, skal styreleder signere og godkjenne innkjøpet sammen med daglig leder. I de enkeltes stillingsbeskrivelser er de forannevnte økonomiske fullmaktene skriftlig nedfelt.

Når Solør Renovasjon IKS har foretatt et innkjøp som overstiger kr. 500 000, er det fastsatt at dette skal legges frem for styret som en informasjonssak. I selskapets årsbudsjett fremgår det hvilke større anskaffelser som selskapet planlegger å gjennomføre i gjeldende år. Når styret har vedtatt årsbudsjettet, gis administrasjonen/styreleder også en fullmakt til å gjennomføre disse anskaffelsene.

I henhold til respektive stillingsbeskrivelser er daglig leder, driftsingeniør og kundeansvarlig gitt anvisningsmyndighet. Det blir imidlertid tilkjennegitt at det er gjeldende praksis at daglig leder skal foreta alle anvisninger, med mindre daglig leder er fraværende fra arbeidet over en periode. Når det gjelder attestasjonsmyndighet, er de tre forannevnte samt selskapets kundebehandler/saksbehandler gitt slik myndighet etter stillingsbeskrivelsene. Som en sikkerhetsmekanisme er det samtidig ikke teknisk mulig for samme person å både attestere og anwise et beløp i datasystemet. Dette for å sikre arbeidsdeling og internkontroll.

Daglig leder forteller at Solør Renovasjon IKS er opptatt av å involvere ansatte ved anskaffelse av nytt utstyr til selskapets drift. De ansatte som skal bruke utstyret har ofte god kjennskap til hva som trengs av funksjoner og kvalitet, og deres rådgivning vil derfor være viktig for å sikre en god og hensiktsmessig anskaffelse. Det blir opplyst at råd fra ansatte ofte danner grunnlag for kravspesifikasjon i konkurransegrunnlag.

I Solør Renovasjon IKS er selskapets driftsingeniør tildelt funksjonen som innkjøpsansvarlig. Funksjonen som innkjøpsansvarlig innebærer å koordinere og planlegge innkjøp i selskapet, herunder å kunne bistå andre ansatte med kunnskap om offentlige anskaffelser. I undersøkelsen blir det opplyst at Solør Renovasjon IKS har forsøkt å legge til rette for at ansatte skal gis nødvendig opplæring i regelverket for offentlige anskaffelser. Selskapets innkjøpsansvarlig deltok i fjor på et kurs om offentlige anskaffelser i regi av Solør Næringshage. Det er også fastsatt at ytterligere to ansatte skal gis mer opplæring innen henholdsvis offentlige anskaffelser og økonomiområdet.

Solør Renovasjon IKS har utarbeidet en innkjøpsinstruks samt en instruks for bestilling av varer og tjenester. Disse dokumentene inneholder et sett av formaliserte rutiner som beskriver krav og handlinger i anskaffelsessaker, så som grunnleggende lovbestemmelser og interne rutiner for gjennomføring av anskaffelser i selskapet. Solør Renovasjon IKS har videre utarbeidet egne etiske retningslinjer som også inneholder bestemmelser om innkjøp m.v. I denne forbindelse går følgende frem av de etiske retningslinjene:

Innkjøp/anskaffelser

Ansatte som arbeider med innkjøp/anskaffelser plikter å sette seg grundig inn i og etterleve lov og forskrift om offentlige anskaffelser. Alle anskaffelser må baseres på forutsigbarhet, gjennomsiktighet, etterprøvbarhet, likebehandling og god forretningsskikk.

Tillit og integritet

Personlige interesser eller bekjentskap må ikke påvirke avgjørelsen i en sak man har faglig ansvar for. Dersom sannsynligheten for dette er tilstede, skal saken fremlegges daglig leder eller for selskapets styre.

Gaver

Det skal ikke aksepteres gaver eller andre fordeler som berører mottagerens integritet. Er man i tvil om å ta i mot gaver, skal det søkes råd hos daglig leder.

I undersøkelsen går det frem at de etiske retningslinjene har blitt kommunisert til selskapets ansatte ved at retningslinjene blant annet har blitt gjennomgått på et personalseminar i 2017. Når det gjelder selskapets innkjøpsinstruks og instruks for bestilling av varer og tjenester, blir det opplyst at disse dokumentene er godt kjent blant selskapets fem ansatte som er tildelt innkjøpsfullmakt (se ovenfor). Videre går det frem at alle nyansatte gis en kort orientering om innkjøpsområdet og innkjøpsregler i Solør Renovasjon IKS. På denne måten vil en blant annet søke å unngå at personell kan komme til å kjøpe inn varer og tjenester som ikke er nødvendig avklart.

Når det gjelder internkontroll knyttet til innkjøpsområdet, går følgende frem av selskapets innkjøpsinstruks:

Selskapet har ansvar for at det gjennomføres administrative kontroller gjennom året. Kontrollene som gjennomføres skal være basert på en gjennomført risikovurdering, og alle kontroller skal dokumenteres. Anskaffelser skal inngå som en del av den interne administrative kontrollen, aktuelle temaer for slike kontroller vil være:

- Hvorvidt anskaffelsen bidrar til måloppnåelse (overordnet strategi, definerte behov)
- Kontraktsoppfølging
- Anskaffelsesprosess
- Dokumentasjonskrav
- Lojalitet til rammeavtaler
- Småkjøp (transaksjonskostnader, samordningsgevinster m.m.)

I undersøkelsen blir det tilkjennegitt at Solør Renovasjon IKS ikke har gjennomført den beskrevne internkontrollen innen innkjøpsområdet.

5.1.2 Revisors vurdering og anbefaling

Revisors vurdering er at Solør Renovasjon IKS primært har etterlevd ovennevnte revisjonskriterier. Som begrunnelse for dette vil revisor anføre følgende funn:

- Det er utarbeidet skriftlige stillingsbeskrivelser som regulerer økonomiske innkjøpsfullmakter samt attestasjons- og anvisningsmyndighet. Som en sikkerhetsmekanisme er det ikke teknisk mulig for samme person å både attestere og anwise et beløp i datasystemet. Dette for å sikre arbeidsdeling og internkontroll.
- Daglig leder forteller at Solør Renovasjon er opptatt av å involvere ansatte ved anskaffelse av nytt utstyr til selskapets drift. De ansatte som skal bruke utstyret har ofte god kjennskap til hva som trengs av funksjoner og kvalitet, og deres rådgivning vil derfor være viktig for å sikre en god og hensiktsmessig anskaffelse.
- I undersøkelsen blir det opplyst at Solør Renovasjon IKS har forsøkt å legge til rette for at ansatte skal gis nødvendig opplæring i regelverket for offentlige anskaffelser. Dette skal skje gjennom kurs- og opplæringsvirksomhet, men også ved at selskapet har oppnevnt en egen innkjøpsansvarlig. Funksjonen som innkjøpsansvarlig innebærer å koordinere og planlegge innkjøp i selskapet, herunder å kunne bistå andre ansatte med kunnskap om offentlige anskaffelser.
- Solør Renovasjon har utarbeidet en innkjøpsinstruks samt en instruks for bestilling av varer og tjenester. Disse dokumentene inneholder et sett av formaliserte rutiner som beskriver krav og handlinger i anskaffelsessaker, og det blir opplyst at dokumentene er godt kjent blant de ansatte som er tildelt innkjøpsfullmakt i selskapet. Videre går det frem at alle nyansatte gis en kort orientering om innkjøpsområdet og

innkjøpsreglene i Solør Renovasjon IKS. På denne måten vil en blant annet søke å unngå at personell kan komme til å kjøpe inn varer og tjenester som ikke er nødvendig avklart.

- Solør Renovasjon IKS har utarbeidet egne etiske retningslinjer som blant annet inneholder bestemmelser om innkjøp, tillit, habilitet og integritet. I undersøkelsen går det frem at de etiske retningslinjene har blitt kommunisert til selskapets ansatte ved at retningslinjene blant annet har blitt gjennomgått på et personalseminar i 2017.
- I undersøkelsen går det frem at Solør Renovasjon IKS ikke har gjennomført den beskrevne internkontrollen som fremgår av selskapets innkjøpsinstruks.

Med bakgrunn i det siste kulepunktet vil revisor anbefale at det for fremtiden igangsettes nødvendige tiltak knyttet til å følge opp og etterleve internkontrollbestemmelsene i innkjøpsinstruksen.

5.2 Hovedspørsmål II: Vedr. konkurranse og dokumentasjon

Hovedspørsmål II, jf. punkt 2.2, fokuserer på om anskaffelser større enn kr. 100 000 ekskl. mva. har vært gjenstand for konkurranse og om kravet til dokumentasjon er oppfylt. Data er innhentet med bakgrunn i regnskapet for perioden januar 2016 – oktober 2017. Av punkt 3.2.2 går det frem at revisor legger til grunn følgende oppsummerte revisjonskriterier for hovedspørsmål II:

- Det er innhentet tilbud fra minst tre leverandører for anskaffelser mellom kr. 100 000 og kr. 1 100 000 ekskl. mva. Dersom anskaffelsen er foretatt før 1. januar 2017, er den øvre terskelen i denne sammenhengen kr. 500 000 ekskl. mva.
- Anskaffelser med en anslått verdi på minst kr. 1 100 000 ekskl. mva. har blitt underlagt konkurranse ved kunngjøring i database for offentlige anskaffelser (Doffin). Dersom anskaffelsen er foretatt før 1. januar 2017, stilles det krav om kunngjøring i Doffin for anskaffelser med en anslått verdi på minst kr. 500 000 ekskl. mva.

- Det er ført anskaffelsesprotokoll for gjennomføring av anskaffelse som er lik, eller overstiger kr. 100 000 ekskl. mva. Protokollen tilfredsstiller de innholdsmessige minimumskravene som følger av forskrift om offentlige anskaffelser.

5.2.1 Innsamlede data

I det følgende presenteres innhentede data som er utvalgt med bakgrunn i regnskapet for perioden januar 2016 – oktober 2017. Noen anskaffelser strekker seg over flere år som følger av avtaler m.m., men da angis anskaffelsene for hvert av årene. Anskaffelsene som presenteres nedenfor er nummerert fortløpende.

2016 - Investeringsområdet

Nr.	Beskrivelse	Leverandør	Beløp (kr.) bokført i 2016	Vedr. konkurranse og dokumentasjon
(1)	Asfaltering Gammelsætra	Veidekke Industri	688 558	Anskaffelsen er lyst ut i Doffin. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(2)	Klargjøring til asfaltering Lagringsplass - trevirke - Kildal	Steinar Holtet	398 660	Det er foretatt tilbudsforespørsel til aktuelle leverandører. Tre leverandører ble kontaktet / ba om konkurransegrunnlaget. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(3)	Anskaffelse av avfalls- beholdere	DNB NOR Finans / Enviropac	136 899	Det er foretatt tilbudsforespørsel til aktuelle leverandører. Fem leverandører ble kontaktet / ba om konkurransegrunnlaget. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.

(4)	Anskaffelse av lift-containerere	Container-gruppen Norge	210 338	Det er foretatt tilbudsforespørsel til aktuelle leverandører. Fire leverandører ble kontaktet / ba om konkurransegrunnlaget. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
-----	----------------------------------	-------------------------	---------	--

2017 - Investeringsområdet

Nr.	Beskrivelse	Leverandør	Beløp (kr) Bokført i 2017	Vedr. konkurranse og dokumentasjon
(5)	Anskaffelse av avfallsbeholdere	DNB NOR Finans / Enviropac	147 534	Det er foretatt tilbudsforespørsel til aktuelle leverandører. Fem leverandører ble kontaktet / ba om konkurransegrunnlaget. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(6)	Anskaffelse av lift-containerere	Container-gruppen Norge	162 300	Det er foretatt tilbudsforespørsel til aktuelle leverandører. Fem leverandører ble kontaktet / ba om konkurransegrunnlaget. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.

(7)	Anskaffelse av lift-containere	Namdal Ressurs	246 000	Det er foretatt tilbudsforespørsel til aktuelle leverandører. Fem leverandører ble kontaktet / ba om konkurransegrunnlaget. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
-----	--------------------------------	-------------------	---------	---

2016 - Driftsområdet

Nr.	Beskrivelse	Leverandør	Beløp (kr) Bokført i 2017	Vedr. konkurranse og dokumentasjon
(8)	Trykking av brosjyrer og kalendere m.m.	Flisa Trykkeri	151 442	Anskaffelsen er gjennomført som direkteanskaffelse uten konkurranse. Det er ikke utferdiget protokoll.
(9)	Henting og behandling av avfall gjenvinningsstasjon.	Rekom	250 821	Anskaffelsen er utlyst i Doffin. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(10)	Drift, vedlikehold av data	Norconsult		Arbeidet er knyttet SORs kjernesystem for IKT (oppgradering, support, tilleggstenester). SOR opplyser at det kun er Norconsult som kan levere ytelsene. Med dette som bakgrunn anfører SOR unntak for konkurransekravet, jf. FOA § 5-2 første ledd bokstav a.

(11)	Mottak og behandling av farlig avfall	Stena Recycling	509 205	Anskaffelsen er Doffin-utlyst. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(12)	Behandling av restavfall	Geminor	1 157 567	Anskaffelsen er lyst ut i Doffin. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(13)	Henting og behandling av avfall gjenvinningsst.	Nortransport	667 480	Anskaffelsen er lyst ut i Doffin. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(14)	Innsamling og behandling av avfall	Nortransport	623 461	Anskaffelsen er lyst ut i Doffin. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(15)	Innsamling og behandling av avfall	Reno Norden	5 349 885	Anskaffelsen er lyst ut i Doffin. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(16)	Gjenvinningsstasjon - leie av maskiner og utstyr. - Leasing av avfallskontainere - Leasing av maskin Avant 750	Nordea finans Norge	564 805	Anskaffelsen knyttet til leasing av avfallskontainere er lyst ut i Doffin. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA. Anskaffelsen knyttet til leasing av Avant 750 er gjennomført som en direkteanskaffelse uten konkurranse. Det er ikke utferdiget protokoll.

(17)	Leasing av maskin Cat930k	Nordea finans Norge	350 987	Anskaffelsen er lyst ut i Doffin. I konkurransen var det kun en leverandør som leverte inn tilbud, og det ble inngått kontrakt med denne leverandøren. Det er ikke utferdiget protokoll.
(18)	Forsikringer	Gjensidige forsikring	408 538	Anskaffelsen er gjennomført som direkteanskaffelse uten konkurranse. Det er ikke utferdiget protokoll.
(19)	Poser og sekker – bioposer	Enviropack	182 321	Det er foretatt tilbudsforespørsel til aktuelle leverandører. Fem leverandører ble kontaktet / ba om konkurransegrunnlaget. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(20)	Poser og sekker – knytesekker	Namdal Ressurs	154 800	Det er foretatt tilbudsforespørsel til aktuelle leverandører. Fem leverandører ble kontaktet / ba om konkurransegrunnlaget. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.

2017 - Driftsområdet

Nr.	Beskrivelse	Leverandør	Beløp (kr) bokført i 2017	Vedr. konkurranse og dokumentasjon
(21)	Konsulentttjenester	Albaran	408 538	I forbindelse med konkursen i Reno Norden måtte det lyses ut nytt anbud. Firmaet Albaran ble i denne forbindelse hyret inn som konsulent i form av en hasteanskaffelse. Solør Renovasjon tilkjenner at det var spørsmål om samfunns-kritisk infrastruktur som måtte opprettholdes, og at anskaffelsen derfor kunne gjennomføres som en hasteanskaffelse, jf. FOA § 5-2 første ledd bokstav c.
(22)	Henting og behandling av avfall gjennvinningsstasjon ⁴	Rekom	986 687	Anskaffelsen er lyst ut i Doffin. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(23)	Mottak og behandling av farlig avfall ⁵	Stena Recycling	350 344	Anskaffelsen er Doffin-utlyst. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.

⁴ Dette utgjør samme anskaffelse som anskaffelse (9) i 2016, men anskaffelsen strekker seg over flere år.

⁵ Dette utgjør samme anskaffelse som anskaffelse (11) i 2016, men anskaffelsen strekker seg over flere år.

(24)	Behandling av restavfall ⁶	Geminor	270 913	Anskaffelsen er lyst ut i Doffin. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(25)	Henting og behandling av avfall gjenvinningsstasjon. ⁷	Nortransport	569 988	Anskaffelsen er lyst ut i Doffin. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(26)	Innsamling og behandling av avfall ⁸	Nortransport	573 853	Anskaffelsen er lyst ut i Doffin. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(27)	Innsamling og behandling av avfall ⁹	Reno Norden	3 747 284	Anskaffelsen er lyst ut i Doffin. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(28)	Gjenvinningsstasjon - leie av maskiner og utstyr. ¹⁰ - Leasing av avfallskontainere - Leasing av maskin Avant 750	Nordea finans Norge	344 817	Anskaffelsen knyttet til leasing av avfallskontainere er lyst ut i Doffin. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA. Anskaffelsen knyttet til leasing av Avant 750 er gjennomført som en direkteanskaffelse uten konkurranse. Det er ikke utferdiget protokoll.

⁶ Dette utgjør samme anskaffelse som anskaffelse (12) i 2016, men anskaffelsen strekker seg over flere år.

⁷ Dette utgjør samme anskaffelse som anskaffelse (13) i 2016, men anskaffelsen strekker seg over flere år.

⁸ Dette utgjør samme anskaffelse som anskaffelse (14) i 2016, men anskaffelsen strekker seg over flere år.

⁹ Dette utgjør samme anskaffelse som anskaffelse (15) i 2016, men anskaffelsen strekker seg over flere år.

¹⁰ Dette utgjør samme anskaffelse som anskaffelse (16) i 2016, men anskaffelsen strekker seg over flere år.

(29)	Leasing av maskin Cat930k ¹¹	Nordea finans Norge	217 296	Anskaffelsen er lyst ut i Doffin. I konkurransen var det kun en leverandør som leverte inn tilbud, og det ble inngått kontrakt med denne leverandøren. Det er ikke utferdiget protokoll.
(30)	Lift- og containerkjøring	LS miljødrift	110 507	Anskaffelsen er lyst ut i Doffin. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(31)	Poser og sekker – plastsekker	Enviropac	179 520	Det er foretatt tilbudsforespørsel til aktuelle leverandører. Fire leverandører ble kontaktet / ba om konkurransegrunnlaget. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.
(32)	Poser og sekker – kompostposer og kompostsekker	Total- packaging	226 954	Det er foretatt tilbudsforespørsel til aktuelle leverandører. Fire leverandører ble kontaktet / ba om konkurransegrunnlaget. Det er ført protokoll etter innholdspunktene i FOA.

¹¹ Dette utgjør samme anskaffelse som anskaffelse (17) i 2016, men anskaffelsen strekker seg over flere år.

5.2.2 Revisors vurdering og anbefaling

Når det gjelder de kontrollerte anskaffelsene, er revisors vurdering at Solør Renovasjon IKS i hovedsak har etterlevd de ovennevnte revisjonskriteriene. I langt de fleste tilfeller synes det å være gjennomført nødvendig konkurranse og dokumentasjon. Det vil si at:

- Det er innhentet tilbud fra minst tre leverandører for anskaffelser mellom kr. 100 000 og kr. 1 100 000 ekskl. mva. Dersom anskaffelsen er foretatt før 1. januar 2017, er den øvre terskelen i denne sammenhengen kr. 500 000 ekskl. mva.
- Anskaffelser med en anslått verdi på minst kr. 1 100 000 ekskl. mva. har blitt underlagt konkurranse ved kunngjøring i database for offentlige anskaffelser (Doffin). Dersom anskaffelsen er foretatt før 1. januar 2017, stilles det krav om kunngjøring i Doffin for anskaffelser med en anslått verdi på minst kr. 500 000 ekskl. mva.
- Det er ført anskaffelsesprotokoll for gjennomføring av anskaffelse som er lik, eller overstiger kr. 100 000 ekskl. mva. Protokollen tilfredsstiller de innholdsmessige minimumskravene som følger av forskrift om offentlige anskaffelser.

Til tross for at Solør Renovasjon IKS i hovedsak vurderes å ha etterlevd ovennevnte krav, påviser undersøkelsen enkelte mangler knyttet til konkurranse og dokumentasjon. I denne forbindelse vises det til følgende anskaffelser:

- Anskaffelse (8) vedr. trykking av brosjyrer og kalendere. Anskaffelsen er gjennomført som direkteanskaffelse uten konkurranse. Det er ikke utferdiget protokoll.
- Anskaffelse (16/28) vedr. leasing av maskin Avant 750. Anskaffelsen er gjennomført som en direkteanskaffelse uten konkurranse. Det er ikke utferdiget protokoll.
- Anskaffelse (17/29) vedr. leasing av maskin Cat930k. Anskaffelsen er gjennomført ved utlysning i Doffin. Det var kun en leverandør som leverte inn tilbud, og det ble inngått kontrakt med denne leverandøren. Det er ikke utferdiget protokoll. Kravet om protokoll gjelder uavhengig av antall leverandører som leverer inn tilbud.
- Anskaffelse (18) vedr. forsikringer. Anskaffelsen er gjennomført som direkteanskaffelse uten konkurranse.

Med bakgrunn i de ovennevnte manglene anbefaler revisor at Solør Renovasjon IKS sikrer økt etterlevelse innen området for fremtiden.

Anskaffelse (10) er knyttet til Solør Renovasjon IKS kjernesystem for IKT (oppgradering, support, tilleggstjenester). Selskapet opplyser at det kun er Norconsult som kan levere disse ytelsene. Med dette som bakgrunn anfører Solør Renovasjon IKS unntak for konkurransekravet, jf. FOA § 5-2 første ledd bokstav a. Revisor aksepterer denne begrunnelsen.

I forbindelse med konkursen i Reno Norden måtte det lyses ut nytt anbud. Firmaet Albaran ble i denne forbindelse hyret inn som konsulent i form av en hasteanskaffelse (anskaffelse 21). Solør Renovasjon tilkjenner at det var spørsmål om samfunnskritisk infrastruktur som måtte opprettholdes, og at anskaffelsen derfor kunne gjennomføres som en hasteanskaffelse, jf. FOA § 5-2 første ledd bokstav c. Revisor aksepterer denne begrunnelsen.

5.3 Hovedspørsmål III: Vedr. rammeavtaler

Hovedspørsmål III, jf. punkt 2.2, fokuserer på i hvilken grad Solør Renovasjon IKS har foretatt innkjøp som tilsier at selskapet bør vurdere å inngå rammeavtaler. Av punkt 3.2.3 går det frem at revisor legger til grunn følgende oppsummerte revisjonskriterium i relasjon til hovedspørsmål III:

- Solør Renovasjon IKS bør ha rammeavtaler for varer og tjenester som selskapet kjøper inn regelmessig, slik at verdiberegningen skal foretas i henhold til FOA § 5-4 niende ledd.

5.3.1 Innsamlede data

I undersøkelsen går det frem at Solør Renovasjon IKS ikke har inngått noen rammeavtaler, men at selskapet vurderer å inngå rammeavtaler innen følgende områder:

- Poser og sekker
- Avfallsbeholdere
- Forsikringer

- Trykkeritjenester

Selv om ingen av de fire områdene overstiger terskelverdi for kunngjøring i Doffin, tilkjennegis det i undersøkelsen at det kan være påkrevd å inngå rammeavtaler. Da både av hensyn til verdiberegningen etter FOA § 5-4 niende ledd, men også fordi det kan være økonomisk gunstig å inngå rammeavtaler. Det blir samtidig opplyst at det i noen tilfeller kan være aktuelt å inngå felles rammeavtaler med andre renovasjonsselskaper. Dette for å blant annet sikre stordriftsfordeler.

Når det gjelder poser og sekker samt avfallsbeholdere, går det frem at Solør Renovasjon IKS har gjennomført konkurranse knyttet til disse områdene ved at det er foretatt tilbudsforespørsler til flere aktuelle leverandører. I undersøkelsen fremkommer det samtidig at det ikke er gjennomført konkurranse knyttet til anskaffelse av forsikringer eller trykkeritjenester. Disse anskaffelsene opplyses å være gjennomført som direkteanskaffelser. I selskapets regnskap for 2016 er det bokført kr. 408 538 til forsikringer og kr. 151 442 til trykkeritjenester.

5.3.2 Revisors vurdering og anbefaling

Revisor registrerer at Solør Renovasjon IKS ikke har inngått noen rammeavtaler, men at selskapet vurderer å inngå rammeavtaler innen enkelte områder. Etter revisors vurdering bør Solør Renovasjon IKS ha rammeavtaler for varer og tjenester som selskapet kjøper inn regelmessig, slik at verdiberegningen skal foretas i henhold til FOA § 5-4 niende ledd. I denne forbindelse vil det være særlig viktig å følge opp de to områdene hvor det opplyses at det ikke har blitt gjennomført konkurranse (forsikringer og trykkeritjenester).

Med bakgrunn i ovennevnte vil revisor anbefale at Solør Renovasjon IKS innarbeider rutiner som sikrer at selskapet inngår rammeavtaler hvor det foretas regelmessige innkjøp. Dette for å sikre at selskapet foretar innkjøp som er i henhold til FOA § 5-4 niende ledd.

5.4 Revisors konklusjon:

Problemstillingen gjør seg gjeldende i følgende hovedspørsmål:

- I. Har Solør Renovasjon IKS etablert en betryggende internkontroll for å sikre at regelverket for offentlige anskaffelser følges?

- II. Har anskaffelser større enn kr. 100 000 ekskl. mva. vært gjenstand for konkurranse og er kravet til dokumentasjon oppfylt?
- III. I hvilken grad har Solør Renovasjon IKS foretatt innkjøp som tilsier at selskapet bør vurdere å inngå rammeavtaler?

Med bakgrunn i vurderingene som er foretatt i relasjon til hvert av hovedspørsmålene, er revisors samlede konklusjon at Solør Renovasjon IKS praksis innen det reviderte området i hovedsak synes å fungere tilfredsstillende. Revisor fremmer samtidig, som nevnt, enkelte anbefalinger:

- I undersøkelsen går det frem at Solør Renovasjon IKS ikke har gjennomført den beskrevne internkontrollen som fremgår av selskapets innkjøpsinstruks. Med bakgrunn i dette vil revisor anbefale at det for fremtiden igangsettes nødvendige tiltak knyttet til å følge opp og etterleve internkontrollbestemmelsene i innkjøpsinstruksen.
- Når det gjelder de kontrollerte anskaffelsene, er revisors vurdering at Solør Renovasjon IKS i hovedsak har etterlevd revisjonskriteriene. I langt de fleste tilfeller synes det å være gjennomført nødvendig konkurranse og dokumentasjon. Til tross for at Solør Renovasjon i hovedsak vurderes å ha etterlevd kriteriene, forekommer det enkelte mangler. Med bakgrunn i dette anbefaler revisor at Solør Renovasjon IKS sikrer økt etterlevelse innen området for fremtiden.
- Revisor vil anbefale at Solør Renovasjon IKS innarbeider rutiner som sikrer at selskapet inngår rammeavtaler hvor det foretas regelmessige innkjøp. Dette for å sikre at selskapet foretar innkjøp som er i henhold til FOA § 5-4 niende ledd.

6 Daglig leders uttalelse til rapporten

FLISA 5.1.2017

Hedmark Revisjon IKS
v/ forvaltningsrevisor Kjetil Kalager

Daglig leders uttalelse til rapport – forvaltningsrevisjon 2017

Solør Renovasjon IKS viser til Hedmark Revisjon sin rapport datert 13. desember 2017 vedrørende «offentlig anskaffelser i Solør Renovasjon IKS».

Vi har gjennomgått rapporten og har ingen anmerkninger utover at vi kommer til å innarbeide rutiner for å sikre at det inngås rammeavtaler hvor det foretas regelmessig innkjøp. Dette for å sikre at SO foretar innkjøp som er iht. FOA § 5-4 niende ledd.

Med vennlig hilsen
Solør Renovasjon IKS

Ivar Arnesen
Konstituert daglig leder/ styreleder

7 Kilder

Andersen, Kari Merete, Bodhild Laastad, Stein Ove Songstad og Anna Ølnes (2006): *Veileder i forvaltningsrevisjon*. Oslo: Norges Kommunerevisorforbund.

COSO (2005): *Helhetlig risikostyring - et integrert rammeverk*. Oslo: Norges Interne Revisorers Forening.

Eriksen, Frits A., Ole Kr. Rogndokken og Stein Ove Songstad (2000): *Veileder i forvaltningsrevisjon*. Oslo: Norges kommunerevisorforbund.

Fornyings- og administrasjonsdepartementet (2013): *Veileder til reglene om offentlige anskaffelser*. Oslo: Fornyings- og administrasjonsdepartementet.

Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner (2004).

Forskrift om offentlige anskaffelser (2016).

Holme, Idar Magne og Bernt Krohn Solvang (1996): *Metodevalg og metodebruk*. 3. utgave. Oslo: Tano.

Klagenemnda for offentlige anskaffelser (2007): *KOFA sak nr. 2007/79*.

Klagenemnda for offentlige anskaffelser (2009): *KOFA sak nr. 2009/6*.

Klagenemnda for offentlige anskaffelser (2010): *KOFA sak nr. 2010/253*.

Lov om offentlige anskaffelser (2016).

Norges Kommunerevisorforbund (2011): *RSK 001. Standard for forvaltningsrevisjon*. Oslo: Norges Kommunerevisorforbund.

Odelstingsproposisjon nr. 70 (2002–2003): *Om lov om endringer i lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner m.m. (kommunal revisjon)*. Oslo: Kommunal- og regionaldepartementet.

Ringdal, Kristen (2007): *Enhet og mangfold*. 2. utgave. Bergen: Fagbokforlaget.

Solør Renovasjon IKS (2014): *Etiske retningslinjer for Solør Renovasjon IKS*.

Solør Renovasjon IKS (2017): *Innkjøpsinstruk for Solør Renovasjon IKS.*

Solør Renovasjon IKS (2017): *Instruks for bestilling av varer og tjenester.*

8 Vedlegg A: Koblingsskjema

Mens revisjonskriteriene utvelges med bakgrunn i problemstillingen og danner grunnlaget for hva de innsamlede dataene skal vurderes opp mot, danner metoden grunnlaget for hvordan de nødvendige dataene skal kunne hentes inn. Det kan fastslås at forvaltningsrevisjon er en dynamisk prosess (Andersen, K.M. m.fl.: 2006).

Problemstillinger	Revisjonskriterier	Metode
Problemstillingen gjør seg gjeldende i følgende hovedspørsmål: I. Har Solør Renovasjon IKS etablert en betryggende internkontroll for å sikre at regelverket for offentlige anskaffelser følges? II. Har anskaffelser større enn kr. 100 000 ekskl. mva. vært gjenstand for konkurranse og er kravet til dokumentasjon oppfylt? III. I hvilken grad har Solør Renovasjon IKS foretatt innkjøp som tilsier at selskapet bør vurdere å inngå rammeavtaler?	Kilder til revisjonskriterier: • Lov om offentlige anskaffelser (LOA) • Forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) • Fornyings- og administrasjonsdepartementets veileder til reglene om offentlige anskaffelser (2013) • Utvalgte avgjørelser fra klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA) • COSO-rammeverket • Odelstingsproposisjon nr. 70 (2002-2003)	Intervjuer, dokumentanalyse og regnskapsanalyse

9 Vedlegg B: Anskaffelsesprotokoll for anskaffelse mellom kr. 100.000 ekskl. mva. og EØS-terskelverdiene

Det skal føres en særskilt anskaffelsesprotokoll for anskaffelse mellom kr. 100 000 ekskl. mva. og EØS-terskelverdiene. Protokollen skal inneholde følgende opplysninger i den utstrekning de er relevante:

Oppdragsgiverens navn og adresse

En beskrivelse av hva som skal anskaffes, og den anslåtte verdien av anskaffelsen

Begrunnelsen for å bruke unntak fra kravet om bruk av elektronisk kommunikasjon ved mottak av tilbud

Navnet på leverandørene som har levert forespørsel om å delta i konkurransen

Navnet på leverandørene som er valgt ut i en konkurranse hvor det settes en grense for antallet deltakere, og begrunnelsen for utvelgelsen

Navnet på leverandørene som er avvist, og begrunnelsen for å avvise deres forespørsel om å delta i konkurransen eller deres tilbud

Begrunnelsen for å fravike opplysningene i anskaffelsesdokumentene om planlagt dialog

Navnet på leverandørene som oppdragsgiveren velger å ha dialog med, og en kort begrunnelse for utvelgelsen

Opplysninger om tilfeller av inhabilitet eller konkurransevridding som følge av dialog med leverandørene, og eventuelle avhjelpende tiltak som er gjennomført

Navnet på den valgte leverandøren, begrunnelsen for valget og kontraktens verdi

Hvilke deler av kontrakten den valgte leverandøren planlegger at underleverandører skal utføre, og underleverandørens navn, forutsatt at opplysningene er kjent

Begrunnelsen for at oppdragsgiveren avlyser konkurransen

Andre vesentlige forhold

10 Vedlegg C: Anskaffelsesprotokoll for anskaffelse som er lik eller overstiger EØS-terskelverdi

Det skal føres en særskilt anskaffelsesprotokoll for anskaffelse som er lik eller overstiger EØS-terskelverdi. Protokollen skal inneholde følgende opplysninger i den utstrekning de er relevante:

Oppdragsgiverens navn og adresse

En beskrivelse av hva som skal anskaffes, og den anslåtte verdien av anskaffelsen

Begrunnelsen for å ikke dele opp kontrakten

Begrunnelsen for å bruke konkurranse med forhandling etter forutgående kunngjøring eller konkurransepreget dialog

Begrunnelsen for å bruke konkurranse med forhandling uten forutgående kunngjøring eller anskaffelse uten konkurranse

Begrunnelsen for å bruke unntak fra kravet om bruk av elektronisk kommunikasjon ved mottak av tilbud

Navnet på leverandørene som har levert forespørsel om å delta i konkurransen

Navnet på leverandørene som er valgt ut i en konkurranse hvor det settes en grense for antallet deltakere, og begrunnelsen for utvelgelsen

Navnet på leverandørene som har levert tilbud

Navnet på leverandørene som er avvist, og begrunnelsen for å avvise deres forespørsel om å delta i konkurransen eller deres tilbud

Navnet på leverandørene som har fått sine tilbud forkastet, og begrunnelsen for reduksjonen

Opplysninger om tilfeller av inhabilitet eller konkurransevidning som følge av dialog med leverandører og eventuelle avhjelpende tiltak som er gjennomført

Navnet på den valgte leverandøren, begrunnelsen for valget og kontraktens verdi

Hvilke deler av kontrakten den valgte leverandøren planlegger at underleverandører skal utføre, og underleverandørenes navn, forutsatt at opplysningene er kjent

Begrunnelsen for at oppdragsgiveren avlyser konkurransen

Andre vesentlige forhold

Sak nr.	Sak
7/2018	Prosjektplan forvaltningsrevisjon skole.

Saksbehandler

- Torgun M. Bakken.

Saksdokumenter

1. Prosjektplan forvaltningsrevisjon, mottatt 18.1.18.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget diskuterte i forrige møte bestilling av prosjektplan i tråd med plan for forvaltningsrevisjon for 2017-2020. De tok en vurdering av om de ville ha et IKT-prosjekt, som var det som sto som mulig neste prosjekt, eller om de heller ville ha et prosjekt knyttet til skolesektoren. De kom fram til at de ville utsette prosjektet om IKT-sikkerhet, og heller satse på skolesektoren. Kontrollutvalget bestilte egentlig et prosjekt knyttet til skolesektoren i 2016, som gikk på det psykososiale miljøet i Våler-skolene, men dette ble utsatt fordi Fylkesmannen samtidig hadde et tilsyn i Våler.

Problemstillingene for dette prosjektet i 2016 var:

Overordnet problemstilling:

- **I hvilken grad har Vålerskolene et gjennomgående fokus på kvalitet og resultater i skolen?**

Videre er det fra dette utledet to hovedproblemstillinger:

1. Problemstilling 1 «Psykososialt miljø i Vålerskolen»: **Jobber Vålerskolene målrettet med å bedre det psykososiale miljøet ved skolene for både elever og ansatte?**
2. Problemstilling 2 «Kompetanse, oppfølging og resultater i Vålerskolen»: **Har Våler kommune et fokus på kompetansehevende tiltak i skolevirksomhetene?**

Kontrollutvalget besluttet derfor i sak 64/17 å bestille en prosjektplan med utgangspunkt i **Fokus på kvalitet og resultater i Våler**. Det ble også laget en prosjektplan i 2016; denne er nå revidert og ligger som vedlegg 1 til saken.

I prosjektplanen i vedlegg 1, foreslår revisjonen å droppe punktet om kompetanse (pkt. 2 i hovedproblemstillingene ovenfor) (jf. pkt 5.2) og i stedet fokusere på en oppfølging av Fylkesmannens tilsyn.

Navnet på prosjektet endres til **Psykososialt skole- og arbeidsmiljø i Vålerskolen**. Avgrensninger går fram av pkt. 5.3.

Revisjonen avsetter 275 timer til prosjektet, og det antas at prosjektet ferdigstilles innen mai 2019, så sant ikke kontrollutvalget skal be om en tilleggsbevilgning fra kommunestyret for å få lagt den fram tidligere. Kontrollutvalget har 250 timer til disposisjon for FR (se sak 10/18) og den allerede bestilte gjennomgangen på vann og avløp, er satt opp til 200 timer. Da blir det bare 50 timer igjen av de 275, som kan brukes i 2018. Alt er ca-timer.

Kontrollutvalget tar en diskusjon om dette i møtet.

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget viser til plan for forvaltningsrevisjon for Våler kommune for 2017-2020 og vedtar oppstart av et forvaltningsrevisjonsprosjekt knyttet til **Psykososialt skole- og arbeidsmiljø i Vålerskolen.**
2. Prosjektet har følgende problemstillinger:
Overordnet problemstilling:
 - **I hvilken grad har Vålerskolene et gjennomgående fokus på kvalitet og resultater i skolen?**
med følgende delproblemstillinger:
 - 1) Delproblemstilling 1 «Psykososialt miljø i Vålerskolen»: **«Jobber Vålerskolene målrettet med å bedre det psykososiale miljøet ved skolene for både elever og ansatte?»**
 - 2) Delproblemstilling 2 **«Oppfølging av tilsyn og etterlevelse av regelverk».**
3. Hvis det i løpet av gjennomgangen avdekkes andre problemstillinger som bør undersøkes nærmere, tas dette opp med kontrollutvalget.
4. Prosjektet gjennomføres innenfor en ressursramme på 275 timer og kontrollutvalget ber om at endelig rapport ferdigstilles i innen mai 2019.
5. Kontrollutvalget gir sekretariatet fullmakt til å følge opp prosjektet på vegne av utvalget. Hvis det er vesentlige endringer i forhold til tidsplanen eller andre forhold, legger sekretariatsleder saken fram for kontrollutvalget.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalgets vedtak	
Sign.	Utskrift

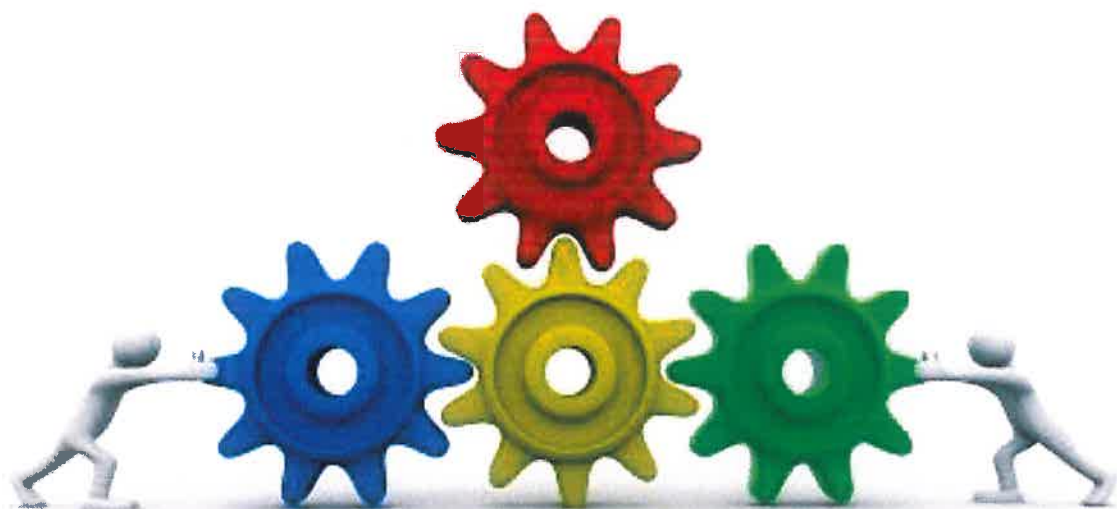
VEDLEGG 1
t/sak 7/18
Prosjektplan 2018

Utarbeidet av Hedmark Revisjon IKS

på oppdrag fra kontrollutvalget i

Våler kommune

Prosjektplan – Psykososialt skole- og arbeidsmiljø i Vålerskolen

Innholdsfortegnelse

1	BAKGRUNN OG BESTILLING	3
1.1	BAKGRUNN.....	3
1.2	BESTILLING FRA KONTROLLUTVALGET	3
2	AKTUALITET OG NYTTEVERDI	5
3	GENERELL BAKGRUNN OM VÅLERSKOLEN	6
3.1	AKTUELLE HENDELSER OG OPPSUMMERING AV TILSYN FRA FYLKESMANNEN	6
4	REGELVERK OG FØRINGER FOR PSYKOSOSIALT SKOLE- OG ARBEIDSMILJØ	8
4.1	OPPLÆRINGSLOVEN OG RETTEN TIL ET TRYGT OG GODT LÆRINGS MILJØ	9
4.2	ARBEIDSMILJØLOVEN OG RETTEN TIL ET GODT PSYKOSOSIALT ARBEIDSMILJØ	10
5	RISIKOVURDERING, PROBLEMSTILLINGER OG AVGRENSNINGER	11
5.1	RISIKO OG VESENTLIGHET	11
5.2	PROBLEMSTILLINGER	12
5.3	AVGRENSNINGER	13
6	METODE FOR DATAINNSAMLING	14
6.1	DOKUMENTSTUDIER	14
6.2	INTERVJUER	14
6.3	SPØRREUNDERSØKELSE	15
6.4	VERIFISERING AV INNHENTEDE DATA	15
7	KILDER FOR REVISJONSKRITERIER.....	15
8	ORGANISERING OG ANSVAR.....	16

1 Bakgrunn og bestilling

1.1 Bakgrunn

I henhold til kommuneloven § 77 fjerde ledd skal kontrollutvalget påse at det blir gjennomført forvaltningsrevisjon i kommunen / fylkeskommunen.

I kontrollutvalgsmøte i Våler kommune den 15. februar 2016 diskuterte kontrollutvalget behov for å gjøre endringer i forhold til gjennomføring av forvaltningsrevisjon i 2016. Det ble avtalt at kontrollutvalgsmedlemmene skulle melde inn til kontrollutvalgssekretær aktuelle problemstillinger innenfor skoleområdet, og så skulle revisor til møte med bakgrunn i disse legge frem forslag til prosjektplan for utvalget. Revisor mottok disse innspillene fra kontrollutvalgssekretær den 15. april 2016, og utarbeidet med utgangspunkt i disse en prosjektplan som omhandler grunnskolen. Prosjektplanen ble fremlagt for kontrollutvalget i Våler den 10. mai 2016, og prosjektet ble bestilt med begge foreslåtte retninger.

I oppstartsmøtet med rådmann, kommunalsjef for oppvekst og med rektorene ved skolene i Våler, ble revisjonen gjort oppmerksomme på at Fylkesmannen var i gang med et tilsyn som berørte tilsvarende problematikk som forvaltningsrevisjonsprosjektet. Etter rapportering til kontrollutvalget, ble det bestemt at prosjektet skulle settes i bero.

I kontrollutvalgsmøtet den 4. desember 2017, ble det i sak 64/17 tatt opp om kontrollutvalget skulle bestille en prosjektplan vedrørende IKT-sikkerhet eller om kontrollutvalget skulle ta opp igjen forvaltningsrevisjonsprosjektet vedrørende grunnskolen i Våler kommune.

I sak 64/17 ble det fattet følgende vedtak:

1. Kontrollutvalget viser til plan for forvaltningsrevisjon for Våler kommune for 2017-2020 og bestiller en prosjektplan med utgangspunkt i «Fokus på kvalitet og resultater i Våler».
2. Prosjektplanen legges fram i neste møte.

Denne prosjektplanen er utarbeidet i henhold til bestillingen som ble gjort i kontrollutvalget den 15. februar 2016 og revidert med bakgrunn i de innspill som kom i møtet den 4. desember 2017. Vi har valgt å ha et fokus på psykososialt skole- og arbeidsmiljø samt kommunens oppfølging av tilsyn.

1.2 Bestilling fra kontrollutvalget

Prosjektplanen for et forvaltningsrevisjonsprosjekt som omhandler kvalitet i skolen i Våler kommune, og som følger opp forvaltningsrevisjonsrapporten om spesialundervisning fra 2013, ble bedt utformet med følgende innspill til problemstillinger i 2016:

- Hvordan jobbes det i skolen for å tilfredsstille kravene i opplæringsloven § 9a (psykososialt læringsmiljø)?
- Hvordan ligger Vålerskolene an i forhold til sammenlignbare skoler, mht. skoleresultater og hvordan jobbes det for å heve disse?
- Hvordan er ressursituasjonen for skolen i Våler sammenlignet med relevante sammenligningskommuner og hvilke forskjeller er det mellom skolene?
- I hvilken grad følger Våler kommune som skoleeier opp krav til kvalitetssikring og kvalitetsutvikling?

- Hvilke rutiner har skolene for å kartlegge elevenes kunnskaper og ferdigheter (for eksempel bruk av kartleggingsprøver)?
- Følges kartlegginger opp systematisk, med konsekvenser for undervisningen?
- Har kommunen/skolene en strategi for tidlig innsats?
- Hvordan er arbeidsforholdene for ansatte (i forhold til arbeidsmiljøloven) og hvordan fungerer samarbeidet mellom lærerne?
- I hvilken grad er kompetansekravene i opplæringsloven oppfylt?
- Hvordan jobber skolen for å tilfredsstille de nye kompetansekravene i skolen?
- I hvilken grad benyttes ufaglært arbeidskraft i skolen?
- Hvordan er anbefalingene fra rapporten om spesialundervisning fra 2013 fulgt opp i praksis?

Videre foreslo sekretariatet følgende punkter som Vålerskolene bør vurderes på:

- § 9a i opplæringsloven (psykososialt miljø)
- Arbeidsforhold for ansatte i forhold til arbeidsmiljøloven
- Hvordan jobber skolen for å tilfredsstille de nye kompetansekravene i skolen?
- Hvor mye ufaglært arbeidskraft er det i skolen?
- Kvalitetssikring i skolen
- Skoleresultater blant elevene, hva gjøres for å heve disse?
- Spesialundervisning
- Ansettelsesprosedyrer fra skolesjef til fagarbeider. Hvorfor er ikke skolesjefstillingen utlyst?

I møtet 4. desember 2017 var revisjonen til stede og noterte at kontrollutvalget ønsket et spesielt fokus på elevenes og de ansattes psykososiale miljø samt kommunens arbeid med å følge opp tilsynsrapporter på skoleområdet.

I prosjektplanen som ble fremlagt for kontrollutvalget i 2016, var det budsjettert 300 timer for hver av de to fremlagte alternative retningene, men bestilt med samme timeramme. Med tanke på kontrollutvalgets ønske om en ny retning mot oppfølging av tilsyn, har vi valgt å gjøre en endring i denne prosjektplanen både med hensyn til problemstillingene og med hensyn til timebudsjett. Vi foreslår å ta ut problemstillingene som omhandlet kompetanse og utvikling, og har valgt å sette inn en problemstilling som omhandler tilsynsoppfølging innenfor en budsjettamme på 275 timer. Vi mener at dette vil kunne muliggjøre en levering av prosjektet innen mai 2019 innenfor kontrollutvalgets gjeldende budsjettamme.

2 Aktualitet og nytteverdi

Våler kommune har hatt tilsyn fra Fylkesmannen på arbeidet med elevenes psykososiale skolemiljø i 2015 og 2016. I tilsynet fikk Våler kommune flere pålegg som følge av at Fylkesmannen fant avvik i sitt tilsyn. I e-post av 5. mai 2017 har Våler kommune svart opp arbeidet kommunen planmessig har gjort for å lukke avvikene i Fylkesmannens endelige rapport. Dokumentasjonen som er oversendt Fylkesmannen omhandler handlings- og aktivitetsplaner som skal forbedre arbeidet rundt elever som opplever at skolemiljøet ikke er tilstrekkelig godt.

I etterkant av tilsynet, er det kommet en endring i Opplæringslovens kapittel 9A som omhandler elevenes rett til et godt psykososialt skole- og læringsmiljø. Med lovendringen, ble elevenes rett tydeligere fastslått gjennom å pålegge skolene og alle skolens ansatte (også innleid personale) en aktivitetsplikt til å handle dersom man får kjennskap til at en elev blir krenket. Det fremheves tydelig at utgangspunktet for aktivitetsplikten ligger i elevenes subjektive opplevelser og derfor at alle signaler og meldinger om at elever ikke opplever et godt skolemiljø skal tas på alvor og umiddelbart handles på vegne av eleven.

I tillegg til de kravene som stilles med hensyn til hva skolen skal foreta seg overfor elevene, er det også beskrevet hvilke reaksjoner skoler kan vente dersom de ikke utfører aktivitetsplikten i henhold til lovverket, og hva som kan bli følgene av reaksjoner fra Fylkesmannen, som opptrer som klageinstans. Det er nedfelt i lov at det kan bli ilagt dagbøter og departementet har fått rom for å kunne fastsette bøtesatser i forskrift.

I den nye bestemmelsen i opplæringsloven, vil tilfeller av mobbing og trakassering kunne ha store økonomiske konsekvenser for kommunen dersom det fremgår at skolen og kommunen ikke har gjort tilstrekkelig godt nok arbeid for å sikre, trygge og forbedre elevens situasjon. Likevel, viser flere rettssaker i nyere tid at det tidligere også har vært økonomiske strafferammer dersom skolen og kommunen ikke har gjort det de skal på området. Enkelte av rettssakene har omhandlet mobbesaker som ligger tilbake i tid til før presiseringene i opplæringsloven om psykososialt skolemiljø forelå, hvor retten har lagt til grunn at skolene uansett har hatt et ansvar for å jobbe med skolemiljøet selv om dette ikke var presisert i lovverket.

En kontroll av arbeidet med det psykososiale skolemiljøet ved den enkelte skole, og hvordan tilsynsrapporter og informasjon om avvik påvirker og endrer virksomhetene og organisasjonen, vil kunne være til hjelp overfor både administrasjonen, virksomhetene og kommunen i helhet gjennom at forvaltningsrevisjonsprosjektet vil ha et fokus på læring og forbedring. Et godt arbeid innenfor lovverket kan økonomisk sett minimere risikoen for saker hvor kommunen blir erstatningspliktig, noe som også kan gå ut over kommunens omdømme. I tillegg, kan erfaringer med et dårlig skolemiljø ha vidtrekkende personlige konsekvenser for den enkelte, som kan omhandle alt fra psykologiske utfordringer, lav livskvalitet, helseutfordringer, skolevegring (lav utdanning/gjennomføringsevne) mv. Flere av disse konsekvensene kan ha store kostnader for kommunen på andre tjenesteområder.

I tillegg, vil en kontroll av arbeidsmiljøet ved den enkelte skole også kunne sees i sammenheng med elevenes skolemiljø og virksomhetens forbedringsevne når pålegg etter tilsyn avkrever organisasjonsendringer.

3 Generell bakgrunn om Vålerskolen

Våler kommune har to barneskoler, Nordhagen og Vålbyen, og en ungdomsskole, Våler ungdomsskole. I 2017/2018, er det totalt 343 elever ved de tre skolene, hvor 221 befinner seg i barneskolen og 122 på ungdomsskolen. Av de to barneskolene, er Vålbyen størst, med 160 elever.

Våler kommune har forslag om ny skolestruktur for 2018/2019 på høring¹. I påvente av ny 1-10-skole, foreslås Nordhagen skole nedlagt med overføring av elever til Vålbyen skole. Dette skal gi en mer effektiv forvaltning av ressursene gjennom bl.a. stordriftsfordeler, et mer likt tilbud for alle elevene på 1. til 7. trinn, samt en administrativ besparelse på 1,8 stillinger. Det vises til at lærertettheten vil bli noe mindre, men at Våler kommune uansett har ganske høy lærertetthet sammenlignet med både nasjonalt gjennomsnitt og fylkesgjennomsnittet. En sammenslåing skal også føre til større fagmiljøer for begge skoler.

På den andre siden, blir det dratt frem at en sammenslåing vil føre til økt behov for skoleskyss, noe trangere forhold ved Vålbyen skole (noe som kan ha følger for skole- og læringsmiljøet), og mer utfordrende samarbeidsforhold mellom barnehagene og skolen. Rådmannen påpeker at flere av utfordringene uansett vil komme i forbindelse med etableringen av en 1-10-skole, og at samarbeid barnehage/skole også kan bli bedre gjennom at barnehagene kun trenger å forholde seg til en skole. Det blir presisert at sammenslåingsløsningen kun kan være et midlertidig tiltak og ikke permanent for elevene på 1.-7. trinn.

3.1 Aktuelle hendelser og oppsummering av tilsyn fra Fylkesmannen

I kontrollutvalgsmøtet 4. desember 2017, ble kontrollutvalget underrettet om et tilfelle av mobbing hvor skolens avvikssystem ikke har fungert etter hensikten.

Av kommunens journalsystem, har vi funnet frem til informasjon til foresatte ved Våler ungdomsskole gjeldende besøk fra politiet høsten 2017, datert 16. november. I skrevet fremgår det at politiet og helsesøster møtte til en skoletime på hvert av trinnene den 11. september hvor det ble orientert om muligheter, konsekvenser, lover, regler, lovbrudd og holdninger til bruk av sosiale medier. I etterkant kom det frem at Snapchat er blitt benyttet for krenkelser av elever og/eller ansatte. I skrevet fremgår det at både saken og oppfølgingen er av enkelte elever blitt opplevd som belastende. Skolen har selv ment at oppfølgingen er blitt gjennomført i beste hensikt, og at skolen ønsker å holde foresatte oppdatert, samt formidle at skolen ønsker at elevene legger saken bak seg og retter blikket fremover.

I journalsystemet fremgår det også et varsel fra FAU ved Våler ungdomsskole, som etter råd fra Fylkesmannen har varslet bekymring for bruk av ufaglærte vikarer i timer ved faglærers fravær. Varselet er datert 15. juni 2017. I varselet står det at flere har reagert på at vikartimer benyttes til for eksempel visning av film eller lesing av bøker fremfor undervisning i faget. Rektor svarte opp varselet 5. juli, hvor det fremgår at det er vanskelig for Våler ungdomsskole å ha vikarer tilgjengelig på kort varsel ved sykemeldinger som har den nødvendige fagkunnskapen, men at skolen kan jobbe bedre med informasjon ut mot hjemmet vedrørende situasjonen til enhver tid.

I 2015 (intervju og samtaler 22.10.15) og 2016 (avsluttende møte 12.04.16), hadde Vålbyen skole et tilsyn fra Fylkesmannen vedrørende arbeidet med elevenes psykososiale skolemiljø. Dette tilsynet benyttet

¹ Våler kommune 11.12.17 – Brev til høringsinstanser, «Høring om endring av skolestruktur og oppheving av skolekretsgrenser» (ref.: 17/1628-1).

opplæringslovens kapittel 9A som grunnlag. Dette kapitlet ble endret 1. august 2017. I sitt tilsyn, avdekket Fylkesmannen avvik som medførte følgende pålegg:

Forebyggende arbeid og internkontroll - § 9a-4, jf. § 9a-3 første ledd

Våler kommune må se til at Vålbyen skole:

- a) Utarbeider skriftlige planer og rutiner for det forebyggende arbeidet (herunder forebyggende, individrettet og brukermedvirkning) som ivaretar kravene til det psykososiale skolemiljøet i kap. 9a, jf. opplæringsloven §§ 9a-4 og 9a-3 første ledd.
- b) Utarbeider et internkontrollsystem som dekker alle bestemmelsene i kap. 9a, og som inneholder system for oppfølging av rutinene, jf. opplæringsloven § 9a-4.
- c) Utarbeider rutiner for å evaluere og vedlikeholde planene og rutinene for det forebyggende arbeidet, jf. opplæringsloven § 9a-4.
- d) Utarbeider tydelige mål for skolemiljøet og skolemiljøarbeidet, jf. opplæringsloven § 9a-4.
- e) Innarbeider begrepet krenkende atferd i sine planer og rutiner og sikrer felles forståelse blant alle ansatte.

Skolens individuelt rettede arbeid - § 9a-3 andre ledd og tredje ledd

Våler kommune skal sørge for at de ansatte ved Vålbyen skole håndterer krenkende atferd de har kunnskap/mistanke om, og se til at Vålbyen skole

- a) Har et system som sikrer felles forståelse og handling blant alle ansatte, jf. opplæringsloven § 9a-3 andre ledd.
- b) Har skriftlig rutine for hvordan krenkelser fra ansatt skal håndteres, jf. opplæringsloven § 9a-3 andre ledd.
- c) Utarbeider skriftlig rutine for å fatte enkeltvedtak etter reglene i forvaltningsloven når det iverksettes tiltak som er av inngripende karakter etter at skolen har tilegnet seg kunnskap, jf. opplæringsloven § 9a-3 andre ledd.
- d) Fatter enkeltvedtak ved iverksetting av tiltak av inngripende karakter etter reglene i forvaltningsloven, jf. opplæringsloven § 9a-3 andre ledd.

Våler kommune skal sikre at Vålbyen skole behandler henstillinger om tiltak ved å fatte enkeltvedtak etter reglene om dette i forvaltningsloven, og må i denne sammenheng se til at Vålbyen skole:

- a) Utarbeider rutiner for enkeltvedtak etter reglene i forvaltningsloven, jf. opplæringslovens § 9a-3 tredje ledd.
- b) Fatter enkeltvedtak ved henstillinger etter reglene i forvaltningsloven, jf. opplæringsloven § 9a-3 tredje ledd.

- c) Sørge for at de ansatte blir gjort kjent med plikten til å informere foreldre og elever om retten til å få enkeltvedtak etter opplæringslovens § 9a-3 tredje ledd.

Brukermedvirkning - §§ 9a-5 og 9a-6, samt kap. 11

Våler kommune skal sørge for at Vålbyen skole involverer og engasjerer elever og foreldre i skolemiljøarbeidet, og se til at Vålbyen skole:

- a) Oppretter skolemiljøutvalg etter lovkravene, jf. opplæringsloven § 11-1a.
- b) Avholder jevnlig møter i samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg, jf. opplæringsloven § 11-1 og § 11-1a.
- c) Sikrer at alle elevene på alle klassetrinn engasjeres i det systematiske arbeidet med skolemiljøet, jf. opplæringsloven § 9a-5.
- d) Sikrer at brukerorganene deltar i planlegging, gjennomføring og evaluering av miljøtiltak, holdes orientert om alle saker som har vesentlig betydning for skolemiljøet og får bruke retten til å uttale seg, jf. § 9a-6.

Våler kommune fikk frist til 1. desember 2016 om å melde skriftlig hvordan påleggene var rettet. Den 22. november kontaktet Våler kommune Fylkesmannen vedrørende ønske om utsettelse og fikk til 1. april 2017 å sende inn dokumentasjonen. Den 5. mai 2017 sendte Våler kommune over dokumentasjon etter tilsynet ved Vålbyen skole, og ettersendte ny dokumentasjon 17. november 2017 etter at de nye endringene i opplæringslovens kapittel 9A trådte i kraft.

4 Regelverk og føringer for psykososialt skole- og arbeidsmiljø

I 2013 gjennomførte Glåmdal revisjon IKS en forvaltningsrevisjon i skolene i Våler. I rapportens kap. 9.2 *Årsaker til fortsatt mye spesialundervisning*, fremgår indikasjoner på at det har eksistert svakheter ved arbeidet med det psykososiale arbeidet i Vålberskolen. Dette gjelder omtalte *svakheter i skoleledelsen* med *hyppige skifter i ledelsespersonalet*, *utydelig kommunikasjon* fra ledelsen, og at den enkelte lærer nærmest har «*vært sin egen rektor*». I tillegg, eksisterte det en *uheldig kultur blant enkelte lærere* hvor det vises til *negativt elevsyn* og *omtale av elever på en lite verdig måte*, *klaging over arbeidsoppgavene* og at *negativt innstilte medarbeidere* har dominert sosiale fora.

Det kan derfor være viktig å se nærmere på arbeidet med det psykososiale miljøet i Vålberskolen i lys av lederskap, tydelig og klart planverk med tiltak og arbeidsoppgaver, internkontroll og dokumentasjon, samt bruk av styringsparametere og indikatorer. Det er naturlig å se sammenheng mellom elevenes psykososiale skolemiljø og de ansattes psykososiale arbeidsmiljø.

Det er derfor to vinklinger på det psykososiale arbeidet som omhandler skolen som både lærested og som arbeidsplass. Den ene vinklingen vil være rettet mot elevene. Den andre vil være rettet mot skolens ansatte. Det er blitt diskutert nasjonalt om elevene burde ha en egen arbeidsmiljølov for å sikre elevenes rettskrav i samsvar med det som er fastsatt for ordinært ansatte. Med endringene i opplæringsloven fra 1. august 2017, fikk elevene sitt rettskrav med hensyn til arbeidsmiljø nedfelt ved endring av kapittel 9A om elevenes skolemiljø. De ansattes rett til et godt psykososialt arbeidsmiljø er nedfelt i arbeidsmiljøloven. At både elevene og skolens ansatte har rett på et godt psykososialt arbeidsmiljø betyr at kommunen må jobbe helhetlig med

begge områder. Det ligger også implisitt i dette en stor sannsynlighet for at de ansattes arbeidsmiljø vil kunne gjenspeiles i elevenes skolemiljø og motsatt.

I det følgende tar vi kort for oss de viktigste områdene som regulerer retten på områdene.

4.1 Opplæringsloven og retten til et trygt og godt læringsmiljø

Opplæringslovens kapittel 9A ble endret fra og med 1. august 2017. Virkeområdet for kapittelet gjelder alle elever og alle deltakere i leksehjelpordning og i skolefritidsordning. Det fastslås i § 9A-2 at alle elever har rett til et trygt og godt skolemiljø. Dette skolemiljøet skal fremme helse, trivsel og læring.

Videre i § 9A-3, fremgår det at skolen skal ha nulltoleranse mot krenking, som mobbing, vold og diskriminering. «Krenking» blir her tenkt som et forholdsvis vidt begrep², hovedsakelig fordi «krenking» her tar utgangspunkt i elevens subjektive opplevelse. Krenking kan både omhandle verbale uttrykk og direkte handlinger rettet mot en eller flere elever, og det kan omhandle indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Rektor har ansvar for at skolen skal arbeide kontinuerlig og systematisk for å fremme helsen, miljøet og tryggheten til elevene i henholdt til lovens kapittel³.

Alle ansatte ved skolen, også innleid personale som f.eks. renholdspersonale, vaktmester, kantinearbeidere o.l., har i § 9A-4 fått et ansvar for å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Disse skal også gripe inn mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og trakassering dersom det er mulig, og dersom dette kan gjøres uten at man står i fare for å krenke noen med inngripen eller dersom det er fare for liv og helse.

Dersom en ansatt eller innleid personale får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø, skal rektor bli varslet. Rektor skal varsle skoleeier dersom det omhandler et alvorlig tilfelle. Skolen har som ansvar å igangsette undersøkelse så snart som mulig dersom det er en elev som opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Dette betyr at det skal være en lav terskel for varsling og for undersøkelser, som har sitt utgangspunkt i den enkelte elev.

Hvis det er nødvendig å iverksette tiltak, skal det utarbeides en skriftlig plan for tiltaket som inneholder:

- a. Hva slags problem(er) tiltaket/-ene skal løse
- b. Hva slags tiltak skolen har planlagt
- c. Når tiltaket/-ene skal gjennomføres
- d. Hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltaket/-ene
- e. Når tiltaket/-ene skal evalueres.

Skolen skal dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten.

Det er viktig at skolen sørger for at involverte elever blir hørt i hver enkelt sak, og at hva som er best for elevene er et grunnleggende hensyn i skolen sitt arbeid mot krenkende atferd og for et godt psykososialt skolemiljø.

² Prop. 57 L (2016-2017)

³ Rektors ansvar er blitt tydeliggjort i § 9A-3 for å unngå ansvarspulverisering. Tidligere lå ansvaret til skoleledelsen.

Etter § 9A-5, er det skjerpet aktivitetsplikt dersom en ansatt ved skolen krenker en elev. Hvis en ansatt får kjennskap til slike forhold, skal rektor varsles umiddelbart. Dersom den som krenker er ansatt i ledelsen, skal skoleeier kontaktes med en gang. Undersøkelser som nevnt i § 9A-4 skal umiddelbart iverksettes.

4.2 Arbeidsmiljøloven og retten til et godt psykososialt arbeidsmiljø

Kravene til arbeidsplassens psykososiale arbeidsmiljø fremgår av arbeidsmiljølovens kapittel 4. Her fremgår generelle krav til arbeidsmiljøet, krav til tilrettelegging, medvirkning og utvikling, krav til det fysiske arbeidsmiljøet samt krav der hvor arbeidet består av særskilte risikoer og fareområder, som for eksempel behandling av kjemikalier og biologisk materiale som kan innebære helsefare. I kapittelets § 4-3, fremgår de spesifikke krav til det psykososiale arbeidsmiljøet:

- 1) Arbeidet skal legges til rette slik at arbeidstakers integritet og verdighet ivaretas.
- 2) Arbeidet skal søkes utformet slik at det gir mulighet for kontakt og kommunikasjon med andre arbeidstakere i virksomheten.
- 3) Arbeidstaker skal ikke utsettes for trakassering eller annen utilbørlig opptreden.
- 4) Arbeidstaker skal, så langt det er mulig, beskyttes mot vold, trusler og uheldige belastninger som følge av kontakt med andre.
- 5) Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om gjennomføringen av kravene i denne paragraf⁴.

Med hensyn til tematikken «arbeid med det psykososiale miljøet» er det hovedsakelig ledd 1, 3 og 4 som er mest essensielle for et forvaltningsrevisjonsprosjekt.

I note 417 ved Tron Dalheim, 11.08.14, til arbeidsmiljølovens § 4-3, tredje ledd, fremgår det at «med «trakassering» menes en uønsket adferd som har som hensikt eller virkning å krenke en persons verdighet». Dette innebærer blant annet at mobbing på arbeidsplassen ligger innenfor trakasseringsbegrepet. Andre lovverk som også er gjeldende på området er likestillingsloven, diskrimineringsloven og diskriminerings- og tilgjengelighetsloven. Arbeidsmiljølovens kapittel 13 om «Vern mot diskriminering» er også relevant. I kapitlet blir diskriminering og trakassering likestilt, og det vises til følgende områder hvor man kan oppleve diskriminering:

- Politisk syn
- Medlemskap i arbeidstakerorganisasjon
- Alder
- Kjønn
- Graviditet
- Permisjoner i forbindelse med fødsel og adopsjon
- Omsorgsoppgaver
- Etnisitet

⁴ Det er ikke gitt forskrifter fra departementet.

- Religion
- Livssyn
- Funksjonsnedsettelse
- Seksuell orientering
- Kjønnssidentitet
- Kjønnsuttrykk

Det blir understreket at fra og med punkt 4 ovenfor og punktene nedover, vil det være likestillings- og diskrimineringsloven, og diskrimineringsloven om etnisitet, samt diskrimineringsloven om seksuell orientering som vil være førende. Punktene ovenfor er i stor grad tilsvarende rettigheter som hvert enkelt menneske har etter menneskerettighetene (artikkel 2, 7, 12, 18, 19, 20, 23).

I note 125 ved Rune Ytre-Arna, 26.05.15, til arbeidsmiljølovens § 4-3, fjerde ledd, fremgår det at med «andre» vises til at arbeidsgiver har et krav til å tilrettelegge for et fullt forsvarlig arbeidsmiljø for arbeidstakeren med hensyn til «alle som kan representere en risiko for arbeidstakeren». Eksempelvis blir det nevnt kunder, klienter, brukere, pasienter osv. Dette understreker at arbeidet med psykososialt arbeidsmiljø må gjennomføres på begge områder; mot de ansatte og mot elevene.

5 Risikovurdering, problemstillinger og avgrensninger

5.1 Risiko og vesentlighet

Risikoen for at elever har et skolemiljø som ikke oppleves som trygt og godt er stor. At skolen skal kunne etterleve at alle opplever skolen som trygg og miljøet som godt kan oppleves som en umulighet. Skolen har likevel en plikt til å jobbe for at elevene opplever skolen som et godt sted å være. Skolen har også fått en aktivitetsplikt gjennom endringene i opplæringsloven som skal gjøre skolen i stand til å reagere raskere uten å måtte fatte enkeltvedtak og følge forvaltningsrettslige prosedyrer. Hensikten har vært at skolen skal få mindre byråkratisk saksbehandling før man griper inn overfor elever som opplever skolen som et vanskelig sted å være.

En av definisjonene for mobbing er at det utøves en overmakt, fysisk og/eller psykisk, fra et individ til et annet hvor en av partene er enten fysisk eller psykisk underlegen. I skolene, hvor barn og ungdom med ulike bakgrunner, som utvikler seg ulikt og som er inndelt i trinn med ulike forventninger befinner seg, er det store muligheter for at overmakt utøves. Årsaker til et utilfredsstillende psykososialt miljø kan også omhandle indirekte handlinger, som for eksempel utfrysing.

Konsekvensene av at elever ikke har et godt og trygt skole- og læringsmiljø kan ha vidtrekkende konsekvenser. Kommunens risiko for bøter dersom skolene ikke har gjort som de skal etter opplæringsloven er et av mange incentiver. Den personlige belastningen og de begrensninger et utrygt skolemiljø kan ha for den enkelte med hensyn til verdighet, selvbylde, selvtilit, utvikling, psykisk og fysisk helse og så videre, vil kunne forme den enkelte til et livsløp man ønsker å unngå, både med hensyn til hva det offentlige ønsker å forme i den enkelte borger og med hensyn til sosiale kostnader på andre områder.

Ethvert arbeidsmiljø vil også kunne ha utfordringer med hensyn til det å skape kollegialt samhold og samarbeidsforhold som medfører at den enkelte ansatte føler seg til rette og kan ha utøvelse på sin egen

arbeidsdag uten at det blir lagt begrensninger ut over de føringer ledelsen allerede har satt gjennom det utøvende lederskapet. Ved en skole, vil et dårlig arbeidsmiljø blant de ansatte på skolen fort kunne ha innvirkning på elevenes psykososiale skolemiljø, hovedsakelig gjennom lærer-elev-relasjoner, men like gjerne gjennom skole-hjem-relasjonene. For at det psykososiale miljøet skal kunne fungere optimalt, må begge områdene virke sammen for å skape forutsigbarhet, trygge rammer, et godt læringsmiljø med oppdaterte verktøy og metoder, bred deltakelse, og generelt god arbeidskultur. Et slikt arbeid fremstår derfor som omfattende og er derfor i seg selv belagt med en viss risiko.

Med bakgrunn i informasjonen som ble gitt kontrollutvalget i møtet den 4. desember samt det informasjonsskrivet som gikk ut til foresatte ved Våler ungdomsskole i høst, kan det være god grunn til å se nærmere på hvordan Våler kommune har implementert rettingen av avvikene fra Fylkesmannens tilsyn i 2015/2016 på tvers av skolene. Fylkesmannens tilsyn tok i større grad tak i dokumentasjonskravene i lovverket fremfor skolens faktiske praksis, og det er dette som det er vist til i påleggene. Det er derfor ikke fulgt opp hva skolen(e) faktisk har gjennomført av endringer i etterkant av tilsynet. En forvaltningsrevisjon om oppfølgingen av tilsyn vil ha nettopp de faktiske endringene i fokus.

Kommunene har en plikt til å etterleve lovverk som har innvirkning på kommunale tjenesteområder. Derfor er det viktig at kommunene tar til seg og endrer på områder som det er pålagt rettinger gjennom avdekking av avvik gjennom tilsyn og kontroll. I forbindelse med elevenes og de ansattes psykososiale arbeidsmiljø, er det derfor en viktig vekselvirkning mellom optimalt arbeidsmiljø og rettingen av eventuelle avvik.

5.2 Problemstillinger

På bakgrunn av tidligere prosjektplan som bygget på signaler fra kontrollutvalget i Våler kommune, samt ønsket om en revidering av prosjektplanen ut i fra nye signaler, foreslår revisjonen den samme overordnede problemstilling med en ny delproblemstilling (nummer 2):

I hvilken grad har Vålerskolene et gjennomgående fokus på psykososialt miljø ved skolene?

Vi har valgt å beholde delproblemstilling 1 slik den fremgikk av kontrollutvalgets første bestilling, samt de underproblemstillinger som gjaldt for delproblemstillingen.

Med bakgrunn i overordnet problemstilling foreslår vi følgende formuleringer av underproblemstillinger:

Delproblemstilling 1 «Psykososialt miljø i Vålerskolen»: Jobber Vålerskolene målrettet med å bedre det psykososiale miljøet ved skolene for både elever og ansatte?

Følgende underproblemstillinger vil være veiledende for prosjektet:

- I hvilken grad kan det sies å være et systematisk, helhetlig og kontinuerlig arbeid med å forbedre elevenes og de ansattes psykososiale miljø i Vålerskolen? Herunder
 - a. Overordnet planverk, handlingsplaner, internkontroll og tiltak
- I hvilken grad er det tydelig ledelse fra administrasjonen i kommunen og ledelsen ved virksomhetene med hensyn til arbeidet med det psykososiale miljøet ved skolen og arbeidet mot mobbing? Herunder
 - a. En administrasjon som planlegger utover hver virksomhet
 - b. Ansvarsdeling og klare arbeidsoppgaver
 - c. Tydelig kommunikasjon

d. Oppfølging og kvalitetssikring

- I hvilken grad blir elevene involvert i arbeidet med eget psykososialt miljø⁵?
- Hva gjør Våler kommune for å skape lik forståelse ved de forskjellige skolene med hensyn til psykososialt arbeidsmiljø?

Vi har valgt å ta ut tidligere delproblemstilling 2 slik den fremsto i opprinnelige prosjektplan (om kompetanse og utvikling). Dette er gjort for å få en tematisk helhet i prosjektet og fordi det opprinnelig var lagt opp til at de to delproblemstillingene var to ulike retninger med hvert sitt timebudsjett. Vi mener det er hensiktsmessig å spisse prosjektet tematisk når kontrollutvalget signaliserer at de ønsker en vurdering av hvordan Våler kommune følger opp tilsyn og etterlevelse av regelverk på skoleområdet. Vi foreslår derfor følgende delproblemstilling:

Delproblemstilling 2 «Oppfølging av tilsyn og etterlevelse av regelverk»: I hvilken grad følger Våler kommune opp at tilsynsrapporter på skoleområdet følges opp og fører til utvikling og endring ved den enkelte skole?

Følgende underproblemstillinger vil kunne være aktuelle:

- Hvordan benyttes avvikssystemet på skoleområdet, og fungerer avvikssystemet hensiktsmessig med hensyn til å plukke opp avvik slik at disse kan rettes så tidlig som mulig?
- Hvordan arbeider Våler kommune med å implementere rettinger av avvik etter tilsyn på alle skoler i kommunen?
- Hvordan involveres de ansatte i arbeidet med å rette avvik dersom dette oppdages ved skolene?

5.3 Avgrensninger

Vi opplever at det i utgangspunktet ikke er nødvendig å ta forbehold om særskilte avgrensninger slik den enkelte problemstilling fremstår, med unntak av kontrollutvalgets innspill om kommunens oppfølging av tilsyn. Vi forstår det slik at kontrollutvalgets ønske er at revisjonen ser på kommunens oppfølging av tilsyn på skoleområdet og ikke generelt i kommunen. En generell kontroll av kommunens etterarbeid med samtlige tilsyn vil måtte kreve et prosjekt i seg selv, i og med at tilsyn omfatter samtlige av kommunens tjenesteområder og vil være svært ressurskrevende. Vi har derfor valgt å spesifisere at det er skolefaglige tilsyn som skal kontrolleres i forvaltningsrevisjonsprosjektet slik at prosjektet blir tilstrekkelig spisset inn mot temaet.

Revisor gjør oppmerksom på at datamateriell i dette prosjektets dokumentanalyse kan inneholde personopplysninger og at det kan bli informert om situasjoner hvor sensitive opplysninger er sentralt i situasjonsbeskrivelsene. Revisjonen vil så langt det lar seg gjøre, utarbeide en rapport som i sin helhet kan offentliggjøres. Vi tar likevel forbehold om at deler av rapporten må unntas offentligheten, jf. offentleglovas § 13, jf. forvaltningslovens § 13.

⁵ Det kan være problematisk å undersøke dette mot elevene selv som følge av myndighetsgrensen. Imidlertid skal skolen kunne dokumentere at elevene blir involvert i skolemiljøarbeidet.

6 Metode for datainnsamling

Det er problemstillingene som bør danne grunnlaget for valg av metode for datainnsamlingen. Valg av metodisk tilnærming handler om å ta stilling til en rekke sentrale spørsmål som for eksempel;

- Hvilke data trenger vi for å besvare problemstillingene?
- Hvilke data er tilgjengelige?
- Hvilke data har vi behov for å samle inn?
- Hvilke egenskaper har de innsamlede dataene?
- Hva er tilstrekkelig datainnsamling?
- Hvordan skal data analyseres?
- Hvilke tolkninger har vi behov for å gjennomføre?

Ut fra de problemstillingene som ble presentert i kapittel 2, anses det relevant å innhente data gjennom dokumentstudier og intervjuer i denne forvaltningsrevisjonen.

6.1 Dokumentstudier

Undersøkelsen vil blant annet omfatte gjennomgang og vurdering av relevante dokumenter, som i denne sammenheng kan være:

- Lovverk med forskrifter,
- statlige rundskriv, stortingsmeldinger og nasjonale målsetninger,
- kommunale måldokumenter,
- skolevirksomhetenes planer og rutiner,
- kartleggingsdokumenter,
- statistikk,
- medarbeiderundersøkelser,
- elevundersøkelser.

Ovenstående er ikke uttømmende og vil bli supplert i løpet av prosjektet.

6.2 Intervjuer

Det er planlagt å gjennomføre inntil 8 intervjuer i forvaltningsrevisjonen. Det vil bli gjennomført intervjuer med respondenter på ledernivå og ansatte fra aktuelle enheter / skoler, samt arbeidsutvalg.

Kontrollutvalget har signalisert at det er viktig at elevenes erfaringer blir hørt, og det er foreslått at revisjonen kontakter elevrådene ved skolene. Vi kommer til å ta dette med i planleggingen, men ønsker å gjøre kontrollutvalget oppmerksomme på at informasjonsinnhenting fra personer under 16 år er problematisk fordi barn og ungdom under 16 år i utgangspunktet må ha samtykke fra foreldre/foresatte. Dette gjelder der hvor man vurderer forskningsetiske hensyn, og vi mener at de samme retningslinjene må gjelde for revisjonen. Intervjuer med elevrådene vil derfor avhenge av at vi får samtykke til å gjennomføre intervjuene.

I forkant av intervjuer, vil det bli utarbeidet intervjuguide(r). Referat fra intervjuene vil bli verifisert av den enkelte respondent, og intervjuguider vil følge rapporten som vedlegg. Aktuelle respondenter vil primært være:

- Toppleidelse dvs. virksomhetsleder og/eller kommunal administrasjon
- Respondenter fra fag-/stab- og serviceenheter (ledere og ansatte) i skolen, team i grunnskolen o.l.
- Tillitsvalgte ved skolene
- FAU
- Medlemmer av samarbeidsutvalg/miljøutvalg
- Eventuelt elevråd, dersom samtykke kan inndrives

Sekundært kan det være av interesse å gjøre undersøkelser av/med

- Øvrige foreldre og/eller elever

Denne forvaltningsrevisjonen vil kunne berøre personopplysninger. Revisjonen tar sikte på at rapporten i sin helhet blir offentlig, men tar forbehold om at det kan bli aktuelt å unnta deler av rapporten fra offentlighet, jf. offentleglovas § 13, jf. forvaltningsloven § 13.

6.3 Spørreundersøkelse

Kontrollutvalget har signalisert at det kunne være ønskelig at revisjonen inndriver data fra elever gjennom en spørreundersøkelse. Som nevnt over, avkrever dette samtykke fra de foresatte til samtlige av de deltagende elevene under 16 år. Å inndrive samtykke fra alle foresatte til elevene ved skolene vil kunne være en svært krevende prosess og avhenger av samarbeid med den enkelte skole. Vi kommer til å undersøke hva som vil være mest hensiktsmessig med hensyn til en slik gjennomføring, og ta med i betraktningen at det allerede gjennomføres spørreundersøkelser ved skolene hvor elevene allerede deltar og som det derfor kan være mulig å benytte i stedet for å få med elevenes perspektiver på skolens arbeid med det psykososiale skolemiljøet. I utgangspunktet, ser det imidlertid ut til at en spørreundersøkelse ut mot skolene vil være for ressurskrevende med hensyn til prosjektets timebudsjett.

6.4 Verifisering av innhentede data

Innhentede data vil bli verifisert. Data innhentet ved intervjuer vil bli verifisert av intervjupersonene. Data innhentet ved dokumentstudier vil bli verifisert av Våler kommune. Prosjektet gjennomføres i samsvar med Norges kommunerevisorforbund sin standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001).

7 Kilder for revisjonskriterier

Revisjonskriterier skal begrunnes i/utledes av autoritative kilder innenfor det reviderte området. Autoritative kilder kan være lover, forskrifter, forarbeider, rettspraksis, politiske vedtak/mål/føringer, administrative retningslinjer/mål/føringer, statlige føringer/veiledere, andre myndigheters praksis, teori og reelle hensyn som vurderinger av hva som er rimelig/ formålstjenlig/effektivt.

Revisjonskriteriene utledes med utgangspunkt i problemstillingene og danner grunnlaget for hva de innsamlede data vurderes opp mot. I og med at revisjonskriteriene er uttrykk for en norm eller et ideal for hvordan tilstanden bør være på området, danner kriteriene også utgangspunkt for revisjonens anbefalinger.

I dette prosjektet vil det være aktuelt å utlede revisjonskriterier fra følgende kilder:

- Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) med forskrift og forarbeider
- Lov om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) med forskrift og forarbeider
- Lov om behandlingssåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven)

- Den generelle delen av læreplanen (Kunnskapsløftet)
- Læreplanverket for Kunnskapsløftet
- Våler kommunes mål- og strategidokumenter (Årsbudsjett 2016 – Økonomiplan 2016-2019, Kommunal planstrategi, Vår visjon – Våler en god kommune å bo og leve i).
- Våler kommunes og skolenes rutinedokumenter for kvalitetskontroll.

Oversikten er ikke uttømmende og endringer kan oppstå. Detaljerte revisjonskriterier vil bli utledet i første fase av prosjektet.

8 Organisering og ansvar

Prosjektet antas gjennomført innenfor en ramme på 275 timer⁶, og er planlagt gjennomført av forvaltningsrevisor Magnus Michaelsen i samarbeid med oppdragsansvarlig forvaltningsrevisor Jo Erik Skjeggstad. Det tas forbehold om annen sammensetning av prosjektgruppen.

Kontrollutvalget har uttrykt ønske om oppstart av prosjektet høsten 2018 med ferdigstillelse innen mars 2019. Det kan bli utfordrende å få gjennomført mye av prosjektet i 2018 som følge av eksisterende budsjetteramme, og kontrollutvalget må påregne at hoveddelen av prosjektet gjennomføres i 2019. Det er anledning for kontrollutvalget i Våler kommune å be om en tilleggsbevilgning fra kommunestyret i Våler kommune for å få gjennomført hoveddelen av prosjektet høsten 2018. Vi ser at dette vil være nødvendig hvis rapporten skal kunne behandles av kontrollutvalget i mars 2019. Dersom prosjektet iverksettes i henhold til gjeldende ramme, ser vi altså at det er realistisk å ha ferdigstilt rapporten innen mai 2019.

⁶ Ekskl. prosjektplan.

Sak nr.	Sak
8/2018	Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisors vurdering av uavhengighet.

Saksbehandler

- Torgun M. Bakken.

Saksdokumenter

1. Oppdragsansvarlig revisors vurdering av uavhengighet for Våler kommune for 2018, oppdragsansvarlige forvaltningsrevisorer Lina Høgås, Jo Erik Skjeggstad og Laila Irene Stenseth.

Saksopplysninger

Ifølge forskrift om revisjon § 15 skal oppdragsansvarlig revisor hvert år legge fram en skriftlig egevaluering av sin uavhengighet til kontrollutvalget. I Hedmark Revisjon IKS innehar Lina Høgås, Jo Erik Skjeggstad og Laila Irene Stenseth har oppdragsansvaret for forvaltningsrevisjon. I den grad andre oppdragsansvarlige revisorer blir involvert i revidering av Våler kommune, legges det i så fall fram uavhengighetserklæringer for dem.

Uavhengighetserklæring for regnskapsrevisjon blir lagt fram senere.

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar de oppdragsansvarlige forvaltningsrevisorenes egenvurdering av uavhengighet for Våler kommune for 2018 til orientering.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalgets vedtak	
Sign.	Utskrift

Kontrollutvalget i Våler kommune
v/Glåmdal sekretariat IKS
Postboks 900
2226 Kongsvinger

Postboks 84, 2341 Løten
Telefon: 62 43 58 00
www.hedmark-revisjon.no
post@hedmark-revisjon.no
Org.nr.: 974 644 576 MVA
Bankgiro: 1822.46.49505

Saksbeh.:
Laila Irene Stenseth

Direkte tlf.:
90 11 21 15

Deres ref.:

Vår ref.:
1600/2018

Dato:
11.1.2018

Vurdering av oppdragsansvarlig revisors uavhengighet i forhold til Våler kommune 2018.

Innledning

I henhold til forskrift om revisjon (revisjonsforskriften) § 12 skal oppdragsansvarlig revisor for kommuner ha ført en hederligandel. Oppfølging av dette kravet tilligger kontrollutvalget, jamfør merknader til nevnte bestemmelse.

I følge revisjonsforskriften § 15 skal oppdragsansvarlig revisor hvert år, og ellers ved behov, avgi en skriftlig egenvurdering av sin uavhengighet til kontrollutvalget. Krav til uavhengighet og objektivitet gjelder også for revisors medarbeidere, men det er kun oppdragsansvarlige revisorer som plikter å legge fram en skriftlig vurdering for kontrollutvalget. De øvrige revisorer som har arbeidsoppgaver tilknyttet Våler kommune fyller ut egne skjemaer som arkiveres i permen for oppdraget.

Lovgivningsmessige krav til revisors uavhengighet

Følgende fremgår av kommuneloven § 79:

Den som foretar revisjon for en kommune eller fylkeskommune kan ikke ivareta revisjons- og kontrolloppdrag for kommunen eller fylkeskommunen dersom revisor eller dennes nærstående har en slik tilknytning til revidert eller kontrollert virksomhet, dens ansatte eller tillitsmenn, at dette kan svekke revisors uavhengighet og objektivitet. Som nærstående regnes

- a) ektefelle og en person som vedkommende bor sammen med i ekteskapsliknende forhold
- b) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken, og deres ektefeller eller personer som de bor sammen med i ekteskapsliknende forhold og
- c) slektninger i rett oppstigende eller nedstigende linje og søsken til en person som nevnt under bokstav a.

Det samme gjelder dersom det foreligger særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til revisors uavhengighet og objektivitet ved gjennomføring av oppgavene. Ansettelse som revisor i kommunen eller fylkeskommunen, eller i en interkommunal samarbeidsordning, medfører ikke i seg selv at revisoren mangler nødvendig uavhengighet og objektivitet.

Krav til uavhengighet er nærmere spesifisert i revisjonsforskriften § 13.

- Revisor kan etter denne forskrift ikke inneha andre stillinger hos kommunen eller fylkeskommunen eller i virksomhet som den kommunen eller fylkeskommunen deltar i ved siden av revisoroppdraget.
- Revisor kan ikke være medlem av styrende organer i virksomhet som kommunen eller fylkeskommunen deltar i.
- Revisor kan ikke delta i, eller ha funksjoner i annen virksomhet når dette kan føre til at vedkommendes interesser kommer i konflikt med interessene til oppdragsgiverne eller på annen måte er egnet til å svekke tilliten til den som foretar revisjon.

I tillegg er det følgende begrensninger ved gjennomføring av oppgaver, jf. revisjonsforskriften § 14:

- revisor kan ikke utføre rådgivnings- eller andre tjenester der dette er egnet til å påvirke eller reise tvil om revisors uavhengighet og objektivitet
- revisor kan ikke yte tjenester som hører inn under den revisjonspliktiges (dvs. kommunens) egne ledelses- og kontrolloppgaver
- revisor kan ikke opptre som fullmektig for den revisjonspliktige, unntatt ved bistand i skattesaker etter domstolloven.

Oppdragsansvarlig revisors vurdering av uavhengighet

Punkt 1: Ansettelsesforhold	<i>Vi har ikke ansettelsesforhold i andre stillinger enn i Hedmark Revisjon IKS.</i>
Punkt 2: Medlem i styrende organer	<i>Vi er ikke medlem av styrende organ i noen virksomhet som Våler kommune deltar i.</i>
Punkt 3: Delta eller inneha funksjoner i annen virksomhet, som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit	<i>Vi deltar ikke i eller innehar funksjoner i annen virksomhet som kan føre til interessekonflikt eller svekket tillit til rollen som revisor.</i>
Punkt 4: Nærstående	<i>Vi har ikke nærstående som har tilknytning til Våler kommune som har betydning for uavhengighet og objektivitet.</i>
Punkt 5: Rådgivnings- eller andre tjenester som er egnet til å påvirke revisors habilitet	<i>Før slike tjenester utføres vil det bli foretatt en vurdering av rådgivningens eller tjenestens art i forhold til revisors uavhengighet og objektivitet. Dersom vurderingen konkluderer med at utøvelse av slik tjeneste kommer i konflikt med bestemmelsen i forskriften § 14, skal revisor ikke utføre tjenesten. Hvert enkelt tilfelle må vurderes særskilt.</i>

	<i>Revisor besvarer løpende spørsmål/henvendelser som er å betrakte som veiledning og bistand og ikke revisjon. Paragrafen sier at også slike veiledninger må skje med varsomhet og på en måte som ikke binder opp revisors senere revisjons- og kontrollvurderinger.</i> <i>Vi har ikke ytet rådgivnings- eller andre tjenester overfor Våler kommune som kommer i konflikt med denne bestemmelsen.</i>
Punkt 6: Tjenester under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver	<i>Vi har ikke ytet tjenester overfor Våler kommune som hører inn under kommunens egne ledelses- og kontrolloppgaver.</i>
Punkt 7: Opptre som fullmektig for den revisjonspliktige	<i>Vi opptrer ikke som fullmektig for Våler kommune.</i>
Punkt 8: Andre særegne forhold	<i>Vi kjenner ikke til andre særegne forhold som er egnet til å svekke tilliten til uavhengighet og objektivitet.</i>

Med hilsen

Laila Irene Stenseth
Laila Irene Stenseth
oppdragsansvarlig
forvaltningsrevisor

Jo Erik Skjeggstad
Jo Erik Skjeggstad
oppdragsansvarlig
forvaltningsrevisor

Lina Kristin Høgås-Olsen
Lina Kristin Høgås-Olsen
oppdragsansvarlig
forvaltningsrevisor

Sak nr.	Sak
9/2018	Statusrapport oppdragsavtalen, 2. halvår 2017 (pr. 31.12.17).

Saksbehandler

- Torgun M. Bakken.

Saksdokumenter

1. Statusrapport revisjon for 2017, pr. 31.12.17.

Saksopplysninger

En oppdragsavtale inneholder oversikt over planlagt tidsbruk på de forskjellige oppgavene som Hedmark Revisjon IKS skal utføre. Dette er antatt tidsbruk til:

Regnskapsrevisjon

- 1 Revisjon av kommunens årsregnskap
- 2 Attestasjoner og revisjonsuttalelser¹
- 3 Revisjon av beboerregnskap
- 4 Veiledning/bistand²

Bestilte revisjonstjenester

- 5 Bestilte mindre undersøkelser
- 6 Forvaltningsrevisjon
- 7 Selskapskontroll

Annet

- 8 Møter i kontrollutvalg og k-styre

Kontrollutvalget behandlet i møtet 13.2.17, sak 7/17, oppdragsavtale for 2017 med Hedmark Revisjon IKS. Den vedlagte (vedlegg 1) statusrapporten gir informasjon om ressursbruken pr. 2. halvår 2017 (dvs. pr. 31.12.17). Oppdragsavtalen for 2018 behandles i sak 10/18.

Vi har tidligere praktisert det slik at for mye brukt tid ett år, reduserer disponibel tid neste år, og motsatt. Dette har fungert greit Våler. Men i henhold til den nye selskapsavtalen, som alle eierne vedtok i 2016, skal mer- eller mindreforbruk avregnes for hvert år. Som det går fram av statusrapporten, siste avsnitt, har Våler et merforbruk på 81,5 timer.

	Differanse pr. 31.12.17	
Regnsk.rev. (RR)	-85	Summen av linje 1-4, merforbruk i 2017
Undersøk.		
Forvaltn.rev. (FR)		
Selskapskontr. (SK)		
Sum	-3,5	Summen av linje 5-7, merforbruk i 2017
Annet	7	Mindreforbruk i 2017
Totalsum	-81,50	Totalsum merforbruk

¹ Innbefatter revisjon av spillemiddelregnskap.

² Innbefatter revisjon av de 2 stiftelsene – Våler kommunes legat og stiftelsen Våler Torvdriftsmuseum

Dette er timer som i henhold til selskapsavtalen, skal faktureres kommunen. Det er først og fremst regnskapsrevisjonen som har krevd flere timer enn budsjettet.

Det som kontrollutvalget fikk til gode fra 2016 (32,25 timer) er med i denne beregningen.

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar statusrapport for oppdragsavtalen pr. 31.12.17 orientering.

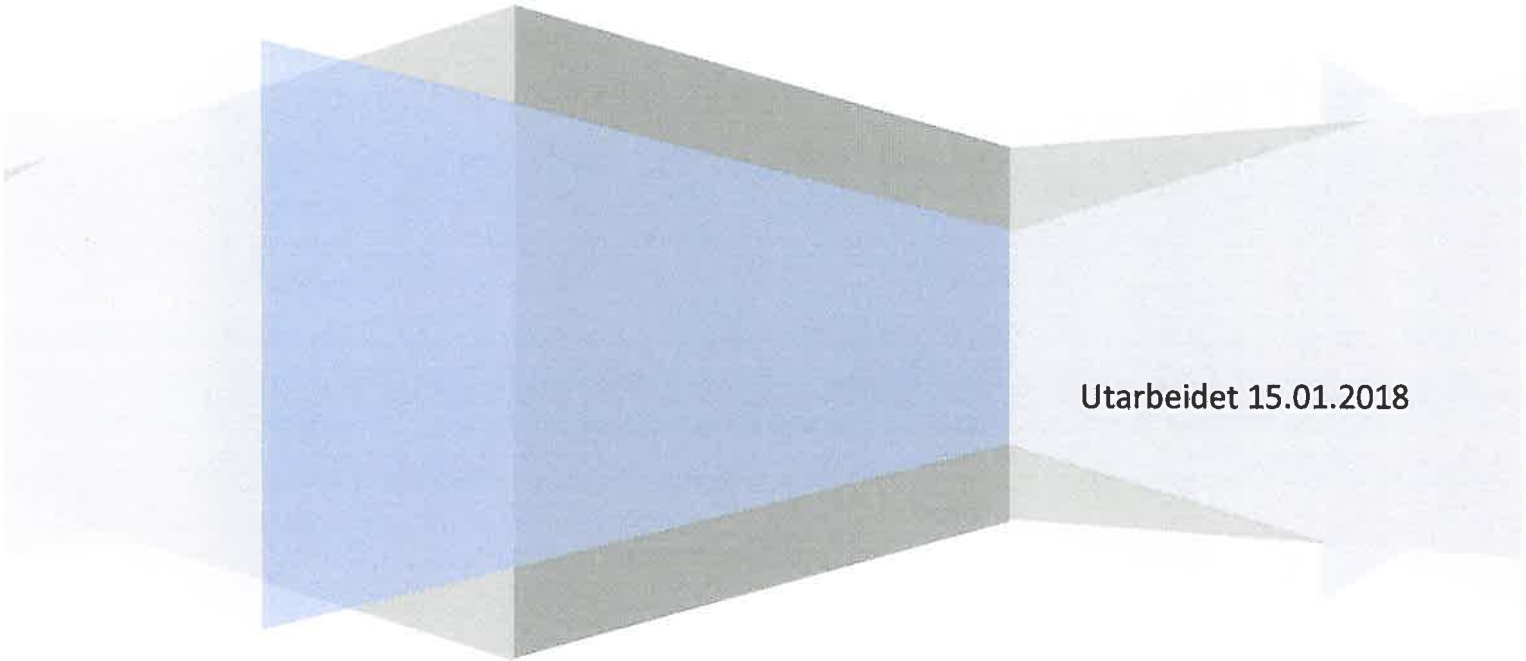
Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalgets vedtak	
Sign.	Utskrift

Hedmark Revisjon IKS

Statusrapport revisjon for 2017

Våler kommune

Utarbeidet 15.01.2018

Rapportering

Av oppdragsavtale for 2017 fremgår det av punkt 4.5 Økonomirapportering at revisor skal rapportere til kontrollutvalget pr 30.06. Videre skal det avgis en årsrapport (31/12). I tillegg til økonomirapporteringen kommer egne faglige statusrapporter knyttet til planlegging/revisjonsstrategi, interimsrevisjon og årsavslutningsrevisjon når det gjelder regnskapsrevisjon, og statusrapporter under vegs når det gjelder arbeid med forvaltnings- og selskapskontrollrapporter.

Rapporteringen skal gjøres på samme nivå som oppdragsavtalen og oversendes kontrollutvalget senest en måned etter utløp av rapporteringsperioden. Rapporteringene skal begrunne eventuelle vesentlige avvik mellom budsjett og prognose.

Rapporteringen vår tar utgangspunkt i avtalt ressursbruk slik den fremgår av oppdragsavtalens punkt 3.

Tabellen under viser avtalt timetall, samt status pr rapporteringstidspunkt pr 30.06 og 31.12:

Tjeneste	Timer avtalt 2017	Tilleggs-bevillgning	Timer medgått pr 30.06	Timer medgått pr 31.12	Avvik
Regnskapsrevisjon					
1 Revisjon årsregnskapet ¹	400		266,50	389,75	
2 Revisjonsuttalelser	100		132,50	174,25	
3 Beboerregnskap	35		16,25	42,25	
4 Veiledning/bistand	15		8,00	28,75	
SUM 1-4	550		423,25	635,00	-85,00
Bestilte revisjonstjenester					
5 Mindre undersøkelser	25		19,50	31,25	
6 Forvaltningsrevisjon	250		180,00	288,50	
7 Selskapskontroll	50		19,25	40,00	
X Ekstrabevillgning fra KS ²	0	31,25	0,00	0,00	
SUM 5-7	325	31,25	218,75	359,75	-3,50
Annet					
8 Møter i Kontrollutvalg/ Kommunestyre	50		20,50	43,00	+7,00
SUM TOTALT 1-8	925	31,25	662,50	1 037,75	-81,50

Linje 5 omfatter følgende særskilte bestillinger:

1289	Prosjektplan SOR IKS	11,75 timer
1307	Prosjektplan V/A	17,00 timer
1314	Prosjektplan varsling MHBR	2,50 timer
Totalt		31,25 timer

¹ Innbefatter revisjon av de 2 stiftelsene – Våler kommunes legat og stiftelsen Våler Torvdriftsmuseum

² Mindreforbrukte timer i 2016 overført til bruk i 2017, totalt kr 29 000.

Linje 6 omfatter følgende forvaltningsrevisjonsprosjekter/foranalyser:

161	Innkjøp - lov om offentlige anskaffelser	49,50 timer
177	Samhandlingsreformen – felles rapport	26,25 timer
185	Samhandlingsreformen	208,75 timer
195	MHBR – varslingsrutiner	4,00 timer
201	Vann- og avløp	0,00 timer
Totalt		288,50 timer

Prosjekt 161 Innkjøp ble bestilt opprinnelig bestilt i 2015 for levering i 2016. På grunn av at kontrollutvalget i våren 2016 i stedet ville se på «Kvalitet i skolen» og bestilte en forvaltningsrevisjon i forhold til denne tematikken, ble forvaltningsrevisjonsprosjektet knyttet til innkjøp som var bestilt den 03.09.2015 stilt i bero. Kontrollutvalget vedtok i møte den 29.08.2016 ikke å gå videre med forvaltningsrevisjonsprosjektet «Kvalitet i skolen» siden Fylkesmannen i Hedmark skulle gjennomføre et tilsyn. Kontrollutvalget vedtok da å reaktivere prosjekt 161 knyttet til kommunes praktisering av lov om offentlige anskaffelser og opprettholde problemstillingene i denne. Rapporten på innkjøp skulle legges frem for kontrollutvalget våren 2017. Rapporten ble behandlet i møte den 23.05.2017, jf sak 34/17.

Fellesprosjekt 185 knyttet til samhandlingsreformen ble bestilt i møte den 29.08.2016, jf sak 39/16 med oppstart oktober 2016 med levering våren 2017. I samråd med sekretær ble leveringsfristen forlenget slik at fellesdelen av rapporten som omhandler alle 7 kommunene kunne behandles samtidig med rapporten for kommunen. Rapportene ble behandlet i kontrollutvalget den 04.09.2017.

Prosjektet 195 knyttet til varsling MHBR ble bestilt i møte den 24.05.2017, jf sak 30/17. Arbeidet ble avtalt med oppstart i juni og ferdigstillelse innen 31.10.2017.

Kontrollutvalget bestilte forvaltningsrevisjonen knyttet til vann- og avløp på 200 timer i møte den 27.03.17, jf sak 22/17. Arbeidet ble avtalt med oppstart oktober 2017 og tidligst ferdigstilt innen 01.04. 2018. Siden kontrollutvalget ikke hadde flere timer til disposisjon 2017 er oppstart utsatt til januar 2018 med levering høsten 2018.

Linje 7 omfatter følgende selskapskontroller:

1319	Selskapskontroll/forvaltningsrevisjon i Solør Renovasjon IKS	40,00 timer
Totalt		40,00 timer

Kontrollutvalget bestilte denne selskapskontrollen i møte den 13.02.17, jf sak 10/17. Arbeidet er som avtalt igangsatt i mai 2017. Våler kommune skal belastes for 23,34 % av medgåtte timer på prosjektet. Samlet sett påløpt 171,25 timer pr 31.12.17. Rapporten er bestilt med behandling i første møte i 2018.

Kommentar til og vurdering av ressursbruken

Oppdragsavtalen 1-4:

Revisjonsberetning for Våler kommunes regnskap for 2016 er avlagt i april 2017. Mesteparten av ressursbruken i forhold til revisjonsuttalelser tilskrives momskompensasjon og ressurskrevende tjenester. Våler kommune har i 2017 som i 2016 hatt flere særuttalelser som krever revisors uttalelse enn kommuner på samme størrelse, og dette forklarer i det alt vesentligste merforbruket i forhold til avtalte timer for 2017. I tillegg har det i 2017 også vært ett par spillemiddelregnskap som også rapporteres på linje 2 i oppdragsavtalen. Revisor har også blitt bedt om å yte bistandstimer utover det som ligger i oppdragsavtalen.

Oppdragsavtalen 5-7

Planlagt ressursbruk og status iht medgått fremgår av tabellen over. Kontrollutvalget har bestilt opp flere timer som er tilgjengelig i oppdragsavtalen for 2017.

Oppdragsavtalen 8

Medgått er tid er innenfor det som er forutsatt i oppdragsavtalen. Vi har brukt 15,00 timer på møtedeltakelse og 28,00 timer på forberedelser i 2017. I tillegg kommer kjøring på 67,50 timer som knytter seg til regnskapsrevisjon, intervju og dokumentinnsamling forvaltningsrevisjon og deltakelse i møter som er innkalkulert som en del av timeprisen på kr 925.

Oppsummering revisjon

Interimsrapport for 2017 er avlagt til rådmann i desember 2017 iht plan.

Forvaltningsrevisjonsprosjekter er i den grad det er mulig i forhold til de timer som kontrollutvalget har til disposisjon i det alt vesentligste ajour pr 31.12.17.

Oppsummering økonomi

Med bakgrunn i det som fremkommer over blir Våler kommune avregnet med kr 104 150 pr 31.12.17.

Medgått tid 2017 (1 038 timer a kr 925)	kr	960 150
- Fakturert akonto 2017 (kr 214 000 pr kvartal)	kr	856 000
Slutfakturerings pr 31.12.17	kr	104 150

Mindreforbruket fra 2016 som kommunestyret har bevilget i 2017 på kr 29 000 er ikke fakturert.

Løten, den 15.januar 2018

Morten Alm Birkelid

Morten Alm Birkelid
daglig leder

Sak nr.	Sak
10/2018	Oppdragsavtalen for 2018.

Saksbehandler

- Torgun M. Bakken.

Saksdokumenter

1. Oppdragsavtale for Våler kommune for 2018.

Saksopplysninger

En oppdragsavtale gir informasjon om hvilke tjenester og hvilke ressurser som kontrollutvalget kan forvente å få fra Hedmark Revisjon IKS i 2018, iht. vedtatt budsjett.

I oppdragsavtalen for 2018 er timer til regnskapsrevisjon økt med 50 timer, fordi erfaring tilsier at det er nødvendig med flere timer til regnskapsrevisjonen, jf. bl.a. sak 9/18. I tillegg er timer til attestasjoner og revisjonsuttalelser økt av samme grunn. Revisjon av stiftelser, som tidligere ble belastet kommunen, er nå tatt ut og det blir sendt egne fakturaer til stiftelsene på dette. Totalt sett er det en økning i Våler på 75 timer og det er også en liten økning i timeprisen på kr 25.

Tjeneste	Timer 2018	Timer 2017
Regnskapsrevisjon		
1 Revisjon kommunens årsregnskap	450	400
2 Attestasjoner og revisjonsuttalelser ³	125	100
3 Revisjon av beboerregnskap	35	35
4 Veiledning/bistand	15	15
SUM 1-4	625	550
Bestilte revisjonstjenester		
5 Bestilte mindre undersøkelser	25	25
6 Forvaltningsrevisjon	250	250
7 Selskapskontroll	50	50
SUM 5-7	325	325
Annet		
8 Møter i kontrollutvalg og k-styre	50	50
SUM TOTALT	1 000	925

Forslag til vedtak

Oppdragsavtalen med Hedmark Revisjon IKS for 2018 godkjennes.

³ Innbefatter revisjon av spillemiddelregnskap

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalgets vedtak	
Sign.	Utskrift

OPPDRAGSAVTALE

MELLOM

KONTROLLUTVALGET
I

VÅLER KOMMUNE

OG

Hedmark Revisjon IKS

2018

1 GENERELT

Kommunen ivaretar sine lovpålagte revisjonstjenester ved deltakelse i selskapet Hedmark Revisjon IKS. Hedmark Revisjon IKS skal yte eierkommunene revisjon i egenregi til selvkost. Det skal inngås oppdragsavtaler mellom oppdragsgiver og selskapets leder.

Kommunestyret har delegert til kontrollutvalget å inngå oppdragsavtale med selskapet.

Kontrollutvalget og Hedmark Revisjon IKS har felles mål at revisjonstjenestene skal være til konkurransedyktig pris og kvalitet. Hedmark Revisjon IKS har en uttalt strategi å være kompetent og kundeorientert. Oppdragsansvarlig revisor for både regnskaps- og forvaltningsrevisjon skal oppfylle kravene til utdanning og praksis. Revisjonsteamene skal ha tilfredsstillende kompetanse og være uavhengige.

Regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon skal gjennomføres i henhold til lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk. Forvaltningsrevisjon skal gjennomføres i henhold til standard for forvaltningsrevisjon, RSK 001. Revisor skal rapportere resultatene av sin revisjon og kontroll til kontrollutvalget jf. pkt. 4.

Hedmark Revisjon IKS skal delta i landsomfattende prissammenligning, benchmarking. Kontrollutvalget skal orienteres om resultatet av prissammenligningen.

Utvalgets ansvar for tilsyn med revisjonen ivaretas gjennom oppfølging av oppdragsavtalen med vedlegg. Oppdragsavtalen med vedlegg fokuserer på kvalitet og kostnad. Med kvalitet menes blant annet revisors kvalifikasjoner og faglig utførelse, samt kommunikasjon mellom revisor og kontrollutvalg.

2 KONTRAKTSPERIODEN

Oppdragsavtalen inngås for perioden **01.01.18 – 31.12.18**.
Oppdragsavtalens punkt 3 for 2019 reforhandles høsten 2018.

3 ØKONOMI – BETALING FOR TJENESTER

Nedenfor følger oversikt over aktuelle tjenester med tilhørende stipulert tidsbruk og budsjett:

Avtalen forutsetter kr 950 i timesats for 2018 vedtatt av representantskapet i Hedmark Revisjon IKS.

Tjeneste	Timer	Timepris	Kroner
Regnskapsrevisjon			
1 Revisjon av kommunens årsregnskap	450	950	427 500
2 Attestasjoner og revisjonsuttalelser ¹	125	950	118 750
3 Revisjon av beboerregnskap	35	950	33 250
4 Veiledning/bistand	15	950	14 250
SUM 1-4	625	950	593 750
Bestilte revisjonstjenester			
5 Bestilte mindre undersøkelser	25	950	23 750
6 Forvaltningsrevisjon	250	950	237 500
7 Selskapskontroll	50	950	47 500
SUM 5-7	325	950	308 750
Annet			
8 Møter i kontrollutvalg og k-styre	50	950	47 500
SUM TOTALT	1 000	950	950 000

Kommentarer:

- Tjenestene på linje 1-4 og 8 gjennomføres uten nærmere avtale.
- Tjenestene på linje 5-7 utføres etter særskilt bestilling av kontrollutvalget.
- Det avtales a-konto fakturering hvert kvartal på ¼ av oppdragsavtalte timer.
- Årsavregning sendes kommunen med kopi til kontrollutvalget innen 20. januar påfølgende år.
- Det er knyttet forutsetninger til stipulert tid innenfor revisjon av tjeneste 1 (revisjon av årsregnskapet) og tjeneste 2 (attestasjoner/revisjonsuttalelser):
 - Revisjon av årsregnskapet: Det forutsettes at årsregnskapet avlegges innen 15/2 og årsberetningen innen 31/3 i samsvar med bokføringsloven, kommuneloven og forskrift om årsregnskap og årsberetning. Sammen med årsregnskapet skal det framlegges underbyggende dokumentasjon som bekrefter kommunens balansetall samt avstemminger av balansen og de sammenhenger som ellers forventes å være i regnskapet. Videre skal skjema for "Lønn og pensjonskostnader" foreligge avstemt mot regnskapet.
 - Attestasjoner/revisjonsuttalelser vedr. kommunens momskompensasjonskrav, spillemiddelregnskaper m.m. forutsettes framlagt for revisor minimum 14 dager før innsendingsfristen. Det skal legges fram nødvendig dokumentasjon i form av talloppsett, regnskapsmateriale og eksempelvis tilsagn, ferdigattester etc. for at revisor skal kunne utføre jobben på en effektiv måte.

¹ Innbefatter revisjon av spillemiddelregnskap

4 Dialog mellom revisjonen og kontrollutvalget

Formålet med dialogen mellom revisjonen og kontrollutvalget er at kontrollutvalget får en betryggende sikkerhet for at kommunen har en forsvarlig revisjonsordning.

Innenfor regnskapsrevisjonen skal revisor søke å sikre at kontrollutvalget får en god forståelse av revisjonsmandatet, planlagte og gjennomførte revisjonshandlinger.

Innenfor bestilte revisjonstjenester skal revisor søke å sikre at kontrollutvalget og revisjonen har en lik forventninger til tjenesten, herunder lik forståelse av formålet med, rammene for og forventet nytte av bestillingen. Forvaltningsrevisjonsprosjektene skal gjennomføres i henhold til standard for forvaltningsrevisjon med tilhørende veileder. Revisjonen skal informere om vesentlige endringer i premissene for bestillingene.

Kontrollutvalget utferdiger skriftlige bestillinger til bestilte revisjonstjenester.

5 RAPPORTERING

5.1 Formålet med rapporteringen

Revisjonens rapportering til kontrollutvalget skal sikre at kontrollutvalget får tilstrekkelig informasjon for å kunne påse at;

- Kommunens regnskaper blir revidert på en betryggende måte
- Det føres kontroll med at den økonomiske forvaltningen foregår i samsvar med gjeldende bestemmelser og vedtak
- Det blir gjennomført systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger (forvaltningsrevisjon)
- Det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper m.m. (selskapskontroll)

5.2 Rapportering av revisjonsordningen

Oppdragsansvarlig revisor skal årlig rapportere at han/hun oppfylle krav til uavhengighet.

Hedmark Revisjon IKS skal rapportere til kontrollutvalget at

- Nye oppdragsansvarlige revisorer oppfyller kravet til utdanning og praksis, samtandel

5.3 Rapportering av regnskapsrevisjonen

Formålet med rapporteringen er å gi kontrollutvalget en løpende orientering om revisjonsarbeidet som gir dem et tilstrekkelig grunnlag til å vurdere at regnskapet blir revidert på en betryggende måte.

Oppdragsansvarlig revisor for kommunens årsregnskap rapporterer sitt arbeid årlig til kontrollutvalget slik (minimumskrav):

- Plan/revisjonsstrategi (høst)
- Statusrapport (vinter)
- Årsavslutning (vår)

Krav og forventninger til innholdet i rapporteringen av regnskapsrevisjonen er utdypet i vedlegg 1.

5.4 Rapportering av bestilte tjenester

Formålet med rapportering av tilleggstjenester, forvaltningsrevisjonsprosjekter og selskapskontroller er å sikre at kontrollutvalget:

- Får levert de prosjektene som er bestilt
- Prosjektene er i henhold til bestilling
- Gjennomføring og rapportering skjer i henhold til god kommunal revisjonsskikk og etablert og anerkjente standarder på området

Rapportering gjøres hovedsakelig muntlig etter behov i revisjonsprosessen og med skriftlig sluttrapportering med muntlig orientering. Forvaltningsrevisjonsprosjekter skal gjennomføres og rapporteres i henhold til standard for forvaltningsrevisjon RSK 001.

5.5 Økonomirapportering

Hedmark Revisjon IKS rapporterer til kontrollutvalget 30.06 og en årsrapport pr 31.12.

Rapporteringen gjøres på samme nivå som oppdragsavtalen og oversendes kontrollutvalget senest en måned etter utløp av rapporteringsperioden. Halvårsrapporteringene skal begrunne eventuelle vesentlige avvik mellom budsjett og prognose.

Uavhengig av halvårsrapporteringen skal Hedmark Revisjon IKS løpende informere kontrollutvalget om forventede vesentlige avvik fra oppdragsavtalen.

6 ANDRE FORHOLD

Hedmark Revisjon IKS skal være medlem av NKRF og er derfor underlagt foreningsbasert kvalitetskontroll. Hedmark Revisjon IKS skal orientere kontrollutvalget om resultatene av kvalitetskontrollene.

Kontrollutvalget og sekretær skal ta eventuell kritikk av revisor eller revisjonen opp med daglig leder i Hedmark Revisjon IKS.

7 VEDLEGG TIL AVTALEN

Avtalen har følgende vedlegg:

- Vedlegg 1: Regnskapsrevisjon: Tjenesteleveranser - forventninger og krav

Våler i Solør, den xx.xx.2018

Hans Johan Finne
kontrollutvalgsleder
Våler kommune

Morten Alm Birkelid
daglig leder
Hedmark Revisjon IKS

Sak nr.	Sak
11/2018	Revisjonsrapport interim 2017, regnskapsrevisjon.

Saksbehandler

- Torgun M. Bakken.

Saksdokumenter

1. Revisjonsrapport interim 2017, regnskapsrevisjon, Hedmark Revisjon IKS, datert 19.12.17.

Saksopplysninger

Som det går fram av oppdragsavtalen pkt. 5.3, legges det opp til en statusrapport regnskapsrevisjon i løpet av vinteren. Denne rapporten er sendt til rådmannen, med kopi til kontrollutvalget.

Som det er orientert om tidligere, deltar ikke revisjonen under behandlingen av denne saken, men hvis kontrollutvalget har kommentarer, kan sekretariatet formidle dette til Hedmark Revisjon IKS i ettertid.

Forslag til vedtak

Kontrollutvalget tar revisjonens rapportering til orientering.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalgets vedtak	
Sign.	Utskrift

Våler kommune
v/ rådmann
2436 Våler i Solør

Glåmdal sekretariat IKS

- 8 DES 2017

Postboks 84, 2341 Løten

Telefon: 62 43 58 00

www.hedmark-revisjon.no

J.nr.: V-116/17

Arkiv: 4163.4

post@hedmark-revisjon.no

Saksbeh.:

Orgnr.: 974 644 576 MVA

Saksbeh.:
Tove Brattli

Direkte tlf.:
971 49387

Deres ref.:

Bankgiro: 1822.46.49505
Vår ref.: 1600 / 2017
Dato: 08.12.17

REVISJONSRAPPORT INTERIM 2017 – VÅLER KOMMUNE

Vi har gjennomført interimsrevisjon i Våler kommune. Gjennom høsten har vi oppdatert tidligere kartlagte rutiner og implementerte kontroller. For at vi skal kunne bygge på kommunens interne kontrollhandlinger i vårt arbeid, må vi skaffe oss sikkerhet for at de interne rutinene og implementerte kontrollene fungerer tilfredsstillende. Dette gjør vi ved bruk av blant annet utvalgsbasert testing. På andre regnskapsområder der vi mener kommunens rutiner er svake eller der vi mener det er mer effektivt, vil vi teste detaljer, noe som medfører en større kontroll av regnskapsdataene. Hensikten er å gi oss tilfredsstillende sikkerhet for at det ikke oppstår vesentlige feil i regnskapet.

Nedenfor har vi summert opp våre erfaringer etter interimsrevisjonen.

Gjennomførte kontroller

Kommunen driver en mangeartet og kompleks virksomhet med et stort antall transaksjoner. Det er derfor svært viktig at det er etablert god økonomisk intern kontroll og at de etablerte kontrollene fungerer som forutsatt.

For å forsikre oss om at internkontrollen fungerer har vi testet følgende kontroller

Attestasjon og anvisning knyttet til:

- innkjøp – elektroniske og manuelle bilag
- variabel lønn, herunder reiseregninger – elektroniske og manuelle bilag
- sosiale utbetalinger

Avstemminger knyttet til:

- bank
- skattetrekk

I tillegg har vi påsett at:

- inn- og utmelding av pensjonsordningen fungerer tilfredsstillende
- fast lønn utbetales på bakgrunn av signert arbeidsavtale
- skille mellom drift og investering synes ivaretatt
- budsjettreguleringer blir tilstrekkelig hensyntatt
- overføring fra forsystemet Profil til regnskap skjer fullstendig ved fakturering
- vesentlige innkjøp blir gjort på bakgrunn av konkurranse

- det hvert tertial er rapportert om finansforvaltning
- det er vedtatt revidert finansforvaltningsreglement
- det er vedtatt nytt økonomireglement

Med unntak av det vi kommenterer nedenfor, har våre tester ikke avdekket feil eller avvik. Vi mener derfor kommunens interne kontroll, med disse unntakene, fungerer tilfredsstillende.

Attestasjon og anvisning

Det er også i år avdekket avvik når det gjelder bilag vedrørende tømmeroppgjør for kommuneskogen. Disse er i år postert som e-bilag. Disse inneholder både inntekter og utgifter vedrørende tømmerhogst og kjøring. Bilagene blir ikke attestert og anvist, kun signert av en ansatt. Vi har anbefalt i interimrapporten for både 2015 og 2016 at bilagene/utgiftene bør attesteres og anvises. Vi konstaterer at dette fortsatt ikke er gjennomført.

Ved test av attestasjon og anvisning av overføringslogg i forhold til timelister produsert via Visma Ressursstyring fant vi avvik både i form av manglende levert månedsrapport og manglende attestasjon og/eller anvisning av månedsrapporten der denne var levert. Vi har imidlertid konstatert at rutiner på området har forbedret seg i 2017.

Kommunen må sørge for rutiner som sikrer at bestemmelsene i økonomireglementet sitt kapittel 4 om attestasjon og anvisning etterleves.

Skille mellom drift og investering

Vår gjennomgang av prosjekter bokført i kommunens investeringsregnskap, i forhold til at skille drift/investering er i henhold til KRS nr 4, har avdekket noen spørsmål til enkelte steder/prosjekter. Spørsmålene er sendt til administrasjonen for tilbakemelding. Vi mangler fortsatt svar på noe. Dette vil bli fulgt opp av oss videre i forhold til eventuelle korrigeringer til driftsregnskapet.

Lov om offentlige anskaffelser – innkjøp på bakgrunn av konkurranse

Dersom lov og forskrift om offentlige anskaffelser etterleves, vil dette medføre redusert risiko knyttet til misligheter og transaksjoner med nærstående. Dette fordi regelverket sikrer at alle vesentlige innkjøp blir gjort på bakgrunn av konkurranse i markedet.

Vi har derfor gjennom stikkprøver påsett at vesentlige innkjøp er gjort på bakgrunn av konkurranse. Vi har i den forbindelse bedt om dokumentasjon på at konkurranse er gjennomført, enten i form av anbud eller ved innhentelse av tilbud fra flere alternative leverandører.

For noen av de innkjøpene vi ba om dokumentasjon på har det ikke vært konkurranse. Dette gjelder stort sett håndverkerkontrakter. Det er oppgitt at det jobbes med disse. Planen er utlysning av disse med oppstart primo januar og de forventes ferdig våren 2018. Alle konkurranser vil kjøres gjennom RIIG samarbeidet.

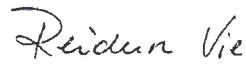
Vi mener det er viktig å få dette på plass. Kjøp uten konkurranse medfører etter vår mening høyere risiko for misligheter og risiko for at transaksjoner med nærstående parter ikke er gjort på armlengdes avstand.

Årsavslutningen

Før vi avlegger revisjonsberetningen vil vi avvikle et møte mellom ledelsen og revisjonen hvor vi gjennomgår utkast til årsavslutningsbrev og utkast til revisjonsberetning for 2017. Vi vil komme tilbake til tidspunkt senere.

Vi minner om at frist for avleggelse av årsregnskapet er 15. februar og frist for avleggelse av årsberetning 31. mars. Dersom disse fristene overholdes vil vi avgi vår revisjonsberetning innen fristen 15. april.

Kongsvinger, den 8. desember 2017

Reidun Vie
oppdragsansvarlig revisor

Tove Brattli
regnskapsrevisor

Kopi: kontrollutvalget

Sak nr.	Sak
12/2018	Kontrollutvalgets årsrapport for 2017.

Saksbehandler

- Torgun M. Bakken.

Saksdokumenter

1. Kontrollutvalgets årsrapport for 2017.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget skal rapportere om sin virksomhet til kommunestyret. I kontrollutvalgets årsplan for 2018, under pkt. 4.7, er det sagt følgende om kontrollutvalgets rapportering:

Kontrollutvalgets årsrapport for 2017 behandles i det første møtet i 2018, og oversendes deretter kommunestyret til orientering. Kontrollutvalgets rapportering til kommunestyret av resultatet av gjennomført forvaltningsrevisjon og selskapskontroll (rådmannens oppfølging av eventuelle anbefalinger), skal gå fram av kontrollutvalgets årsrapport. Eventuelle omprioriteringer av prosjekter skal også framgå av årsrapporten

Kontrollutvalget er kommunestyrets organ, og kontrollutvalget håper at årsrapporten vil være et godt hjelpemiddel for kommunestyret, til å få informasjon om kontrollutvalgets virksomhet i året.

Forslag til vedtak

1. Kontrollutvalget årsrapport for 2017 vedtas.
2. Saken sendes kommunestyret med følgende forslag til vedtak:
 - Kommunestyret tar kontrollutvalgets årsrapport for 2017 til orientering.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalgets vedtak	
Sign.	Utskrift

ÅRSRAPPORT 2017

KONTROLLUTVALGET I VÅLER KOMMUNE

*Utarbeidet av Glåmdal sekretariat IKS
Behandlet i kontrollutvalget 12.2.18, sak 17/18
Behandlet i kommunestyret...*

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	INNLEDNING.....	3
2	KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET	3
2.1	MEDLEMMER.....	3
2.2	MØTER OG SAKER	3
3	KONTROLLUTVALGETS OPPGAVER.....	3
3.1	TILSYN MED FORVALTNINGEN.....	3
3.2	KONTROLLUTVALGETS OPPGAVER VED REGNSKAPSREVISJON	4
3.3	KONTROLLUTVALGETS OPPGAVER VED FORVALTNINGSREVISJON	5
3.3.1	<i>Plan, bestilling og gjennomføring av forvaltningsrevisjon.....</i>	<i>5</i>
3.3.2	<i>Ikke gjennomførte kontroller.....</i>	<i>5</i>
3.3.3	<i>Rapportering av resultat etter gjennomført forvaltningsrevisjon.....</i>	<i>5</i>
3.4	KONTROLLUTVALGETS OPPGAVER VED SELSKAPSKONTROLL	5
3.4.1	<i>Plan, bestilling og gjennomføring av selskapskontroll</i>	<i>5</i>
3.4.2	<i>Ikke gjennomførte kontroller.....</i>	<i>6</i>
3.4.3	<i>Rapportering av resultat etter gjennomført selskapskontroll.....</i>	<i>6</i>
3.5	TILSYN MED REVISJONEN	6
3.6	BUDSJETT FOR KONTROLL- OG TILSYNSARBEIDET.....	7
3.7	KONTROLLUTVALGETS RAPPORTERING.....	7
3.8	ØVRIGE AKTIVITETER.....	8
4	SEKRETÆRFUNKSJON	8
5	AVSLUTTENDE KOMMENTARER.....	9
	VEDLEGG	10

1 INNLEDNING

Kommunestyret har det øverste tilsynet med den kommunale forvaltningen. Kontrollutvalget er et sentralt hjelpeorgan for kommunestyret, og skal utøve sitt arbeid iht. kommuneloven og forskrift om kontrollutvalg. Kontrollutvalget rapporterer om sin virksomhet til kommunestyret.

Det er utarbeidet eget reglement for kontrollutvalgets virksomhet. Kontrollutvalget reviderte sitt reglement i møtet 10.5.16, sak 24/16 og dette ble vedtatt i kommunestyret 12.9.16, sak 069/16. Kontrollutvalgets reglement ligger på www.gs-iks.no.

Kontrollutvalgets årsrapport er basert på årsplanen for kontrollutvalget for 2016 som ble vedtatt i kontrollutvalget i møtet den 28.11.16. Årsplanen omtaler kontrollutvalgets ordinære oppgaver og hva kontrollutvalget planlegger på et mer overordnet nivå. Denne ble oversendt kommunestyret til orientering, og ble behandlet i møtet 12.12.16 sak 101/16. I tillegg er årsrapporten basert på kontrollutvalgets tiltaksplan, som er en mer detaljert plan for hva som planlegges for hvert møte. Kontrollutvalgets årsplan og en kontinuerlig oppdatert tiltaksplan, ligger på www.gs-iks.no.

Kontrollutvalgets møter er åpne på lik linje med andre kommunale utvalg.

2 KONTROLLUTVALGETS VIRKSOMHET

2.1 Medlemmer

Kontrollutvalget i Våler kommune har i 2017 bestått av 5 medlemmer og 5 varamedlemmer. Følgende medlemmer valgt til kontrollutvalg for perioden 2015-2019 (valgt av kommunestyret høsten 2015):

	Medlem	Parti	Varamedlem	Parti	
1	Hans Johan Finne - leder	SP	Eli Grøntoft Dybdahl	V	For 1, 2 og 3
2	May Britt Nordhagen	SV	Ola Sørlandsengen	SP	
3	Marita Kalfoss Sollien	V	Nicklas Avén	SV	
4	John Christian Wold	PP	Kristian Noer	H	For 4 og 5
5	Åse S. Svendsen - nestleder	AP	Grete Aabakken	AP	

2.2 Møter og saker

Kontrollutvalget i 2017 hatt 6 (5) møter og behandlet 69 (64) saker. Tallene i parentes er fra 2016. Hvilke saker som er behandlet, vedtakene i sakene og hvordan de er fulgt opp, går fram av vedlegget til årsrapporten. Møtedeltakelsen går fram av protokollene, som ligger tilgjengelig på www.gs-iks.no.

Det har i tillegg vært avholdt ett fellesmøte for alle kontrollutvalgene i regionen 30.8.17 på Kongsvinger. Hovedfokus på dette fellesmøtet var skolesektoren og prosjektet «Kultur for læring».

3 KONTROLLUTVALGETS OPPGAVER

3.1 Tilsyn med forvaltningen

Kontrollutvalgets tilsyn med forvaltningen har i 2017 bl.a. blitt gjennomført på følgende måter:

- Kontrollutvalgets tilsyn med politiske vedtak gjennomføres ved at medlemmene følger med på saksdokumenter fra de forskjellige politiske utvalgene. Kontrollutvalget gjennomfører en gjensidig rapportering i hvert møte eller ved behov.
- Ordfører, som har generelt møte- og talerett i kontrollutvalgets møter, inviteres til å delta i en samtale med kontrollutvalget i hvert møte, så sant det er mulig. Kontrollutvalget anser at samtalen med ordfører er nyttig, som et ledd i kontrollutvalgets kontakt med kommunestyret.
- Rådmannen blir innkalt for å rapportere eller orientere kontrollutvalget om forskjellige saker, og fast orientering i hvert møte er

- den økonomiske utviklingen
- sykefravær
- eventuelle anmeldelser eller varslinger
- oversikt over tilsynssaker (eksternt tilsyn)
- Kontrollutvalget ber også om orientering om rådmannens system for oppfølging av KS-saker.
- Hvilke saker det for øvrig er orientert om, går fram av protokollen fra møtene, som ligger tilgjengelig på www.gs-iks.no.
- Kontrollutvalget har i møtene 24.5.17 (sak 29/17) og 4.12.17 (sak 60/17) fulgt opp og blitt informert om kommunens oppfølging av Fylkesmannens **tilsyn med det psykososiale miljø i skolen**, jf. også pkt. 3.3.1.
- Kontrollutvalget har bedt rådmannen orientere om den interne kontrollen i kommunen i møtet 16.10.17, sak 50/17. Saken følges opp igjen i 2018.
- Kontrollutvalget behandlet skatteoppkrevers årsrapport og Skatteetatens kontrollrapport for 2016 i møtet 24.5.17, sak 28/17 (saken utsatt fra 27.3.17). Saken ble behandlet i kommunestyret 19.6.17, sak 034/17.
- Sekretariatet henter fortløpende ut kopier av statlige tilsynsrapporter, enten fra statens eller kommunens postliste. En oversikt over disse har blitt lagt fram for kontrollutvalget.

I tillegg har kontrollutvalget fått følgende informasjon i møtene:

Informasjon om/fra	Behandlet i møtet
Sykehjemmet og hjemmetjenesten.	13.2.17, sak 3/17
Næringsutvikling.	13.2.17, sak 5/17
Forebyggende helsearbeid.	13.2.17, sak 6/17
Branntilsyn av kommunens eiendommer.	27.3.17, sak 17/17
Aktivitetsplikt for sosialhjelp.	4.9.17, sak 39/17
Krisesenteret.	4.9.17, sak 40/17
Prosjektet knyttet til folkehelse.	16.10.17, sak 54/17
SFO og kultur for læring.	4.12.17, sak 60/17
Personopplysningsloven.	4.12.17, sak 63/17
Kulturenheten.	4.12.17, sak 65/17

Disse sakene, sammen med revisjonens rapportering, danner grunnlag for det løpende tilsynet med kommunen. Sekretariatets oppfølging av kontrollutvalgets saker rapporteres gjennom en egen oversikt, som legges fram for kontrollutvalget for hvert møte. Denne rapporten ligger som vedlegg til årsrapporten.

3.2 Kontrollutvalgets oppgaver ved regnskapsrevisjon

Hedmark Revisjon IKS orienterte om revisjonsstrategien for regnskapsrevisjon for 2017 i møtet 16.10.17, sak 55/17.

Kommuneregnskapet for 2016 ble behandlet i møtet 24.5.17, sak 32/17. Kontrollutvalget ga sin uttalelse til regnskapet i henhold til forskrift om kontrollutvalg § 7. Kontrollutvalget behandlet årsavslutningsbrevet for 2016 i samme møte, sak 33/17. Kontrollutvalget følger opp saken igjen, enten ved interimrapporteringen for 2017 eller ved regnskapsavslutningen for 2017.

Kontrollutvalget har ikke mottatt noen nummererte brev i 2017 og det er for øvrig ingen revisjonsmerknader som ikke er fulgt opp, jf. forskrift om kontrollutvalg § 8.

3.3 Kontrollutvalgets oppgaver ved forvaltningsrevisjon

3.3.1 Plan, bestilling og gjennomføring av forvaltningsrevisjon

I tråd med plan for forvaltningsrevisjon for **2015-2016**, ble det i kontrollutvalget 24.5.17, sak 34/17 lagt fram en rapport knyttet til en gjennomgang av **Innkjøp**. Rapporten ble behandlet i kommunestyret 19.6.17, sak 28/17. Rapporten skulle vært fulgt opp i det siste møtet i 2017, men er utsatt til det første møtet i 2018.

I tråd med plan for forvaltningsrevisjon for **2015-2016**, ble det i 2016 bestilt en forvaltningsrevisjon knyttet til **Samhandlingsreformen**. Dette er et fellesprosjekt mellom alle kontrollutvalgene i regionen. Rapporten ble lagt fram for kontrollutvalget 4.9.17, sak 43/17. Rapporten ble behandlet i kommunestyret 18.9.17, sak 040/17. Kontrollutvalget følger opp rapporten i 2018.

Overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon for perioden **2017-2020** ble vedtatt i kommunestyret i desember 2016. I planen var følgende prioritert for 2017:

Områder	Forslag prosjekter (temaer)	Prioritet
Vann og avløp	Sikrer kommunen innbyggerne et tilfredsstillende vann- og avløpsnett? Hvordan er vedlikeholdet av dette nettet? (mulig mindre prosjekt)	2017
IKT-sikkerhet	Tilganger/avganger, fysisk sikkerhet, sårbarhet osv., inkludert journalføring, off.lov/forvaltningslov/arkiv (mulig felles prosjekt med andre kommuner)	2017
Spesialundervisning og psykososialt miljø i skolen	Det vurderes et prosjekt rettet mot opplæringsloven § 9A og oppfølging av tidligere forvaltningsrevisjon innen spesialundervisning. Avventer kommunens oppfølging av Fylkesmannens tilsyn.	Vurderes høsten 2017

I tråd med plan for forvaltningsrevisjon for **2017-2020**, ble det i møtet 13.2.17, sak 11/17, bestilt en prosjektplan knyttet til **Kommunens vann- og avløpsnett**. Prosjektplanen ble behandlet i møtet 27.3.17, sak 22/17 og rapporten legges fram i mai 2018.

Kontrollutvalget bestilte i tråd med plan for forvaltningsrevisjon for **2017-2020**, en prosjektplan knyttet til **Skolen i Våler, fokus på kvalitet og resultater** i møtet 4.12.17, sak 64/17. Dette ble bestilt i stedet for et prosjekt knyttet til IKT, jf. planen ovenfor, jf. også det som er sagt under pkt. 3.1. Denne forvaltningsrevisjonen skulle egentlig vært bestilt i 2016, men ble utsatt ettersom Fylkesmannen i Hedmark gjennomførte et tilsyn på dette området. Prosjektplanen legges fram i det første møtet i 2018.

3.3.2 Ikke gjennomførte kontroller

Forvaltningsrevisjoner etter plan for **2017-2020** er bestilt iht. til planens prioriteringer, med unntak av at IKT-prosjektet ble utsatt ettersom kontrollutvalget prioriterte skoleprosjektet. Det var ikke ressurser til å gjennomføre begge.

3.3.3 Rapportering av resultat etter gjennomført forvaltningsrevisjon

Kontrollutvalget har fulgt opp forvaltningsrevisjon «**Drift og rutiner i eiendomsforvaltningen**» i flere omganger også i 2017. Saken ble først satt opp i møtet 4.9.17, sak 42/17 og deretter i møtet 16.10.17, sak 51/17. Saken følges opp igjen i løpet av våren 2018.

3.4 Kontrollutvalgets oppgaver ved selskapskontroll

3.4.1 Plan, bestilling og gjennomføring av selskapskontroll

Overordnet analyse og plan for selskapskontroll for perioden **2016-2019**, ble vedtatt i kommunestyret i desember 2016. I planen var det satt opp følgende kontroller:

Selskap	Kontroller	Kommentarer
Solør Renovasjon	• Forvaltningsrevisjon	Lov om offentlige anskaffelser.
Våler Vekst	• Forvaltningsrevisjon	Kompetanse og kultur og ivaretagelse av brukerne.
Midt Hedmark brann og redningsvesen IKS	• EK med FR knyttet til Kvalitet på tjenesten/ kompetanse og ferdighet	Under forutsetning av at det blir med andre kommuner på bestillingen. Sekretariatet tar kontakt med de øvrige sekretariatene.

I tråd med plan for selskapskontroll for **2016-2019**, behandlet kontrollutvalget en prosjektplan for en forvaltningsrevisjon i **Solør Renovasjon IKS (SOR IKS)** i møtet 13.2.17, sak 10/17. Kontrollen samordnes med kontrollutvalget i Grue og Åsnes. Rapporten legges fram i det første møtet i 2018.

Det ble i møtet 24.5.17, sak 30/17 behandlet en prosjektplan for en forvaltningsrevisjon i **Midt Hedmark brann- og redningsvesen IKS**. Bestillingen ble gjort delvis i tråd med plan selskapskontroll for **2016-2019**, men mest på bakgrunn av påstander om kritikkverdige forhold i brannvesenet. Bestillingen er samordnet de øvrige kontrollutvalgene for eierkommunene. Rapporten skulle vært lagt fram i det siste møtet i 2017, men er utsatt til det første møtet i 2018.

3.4.2 Ikke gjennomførte kontroller

Det er foreløpig bare bestilt selskapskontroll i **Solør Renovasjon IKS** og **Midt Hedmark brann- og redningsvesen IKS**. Eventuelle andre bestillinger vurderes i 2018.

3.4.3 Rapportering av resultat etter gjennomført selskapskontroll

Kontrollutvalget har fulgt opp «overordnet selskapskontroll» - kommunens oppfølging av deleide selskaper i flere møter også i 2017, først i møtet 27.3.17, sak 20/17 og deretter i møtet 4.12.17, sak 61/17. Saken følges ytterligere opp igjen høsten 2018.

3.5 Tilsyn med revisjonen

Kontrollutvalget skal vurdere om kommunen har en forsvarlig revisjonsordning. Kommunens revisor er Hedmark Revisjon IKS, som er revisor for 16 kommuner i Hedmark, samt Hedmark fylkeskommune. Kontrollutvalget har ingen grunn til å tro at Våler kommune ikke har en forsvarlig revisjonsordning. Hedmark Revisjon IKS er medlem av NKRF og er underlagt NKRFs kvalitetskontroll.

Tilsynet med revisjonen har blitt utøvd på flere måter.

- Gjennom revisjonens orientering om sitt årlige planverk (revisjonsstrategi) og rapportering i forhold til dette (interimrapportering), jf. pkt. 3.2.
- Gjennom kontrollutvalgets behandling av revisjonsberetninger til reviderte regnskaper og andre rapporter med utgangspunkt i revisjonsarbeidet (jf. pkt. 3.2).
- Gjennom revisjonens muntlige rapporteringer om revisjonsarbeidet og revisjonsenheten, ved behov.
- Verktøy for kontrollutvalgets tilsynsansvar (NKRF¹). **Dokumentasjonen av kontrollutvalgets oppfølging av dette tilsynsansvaret** ble behandlet i møtet 4.12.17, sak 67/17.

I tillegg kan vi nevne:

- Oppdragsansvarlig revisor for både forvaltningsrevisjon og regnskapsrevisjon la fram **uavhengighetserklæringer** for Våler kommune i kontrollutvalgets møte hhv. 13.2.17, sak 9/17 og 4.9.17, sak 44/17.

¹ http://www.nkrf.no/filarkiv/File/Publikasjoner/Veileder_-_KUs_paseansvar_regnrev.pdf og http://www.nkrf.no/filarkiv/File/Publikasjoner/Veileder_-_KUs_paseansvar_forv_rev.pdf

- Kontrollutvalget har behandlet **oppdragsavtale** med Hedmark Revisjon IKS for **2017**, i møtet 13.2.17 sak 7/17. I denne avtalen går fram hvilke oppgaver som planlegges ut fra de ressursene som er til rådighet, jf. også pkt. 3.6. Det ble rapportert til forhold til oppdragsavtalen pr. 31.12.16 i møtet 13.2.17 sak 8/17 og for første halvår 2017 i møtet 4.9.17, sak 45/17.
- Revisjonen arbeider bevisst med å bedre kompetansen og revisjonsarbeidets kvalitet, planleggingen og rapporteringen. Kravene til den obligatoriske etterutdanningen (i tråd med NKRFs retningslinjer) er oppfylt for alle.

3.6 Budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet

Kontrollutvalget skal legge fram forslag til budsjett for kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunen. Budsjettforslaget skal inneholde utgifter til kontrollutvalgets virksomhet, ramme for sekretariatets budsjett og ramme for revisjonens budsjett. Til sammen skal dette utgjøre funksjon 110 i KOSTRA-rapporteringen.

I kontrollutvalgets budsjett ligger godtgjørelser, utgifter til reise, kurs, bevertning mv. Hva som ligger i sekretariatets virksomhet går fram av pkt. 4.

I revisjonstjenesten som kommunen betaler for, er følgende oppgaver inkludert:

- Revisjon av kommuneregnskapet, regnskapsbekreftelsen samt tilleggsoppgaver.
- Forvaltningsrevisjon.
- Selskapskontroll.
- Div. faglig veiledning.
- Attestasjonsoppgaver (inkludert momskompensasjon)
- Spillemiddelregnskaper.
- Pasientregnskaper (sykehjem og boliger med heldøgns omsorg og pleie)
- Våler kommunes legat.
- Våler Torvdriftsmuseum.
- Eventuelle granskningsoppgaver eller spesielle undersøkelser.
- Revisjonens deltakelse i kontrollutvalgets møter og kommunestyremøter

Kommunestyret har vedtatt kontrollutvalgets forslag til budsjett for kontroll og tilsynsordningen for **2017**, som fordeler seg slik:

		2017
Kontrollutvalget	Sum	123 000
Sekretariat	Ramme for virksomheten	211 000
Revisjonen	Ramme for virksomheten	855 625
Sum		1 189 625

Kontrollutvalget behandlet forslag til budsjett for hele kontroll- og tilsynsarbeidet for **2018** i møtet 4.9.17, sak 46/17. Forskriften sier at kontrollutvalgets forslag skal følge med formannskapetets innstilling til kommunens budsjett ved kommunestyrebehandlingen. Dette ble gjort i Våler. Kontrollutvalgets forslag til budsjett for 2018 er vedtatt av kommunestyret. (Tallene går fram av sak 46/17 i vedlegget til kontrollutvalgets årsrapport).

3.7 Kontrollutvalgets rapportering

Kontrollutvalget har i 2017 gjennomført følgende rapportering:

- Kontrollutvalgets **årsrapport for 2016** ble behandlet i kontrollutvalget 13.2.17, sak 12/17 og i kommunestyret 27.2.17, sak 007/17.
- **Årsplanen for 2018** ble behandlet i kontrollutvalget 4.12.17 (sak 66/17), og ble deretter oversendt kommunestyret med forslag om å ta årsplanen til orientering. Kommunestyret behandlet saken i møtet 11.12.17, sak 063/17.

- Kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret i forbindelse med resultatet av gjennomført forvaltningsrevisjon og selskapskontroll – dette blir gjort gjennom kontrollutvalgets årsrapport, jf. pkt. 3.3.3 og 3.4.3.
- Rapporter etter gjennomførte kontroller er sendt fortløpende til kommunestyret.

3.8 Øvrige aktiviteter

Kontrollutvalgets oppgaver er mange og store og de ser behov for en jevnlig oppdatering av sine kunnskaper, samt å treffes og ha kontakt med andre kontrollutvalg. For å følge opp dette kan følgende nevnes:

- Tre av kontrollutvalgsmedlemmene i Våler deltok på NKRFs kontrollutvalgskonferanse på Gardermoen 1. og 2. februar 2017.
- Sekretariatsleder sender jevnlig ut kopier av en del fagartikler ("Fagstoff") knyttet til kontroll og tilsyn. Dette er et tiltak som alle medlemmene mener er nyttig for å holde seg oppdatert.

Kontrollutvalget er opptatt av å gjøre kontroll og tilsyn mer synlig. Følgende tiltak er gjennomført:

- Kontrollutvalget er omtalt på kommunens hjemmeside <https://www.vaaler-he.kommune.no/tjenester/individ-og-samfunn/politikk-og-valg/kontrollutvalg.21698.aspx> Hvem som sitter i kontrollutvalget finnes også på denne siden.
- Kontrollutvalgets møteplan med saker og protokoller ligger på kommunens hjemmeside sammen med de øvrige utvalgene i kommunen.
- På hjemmesiden til Glåmdal sekretariat IKS (se pkt. 4) er kontrollutvalgene og kontrollutvalgenes oppgaver er synliggjort (www.gs-iks.no). Her legges det ut sakslister og møtebøker og andre dokumenter.
- Ettersom kontrollutvalgets møter er åpne, sender sekretariatet både sakslister og møtebøker til Glåmdalen og Østlendingen.

Kontrollutvalget gjennomfører i hvert møte, en evaluering av dagens møte. Det er viktig for å kunne gjøre møtene så hensiktsmessige som mulig.

4 SEKRETÆRFUNKSJON

Kontrollutvalgene i Eidskog, Grue, Kongsvinger, Nord-Odal, Sør-Odal, Våler og Åsnes har felles sekretariat gjennom det interkommunale selskapet Glåmdal sekretariat IKS. Selskapets bemanning er på 1,8 stillinger (2 personer).

Det er vedtatt egne etiske retningslinjer for Glåmdal sekretariat IKS. Disse bygger på de etiske retningslinjene som er vedtatt for NKRFs medlemmer.

Tidsbruk

Når vi trekker ferie og permisjoner fra total arbeidstid i perioden 1.1.17-31.12.17, har sekretariatet hatt 2 568 (2 440 timer) til disposisjon (tallet i parentes er fra 2016). Noe av årsaken til økningen, er at konsulenten jobbet noe redusert i 2016.

	Timer	%
Eidskog	329	16,0
Grue	314	15,3
Kongsvinger	303	14,8
Nord-Odal	272	13,3
Sør-Odal	274	13,4
Våler	281	13,7
Åsnes	277	13,5
	2050	100

79,8 % av timene brukt på kontrollutvalgene (2 050 timer). Disse er fordelt på kontrollutvalgene som tabellen ved siden av viser.

Det er til sammen behandlet 482 saker i de 7 kontrollutvalgene i 2017 (inkl. «Eventuelt» og «Evaluering»). Det er 20 flere saker enn i 2016

For Våler ser fordelingen av timer til kontrollutvalgets virksomhet slik ut:

Oppgaver	2017	2016
Saksbehandling	219	173
Møter kontrollutvalget	39	35
Eierskapskontroll	0	0
Analyse/plan for SK ²	0	18
Analyse/plan for FR ³	0	55
Møte med revisjonen	2	2
Planlegg/faglig oppdatering	20	8
	281	291

Under den største oppgaven, saksbehandling til kontrollutvalget, ligger all saksforberedelse og forskjellige undersøkelser til kontrollutvalget, herunder årsplaner og årsrapporter, møteinnkallinger med tilhørende bestillinger og avtaler, referater og oversendelse av vedtak til videre behandling og oppfølging av vedtak.

Det er brukt noe mer tid til saksbehandling i 2017 enn i 2016, ettersom det i 2016 ble jobbet mye med overordnede analyser og planer for forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Sekretariatet har ikke gjennomført noen eierskapskontroller verken i 2015, 2016 eller 2017. Det er også brukt mer til planlegging/faglig oppdatering i 2017. Dette har bl.a. sammenheng med sekretariatets opplæring i nytt saks- og arkivsystem for kontrollutvalgets virksomhet.

Den øvrige tidsbruken, 518 (335) timer, har gått til saksbehandling og møter i styret og representantskapet, administrasjon/IT/kontor/arkiv, kurs og reiser til og fra møter i kommunene. Inkludert i dette er også 44 timer salg av tjenester til andre (oppdrag fra andre enn eierkommunene). 60 % av kommunenes betaling for sekretariattjenesten blir fordelt etter tidsbruken i kontrollutvalgene i ettertid. De øvrige 40 % blir fordelt etter innbyggertall.

5 Avsluttende kommentarer

Kontrollutvalget har en viktig oppgave med å ivareta kontroll- og tilsynsfunksjonen i kommunen, sammen med revisjonen og sekretariatet. Kontrollutvalget er avhengig av et samarbeid mellom sekretariatet og revisjonen, og dette samspillet har fungert bra også i 2017.

Kontakten mot kommunen, spesielt ordføreren og rådmannen, har også vært nyttig. Kontrollutvalget mener at samtalene som gjennomføres i kontrollutvalgsmøtene, bidrar positivt til en god kontakt.

Våler, 12.2.18
Hans Johan Finne
leder kontrollutvalget

Torgun M. Bakken
sekretariatsleder

² Overordnet analyse og plan for selskapskontroll.

³ Overordnet analyse og plan for forvaltningsrevisjon.

KONTROLLUTVALGET I VÅLER KOMMUNE

VEDLEGG

Oppfølging KU-saker Våler-2017

Møte	Saknr.	Sak	Vedtak	Sendes/ behandles	Behandlet	Oppfølging	Ferdig
13.2.17	1/17	Referater, orienteringer og diskusjoner.	Kontrollutvalget tar referatene og informasjonen til orientering.				✓
	2/17	Samtale med ordføreren.	Samtalen med ordføreren utsettes til neste møte.				✓
	3/17	Informasjon om sykehjemmet og hjemmetjenesten – med omvisning	Kontrollutvalget takker for informasjonen og tar saken til orientering.				✓
	4/17	Samtale med rådmannen.	Kontrollutvalget tar samtalen med og redegjørelsen fra rådmannen til orientering.				✓
	5/17	Informasjon om næringsutvikling.	Kontrollutvalget takker for informasjonen og tar saken til orientering.				✓
	6/17	Informasjon fra forebyggende helsearbeid (Ingvild Arnesen).	Kontrollutvalget takker for informasjonen og tar saken til orientering.				✓
	7/17	Oppdragsavtalen for 2017.	Oppdragsavtalen med Hedmark Revisjon IKS for 2017 godkjennes.				✓
	8/17	Statusrapport 3. tertial 2016 (31.12.16).	1. Kontrollutvalget tar statusrapport pr. 3. tertial 2016 til orientering. 2. Kontrollutvalget sender saken til kommunestyret med følgende forslag til vedtak: • Ubenyttede timer på 32,25 timer (kr 29 025 - tilgodebeløp tilbakebetalt kommunen) tilføres kontrollutvalgets budsjett i 2017 for kjøp av revisjonstjenester til Våler.	KS	KS 27.2.17 sak 008/17 Særutskrift 28.2.17		✓
	9/17	Oppdragsansvarlig forvaltningsrevisors vurdering av uavhengighet.	Kontrollutvalget tar de oppdragsansvarlige forvaltningsrevisorenes egenvurdering av uavhengighet for Våler kommune til orientering.				✓
	10/17	Bestilling av selskapskontroll i tråd med plan for selskapskontroll 2016-2019 (utsatt fra forrige møtet), prosjektplan FR i SOR IKS.	1. Kontrollutvalget viser til plan for selskapskontroll for Våler kommune for 2016-2019 og vedtar oppstart av et forvaltningsrevisjonsprosjekt knyttet til <i>Lov om offentlige anskaffelser i SOR IKS</i> . 2. Prosjektet har følgende problemstillinger: 1. Har Solør Renovasjon IKS etablert en betryggende intern kontroll slik at regelverket for offentlige anskaffelser følges? 2. Har anskaffelser større enn kr. 100 000 eks mva. vært gjenstand for konkurranse og er kravet til dokumentasjon oppfylt? 3. I hvilken grad foretar SOR IKS innkjøp som tilsier at selskapet bør vurdere å inngå rammeavtaler? 3. Hvis det i løpet av gjennomgangen avdekkes andre problemstillinger som	Hedmark Revisjon IKS		Lagt inn i tiltaksplanen for oppfølging	✓

KONTROLLUTVALGET I VÅLER KOMMUNE

Møte	Saknr.	Sak	Vedtak	Sendes/ behandles	Behandlet	Oppfølging	Ferdig
			bør undersøkes nærmere, tas dette opp med kontrollutvalget.				
			4. Prosjektet gjennomføres innenfor en ressursramme på 35 timer (Våler) og kontrollutvalget ber om at endelig rapport ferdigstilles og legges fram for kontrollutvalget innen 31.12.17.				
			5. Kontrollutvalget gir sekretariatet fullmakt til å følge opp prosjektet på vegne av utvalget. Hvis det er vesentlige endringer i forhold til tidsplanen eller andre forhold, legger sekretariatsleder saken fram for kontrollutvalget.				
	11/17	Bestilling av prosjektpplan, forvaltningsrevisjon.	1. Kontrollutvalget viser til plan for forvaltningsrevisjon for Våler kommune for 2017-2020 og bestiller en prosjektpplan med utgangspunkt i «Sikrer kommunen innbyggerne et tilfredsstillende vann- og avløpsnett? Hvordan er vedlikeholdet av dette nettet?» 2. Prosjektpplanen legges fram i neste møte.	Hedmark Revisjon IKS		Lagt inn i tiltaksplanen for oppfølging	✓
	12/17	Kontrollutvalgets årsrapport for 2016.	1. Kontrollutvalget årsrapport for 2016 vedtas. 2. Saken sendes kommunestyret med følgende forslag til vedtak: • Kommunestyret tar kontrollutvalgets årsrapport for 2016 til orientering.	KS	KS 27.2.17 sak 007/17 Særutskrift 28.2.17		✓
	13/17	Evaluerig av kontrollutvalgets møte.	Evalueringen tas til orientering.				✓
	14/17	Eventuelt.	Det ble ikke tatt opp noen saker under eventuelt.				✓
							OK
27.3.17	15/17	Referater, orienteringer og diskusjoner.	Kontrollutvalget tar referatene og informasjonen til orientering.				✓
	16/17	Samtale med ordføreren.	Kontrollutvalget tar samtalen med ordføreren til orientering.				✓
	17/17	Branntilsyn av kommunens eiendommer.	Kontrollutvalget takker for informasjonen og tar saken til orientering.				✓
	18/17	Skatteoppkrevers årsrapport for 2016 og kontrollrapport fra Skatteetaten	Saken utsettes til neste møte.				✓
	19/17	Samtale med rådmannen	Kontrollutvalget tar samtalen med og redegjørelsene fra rådmannen til orientering.				✓
	20/17	Ytterligere oppfølging av «Overordnet selskapskontroll», jf. KU-sak 34/16	Saken følges opp igjen i det siste møtet i 2017				✓
	21/17	Foreløpig statusrapport forvaltningsrevisjon samhandlingsreformen.	Kontrollutvalget tar den foreløpige informasjonen til orientering.				✓
	22/17	Prosjektpplan forvaltningsrevisjon knyttet til kommunens vann- og avløpsnett.	1. Kontrollutvalget viser til plan for selskapskontroll for Våler kommune for 2017-2020 og vedtar oppstart av et forvaltningsrevisjonsprosjekt knyttet til knyttet til kommunens vann- og avløpsnett.	Hedmark Revisjon IKS			✓

KONTROLLUTVALGET I VÅLER KOMMUNE

Møte	Saknr.	Sak	Vedtak	Sendes/ behandles	Behandlet	Oppfølging	Ferdig
			- Prosjektet har følgende problemstillinger: Sikrer kommunen innbyggere et tilfredsstillende vannforsyningssystem? - Hvordan er vedlikeholdet? - Hvordan er beredskapen? - Hvordan er vannkvaliteten? - Sikrer kommunen innbyggere et tilfredsstillende avløpssystem? - Hvordan er vedlikeholdet? - Hvordan er beredskapen - Hvis det i løpet av gjennomgangen avdekkes andre problemstillinger som bør undersøkes nærmere, tas dette opp med kontrollutvalget. - Prosjektet gjennomføres innenfor en ressursramme på 200 timer og kontrollutvalget ber om at endelig rapport ferdigstilles og legges fram for kontrollutvalget innen 1.4.2018. - Kontrollutvalget gir sekretariatet fullmakt til å følge opp prosjektet på vegne av utvalget. Hvis det er vesentlige endringer i forhold til tidsplanen eller andre forhold, legger sekretariatsleder saken fram for kontrollutvalget.				
	23/17	Foreløpig informasjon om arbeidet med psykososialt miljø i skolen.	Kontrollutvalget tar informasjonen til orientering.				✓
	24/17	Evaluerings av kontrollutvalgets møte.	Evaluerings tas til evaluering.				✓
	25/17	Eventuelt.	Det ble ikke tatt opp noen saker under eventuelt.				✓
							OK
24.5.17	26/17	Referater, orienteringer og diskusjoner.	Kontrollutvalget tar referatene og informasjonen til orientering.				✓
	27/17	Samtale med ordføreren.	Kontrollutvalget tar samtalen med ordføreren til orientering.				✓
	28/17	Skatteoppkrevers årsrapport for 2016 og kontrollrapport fra Skatteetaten – utsatt sak.	Kontrollutvalget tar saken til orientering og foreslår for Våler kommunestyre å fatte slikt vedtak: Skatteoppkrevers årsrapport/årsregnskap for 2016 og Skatteetatens kontrollrapport, datert 15.2.17 tas til orientering.	KS	KS 19.6.17 Sak 034/17 Særutskrift 2.8.17	Purret 13.7.17	✓
	29/17	Informasjon om arbeidet med psykososialt miljø i skolen.	Kontrollutvalget tar informasjonen til orientering.				✓
	30/17	Prosjektplan SK/FR Midt-Hedmark Brann og redningsvesen.	- Kontrollutvalget viser til plan for selskapskontroll for Våler kommune for 2017-2020 og vedtar oppstart av en forvaltningsrevisjon knyttet til Midt-Hedmark brann- og redningsvesen IKS sine varslingsrutiner. - Prosjektet er et fellesprosjekt for kontrollutvalgene i eierkommunene Elverum, Trysil, Tynset, Våler, Rendalen, Stor-Elvdal, Alvdal, Folldal,	Hedmark Revisjon IKS		Lagt inn i tiltaksplanen for oppfølging	✓

KONTROLLUTVALGET I VÅLER KOMMUNE

Møte	Saknr.	Sak	Vedtak	Sendes/ behandles	Behandlet	Oppfølging	Ferdig
			Engerdal og Tolga. 3. Bestillingen sendes Hedmark Revisjon IKS. 4. Prosjektet har følgende problemstillinger: 1) Hvordan har ansvarlig ledelse i Midt-Hedmark brann- og redningsvesen håndtert dokumenterte henvendelser med påstander om kritikkverdige forhold/varsler fra ansatte i perioden 2010-2017? 2) Har Midt-Hedmark brann og redningsvesens håndtering av henvendelsene under problemstilling 1) vært i tråd med gjeldende regelverk? 5. Hvis det i løpet av gjennomgangen avdekkes andre problemstillinger som bør undersøkes nærmere, tas dette opp med kontrollutvalgene. 6. Prosjektet gjennomføres innenfor en ressursramme på 25 timer (Våler) (totalt 250 timer) og ferdigstilles innen 31.10.17. 7. Kontrollutvalget gir sekretariatet fullmakt til å følge opp prosjektet på vegne av utvalget. Hvis det er vesentlige endringer i forhold til tidsplanen eller andre forhold, legger sekretariatet saken fram for kontrollutvalget. Kontrollutvalget tar samtalen med og redegjørelsen fra rådmannen til orientering.				
	31/17	Samtale med rådmannen.					✓
	32/17	Årsregnskap og årsberetning 2016 – Våler kommune.	Kontrollutvalgets uttalelse til Våler kommunes årsregnskap og årsberetning for 2016, oversendes kommunestyret, med kopi til formannskapet.	KS med kopi FSK	KS 19.6.17 Sak 035/17 Særutskrift 2.8.17	Purret 13.7.17	
	33/17	Årsavslutningsbrev for revisjonsåret 2016 – Våler kommune.	Kontrollutvalget tar saken årsavslutningsbrev fra Hedmark Revisjon IKS til orientering og følger opp saken igjen i løpet av høsten 2017.			Lagt inn i tiltaksplanen for oppfølging	✓
	34/17	Rapport FR – Innkjøp	1. Kontrollutvalget tar rapport om Innkjøp i Våler kommune til orientering. 2. Saken oversendes kommunestyret med følgende forslag til vedtak: a. Kommunestyret tar rapport om Innkjøp i Våler kommune til orientering. b. Kommunestyret ber administrasjonen følge opp rapportens anbefalinger. c. Kontrollutvalget innhenter tilbakemelding fra administrasjonen om hvordan anbefalingene er fulgt opp, innen 1.11.17.	KS	KS19.6.17 Sak 28/17 Særutskrift 2.8.17	Purret 13.7.17	✓
	35/17	Eventuelt.	Det ble ikke tatt opp noen saker under eventuelt.				✓

KONTROLLUTVALGET I VÅLER KOMMUNE

Møte	Saknr.	Sak	Vedtak	Sendes/ behandles	Behandlet	Oppfølging	Ferdig
	36/17	Evaluerings av kontrollutvalgets møte.	Evalueringen tas til orientering.				✓
4.9.17	37/17	Referater, orienteringer og diskusjoner.	Kontrollutvalget tar referatene og informasjonen til orientering.				OK
	38/17	Samtale med ordføreren.	Kontrollutvalget tar samtalen med ordføreren til orientering.				✓
	39/17	Informasjon om aktivitetstiltak for sosialhjelp.	Kontrollutvalget takker for informasjonen og tar saken til orientering.				✓
	40/17	Informasjon om krisesenteret og hvordan dette samarbeidet fungerer.	Kontrollutvalget takker for informasjonen og tar saken til orientering.				✓
	41/17	Samtale med rådmannen.	Kontrollutvalget tar samtalen med og redegjørelsen fra rådmannen til orientering.				✓
	42/17	Oppfølging forvaltningsrevisjon – drift og rutiner eiendomsforvaltning.	1. Kontrollutvalget tar rådmannens redegjørelse foreløpig til orientering. 2. Sekretariatet sender den skriftlige tilbakemeldingen til kontrollutvalget når den foreligger.	Rådmann			✓
	43/17	Rapport forvaltningsrevisjon – Samhandlingsreformen.	1. Kontrollutvalget tar rapportene om Samhandlingsreformen til orientering. 2. Saken oversendes kommunestyret med følgende forslag til vedtak: a. Kommunestyret tar rapportene om Samhandlingsreformen til orientering. b. Kommunestyret ber administrasjonen følge opp rapportens anbefalinger. c. Kontrollutvalget innhenter tilbakemelding fra administrasjonen om hvordan anbefalingene er fulgt opp, innen 1.8.18.	KS	KS 18.9.17 sak 040/17 Særutskrift 10.10.17	Lagt inn i tiltaksplanen for oppfølging	✓
	44/17	Oppdragsansvarlig regnskapsrevisors habilitetserklæring for Våler kommune for revisjonsåret 2017	Kontrollutvalget tar oppdragsansvarlig regnskapsrevisors egenvurdering for Våler kommune for revisjonsåret 2017, til orientering.				✓
	45/17	Statusrapport oppdragsavtale 1. halvår 2017	1. Kontrollutvalget tar statusrapport pr. 1. halvår 2017 til orientering. 2. Til gode timer fra 2016 (32,25 timer) legges inn til disposisjon for Hedmark Revisjon IKS for revidering av Våler kommune.				✓
	46/17	Budsjettet for kontroll og tilsyn for 2018.	1. Følgende forslag til ramme for budsjettet for kontroll- og tilsynsordningen for Våler kommune vedtas og oversendes kommunen som kontrollutvalgets forslag til ordningen for 2018.	Våler kommune	KS 11.12.17 sak 070/17 Melding om vedtak mottatt 3.1.18 Forslag fra		✓

	Budsjett 2018
Kontrollutvalget	123 000
Sekretariatet	213 000

KONTROLLUTVALGET I VÅLER KOMMUNE

Møte	Saknr.	Sak	Vedtak	Sendes/ behandles	Behandlet	Oppfølging	Ferdig				
			<table><tr><td>Revisjonen</td><td>950 000</td></tr><tr><td>Totalt</td><td>1 286 000</td></tr></table>	Revisjonen	950 000	Totalt	1 286 000		KU vedtatt		
Revisjonen	950 000										
Totalt	1 286 000										
			2. Forslaget følger formannskapetets innstilling til kommunestyret vedrørende budsjettet for Våler kommune 2018. 3. Særutskrift av kommunestyrets behandling, med spesifisering av bevilgede beløp for kontroll- og tilsynsarbeidet, sendes kontrollutvalget, Hedmark Revisjon IKS og Glåmdal sekretariat IKS til orientering.								
	47/17	Eventuelt.	Det ble ikke tatt opp noen saker under eventuelt.				✓				
	48/17	Evaluerings av kontrollutvalgets møte.	Evalueringen tas til etterretning.				✓				
							OK				
16.10.17	49/17	Samtale med rådmannen.	Kontrollutvalget tar samtalen med og redegjørelse fra rådmannen til orientering.				✓				
	50/17	Rådmannens interne kontroll.	1. Kontrollutvalget tar redegjørelse fra rådmannen til orientering. 2. Kontrollutvalget tar opp saken opp igjen i det første møtet etter sommerferien 2018.				✓				
	51/17	Oppfølging forvaltningsrevisjon – Drift og rutiner i eiendomsforvaltning.	1. Kontrollutvalget tar rådmannens redegjørelse til orientering og anser anbefalingene som foreløpig oppfylgt. 2. Kontrollutvalget følger opp saken igjen våren 2018.				✓				
	52/17	Referater, orienteringer og diskusjoner.	Kontrollutvalget tar referatene og informasjonen til orientering.				✓				
	53/17	Samtale med ordføreren.	Samtalen med ordføreren utsettes til neste møte.				✓				
	54/17	Informasjon om prosjekt knyttet til folkehelse	Kontrollutvalget takker for informasjonen og tar saken til orientering.				✓				
	55/17	Orientering om revisjonsstrategien for revisjonsåret 2017.	Kontrollutvalget tar informasjonen om revisjonsstrategien for Våler kommune for revisjonsåret 2017 til orientering.				✓				
	56/17	Eventuelt.	Det ble ikke tatt opp noen saker under eventuelt.				✓				
	57/17	Evaluerings av kontrollutvalgets møte.	Evalueringen tas til orientering.				✓				
							OK				
4.12.17	58/17	Referater, orienteringer og diskusjoner.	Kontrollutvalget tar referatene og informasjonen til orientering.				✓				
	59/17	Samtale med ordføreren.	Kontrollutvalget tar samtalen med ordføreren til orientering.				✓				
	60/17	Informasjon om SFO og kultur for læring.	Kontrollutvalget takker for informasjonen og tar saken til orientering.				✓				
	61/17	Ytterligere oppfølging av «Overordnet selskapskontroll», jf. KU-sak 34/16 og 20/17.	1. Kontrollutvalget tar rådmannens redegjørelse til orientering. 2. Saken følges opp igjen høsten 2018.			Lagt inn i tiltaksplanen for	✓				

KONTROLLUTVALGET I VÅLER KOMMUNE

Møte	Saknr.	Sak	Vedtak	Sendes/ behandles	Behandlet	Oppfølging	Ferdig
						oppfølging	✓
	62/17	Samtale med rådmannen.	Kontrollutvalget tar samtalen med og redegjørelsene fra rådmannen til orientering.				✓
	63/17	Informasjon om den nye personopplysningsloven.	Kontrollutvalget takker for informasjonen og tar saken til orientering.				✓
	64/17	Bestilling av prosjektpå FR – IKT.	1. Kontrollutvalget viser til plan for forvaltningsrevisjon for Våler kommune for 2017-2020 og bestiller en prosjektpå med utgangspunkt i «Fokus på kvalitet og resultater i Våler».			Lagt inn i tiltaksplanen for oppfølging	✓
	65/17	Informasjon om kulturenheten i kommunen.	2. Prosjektplanen legges fram i neste møte. Kontrollutvalget takker for informasjonen og tar saken til orientering.				✓
	66/17	Årsplan for kontrollutvalget for 2018.	1. Kontrollutvalget vedtar den foreslåtte årsplanen, med de endringer som framkom i møtet, som kontrollutvalgets årsplan for 2018. 2. Saken sendes kommunestyret med følgende forslag til vedtak: Kommunestyret tar kontrollutvalgets årsplan for 2018 til orientering.	KS	KS 11.12.17 sak 063/17 Særutskrift 15.12.17		✓
	67/17	Vurdering av kontrollutvalgets tilsynsansvar for regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon.	Kontrollutvalget slutter seg til de vurderingene som går fram av 1. Vurdering av regnskapsrevisjon pr. 31.12.17. 2. Vurdering av forvaltningsrevisjon pr. 31.12.17.				✓
	68/17	Eventuelt.	Det ble ikke tatt opp noen saker under eventuelt.				✓
	69/17	Evaluering av kontrollutvalgets møte.	Evalueringen tas til etterretning.				✓
							OK
						2017	OK

Sak nr.	Sak
13/2018	Eventuelt.

Saksbehandler

- Torgun M. Bakken.

Saksdokumenter

Ingen.

Saksopplysninger

Forslag til vedtak

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalgets vedtak	
Sign.	Utskrift

Sak nr.	Sak
14/2018	Evaluering av kontrollutvalgets møte.

Saksbehandler

- Torgun M. Bakken.

Saksdokumenter

Ingen.

Saksopplysninger

Kontrollutvalget tar en kort evaluering av dagens møte. Hva var bra og hva kan eventuelt gjøres annerledes?

Forslag til vedtak

Saken legges fram uten forslag til vedtak.

Kontrollutvalgets behandling

Kontrollutvalgets vedtak	
Sign.	Utskrift